

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**

**ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΕΛΕΙΟΦΟΙΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ/ΦΟΙΤΗΤΡΙΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ**

**ΟΝΟΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ:
ΓΙΑΝΝΟΥΤΣΟΣ ΓΙΑΝΝΗΣ
ΔΕΛΑΜΑΝΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΜΠΟΥΤΣΙΑΡΑΚΟΣ ΘΑΛΗΣ**

**ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:
ΠΑΠΑΔΑΚΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑ**

ΗΡΑΚΛΕΙΟ, ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2014

Ευχαριστούμε την καθηγήτρια Παπαδάκη Βασιλεία για την καθοδήγηση που μας παρείχε, καθώς και τους φοιτητές και τις φοιτήτριες που συμμετείχαν στην παρούσα έρευνα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη.....	σελ. 1
Εισαγωγή.....	σελ. 2
Α' Μέρος (Θεωρητικό).....	σελ. 4
1. Το επάγγελμα της Κοινωνικής Εργασίας.....	σελ. 4
1.1 Εκπαίδευση στην Κοινωνική Εργασία.....	σελ. 4
1.2 Ανάπτυξη της Κοινωνικής Εργασίας στην Ελλάδα - Επαγγελματικές προοπτικές Κοινωνικών Λειτουργιών.....	σελ. 10
2. Το φαινόμενο της ανεργίας.....	σελ. 13
2.1 Εννοιολογική προσέγγιση ανεργίας και είδη της με βάση τα αίτια πρόκλησής της.....	σελ. 13
2.2 Ανεργία: ένα σύγχρονο παγκόσμιο πρόβλημα.....	σελ. 15
2.3 Διαστάσεις της ανεργίας στην Ελλάδα.....	σελ. 19
2.4 Συνέπειες της ανεργίας και πολιτικές αντιμετώπισής της στην Ελλάδα.....	σελ. 25
3. Νέοι και ανεργία.....	σελ. 30
3.1 Αίτια ανεργίας των (νέων, στη μεγάλη πλειοψηφία τους) αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα.....	σελ. 30
3.2 Επιπτώσεις της ανεργίας στη ζωή των νέων.....	σελ. 31
3.3 Ο ρόλος της οικογένειας στη ζωή των ανέργων και κρατικές παροχές για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων (αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και μη) στην Ελλάδα.....	σελ. 33
Β' Μέρος (Ερευνητικό).....	σελ. 41
4. Μεθοδολογία έρευνας.....	σελ. 41
5. Ανάλυση.....	σελ. 46
6. Συμπεράσματα - συζήτηση.....	σελ. 72
Βιβλιογραφία.....	σελ. 78
Παράρτημα 1.....	σελ. 82
Παράρτημα 2.....	σελ. 95

Περίληψη

Σκοπό της παρούσας εργασίας αποτέλεσε η διερεύνηση απόψεων τελειόφοιτων φοιτητών/φοιτητριών Κοινωνικής Εργασίας για την ανεργία. Το δείγμα της έρευνας, αποτέλεσαν 21 τελειόφοιτοι φοιτητές Κοινωνικής Εργασίας, οι οποίοι πληρούσαν συγκεκριμένα κριτήρια. Στα πλαίσια της εν λόγω εργασίας, έλαβε χώρα ποιοτική έρευνα. Η συλλογή δεδομένων έγινε μέσω προσωπικών ημι-δομημένων συνεντεύξεων και η μέθοδος ανάλυσης που χρησιμοποιήθηκε ήταν αυτή της ανάλυσης περιεχομένου.

Αναφορικά με τα βασικά ευρήματα της έρευνας, αρχικά αξίζει να αναφερθεί ότι οι συμμετέχοντες στο σύνολό τους, παρουσίασαν μία αρνητική εικόνα για την ανεργία των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα σήμερα, ενώ σε ό, τι αφορά τα αίτια της εν λόγω ανεργίας, εκφράστηκε πλουραλισμός απόψεων. Επιπροσθέτως, άλλοτε παρουσιάστηκε αισιόδοξη στάση, άλλοτε απαισιόδοξη και άλλοτε άγνοια ως προς τις προσδοκίες για επαγγελματική αποκατάσταση στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας, ενώ στην πλειοψηφία τους, οι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι μελλοντικά σχέδιά τους επηρεάζονται ή ενδέχεται να επηρεαστούν από τη δυσκολία εξεύρεσης εργασίας.

Ακόμα, άξιο αναφοράς αποτελεί το γεγονός ότι στην πλειοψηφία τους, οι συμμετέχοντες αναφέρθηκαν σε συγκεκριμένους τρόπους που σκοπεύουν να εφαρμόσουν ή ήδη εφαρμόζουν για να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες για εξεύρεση εργασίας στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας, ενώ έκαναν λόγο για θετικό ρόλο της οικογένειάς τους στα μελλοντικά τους σχέδια. Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι πλειοψηφικά, οι συμμετέχοντες αναφέρθηκαν σε μη επίδραση της δυσκολίας εξεύρεσης εργασίας στη στάση τους προς τις σπουδές τους στην Κοινωνική Εργασία και προς το συγκεκριμένο επάγγελμα και εξέφρασαν θετική στάση απέναντι σε αυτά.

Εισαγωγή

Η ανεργία θεωρείται ένα παγκόσμιο πρόβλημα (Χατζημπαΐλος, 2013), με το εκτιμώμενο ποσοστό της για το έτος 2013 να ανέρχεται σε 6,0% σε παγκόσμιο επίπεδο για άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω, ποσοστό που «μεταφράζεται» σε 201,5 εκατομμύρια άτομα. Μάλιστα, το ποσοστό ανεργίας για το ίδιο έτος ανά τον κόσμο εκτιμάται σε 12,6% για άτομα ηλικίας 15 έως 24 ετών και σε 4,6% για άτομα ηλικίας 25 ετών και άνω (International Labour Organization, 2013). Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι το ποσοστό ανεργίας ατόμων 25 έως 64 ετών με τριτοβάθμια εκπαίδευση υπολογίστηκε σε 4,7% για το έτος 2010 σε παγκόσμιο επίπεδο (Organisation for Economic Co-operation and Development, 2012).

Στην Ελλάδα, το ποσοστιαίο μέγεθος της ανεργίας για άτομα ηλικίας 15 έως 74 ετών, ανήλθε τον Φεβρουάριο του 2013 σε 27,0%, ενώ ο αριθμός των ανέργων σε 1.320.189 άτομα, δεδομένα που καταδεικνύουν τη σοβαρότητα της κατάστασης. Τον ίδιο μήνα, το ποσοστό ανεργίας ατόμων με ηλικία 15 έως 24 ετών ήταν 64,2%, ενώ για άτομα ηλικίας 25 έως 34 ετών ήταν 36,2%. Το ποσοστό ανεργίας αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για το Δ' τρίμηνο του 2012 ήταν 16,6%, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για κατόχους διδακτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών ήταν 14,3%. Τέλος, άξιο αναφοράς συνιστά το γεγονός ότι όλα τα προαναφερθέντα ποσοστά που αφορούν την Ελλάδα, παρουσιάζουν αυξητικές τάσεις τα τελευταία χρόνια (Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2013).

Η ανεργία επιφέρει αρνητικές συνέπειες τόσο σε ατομικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Πιο συγκεκριμένα, η ίδια προκαλεί προβλήματα οικονομικά, ψυχολογικά, καθώς και κοινωνικά στα άτομα που πλήττει (Νταντά, 2009· Πετκίδου, 2007). Αρνητική είναι η επίδρασή της και σε επίπεδο κοινωνίας, καθώς δύναται να προκαλέσει γεγονότα όπως φτώχεια, μείωση της κοινωνικής κινητικότητας (τουλάχιστον προς τα επάνω), ενίσχυση υφιστάμενων ανταγωνισμών και δημιουργία νέων (Νταντά, 2009), καθώς και απώλεια παραγωγικών δυνάμεων, δηλαδή της εργασίας των ανέργων, η οποία θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί στην παραγωγική διαδικασία (Λιανός και άλλοι, 2009). Μάλιστα, θεωρείται ότι η αύξηση της ανεργίας έστω και κατά μία ποσοστιαία μονάδα, δημιουργεί κατάσταση έντασης, επιθετικότητας και ασθενειών που επηρεάζει την κοινωνία για μεγάλο αριθμό ετών (Brenner, χ.χ. στην Πετκίδου, 2007).

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση απόψεων τελειόφοιτων φοιτητών/φοιτητριών Κοινωνικής Εργασίας για την ανεργία. Πιο συγκεκριμένα, θα διερευνηθούν:

- Οι απόψεις τους για την ανεργία των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα σήμερα.
- Οι απόψεις τους για τα αίτια της ανεργίας των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα.
- Οι προσδοκίες τους για επαγγελματική αποκατάσταση.
- Η επίδραση της δυσκολίας εξεύρεσης εργασίας στα μελλοντικά τους σχέδια.
- Οι τρόποι (στρατηγικές) αντιμετώπισης των δυσκολιών για εξεύρεση εργασίας στο αντικείμενό τους (Κοινωνική Εργασία).

- Ο ρόλος της οικογένειάς τους στα μελλοντικά τους σχέδια.
- Η επίδραση της δυσκολίας εξεύρεσης εργασίας στη στάση τους απέναντι στις σπουδές στην Κοινωνική Εργασία.
- Η επίδραση της δυσκολίας εξεύρεσης εργασίας στη στάση τους απέναντι στο επάγγελμα της Κοινωνικής Εργασίας.

Η μέθοδος έρευνας που θα χρησιμοποιηθεί είναι η ποιοτική, κυρίως διότι η εν λόγω μέθοδος παρέχει μια ολιστική θεώρηση και ερμηνεία του φαινομένου που μελετά, παρέχει τη δυνατότητα εκτίμησης και εμβάθυνσης σε αυτό και υπό προϋποθέσεις, τη δυνατότητα για καταγραφή πραγματικών-αληθινών απόψεων και όχι τυπικών και τυποποιημένων απαντήσεων (Ζαφειρόπουλος, 2005).

Αναφορικά με τη δομή της, η εργασία αποτελείται από δύο μέρη. Το πρώτο μέρος είναι το θεωρητικό και περιλαμβάνει τρία κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στο επάγγελμα της Κοινωνικής Εργασίας, στην εκπαίδευση σε αυτή, στην ανάπτυξη της Κοινωνικής Εργασίας στην Ελλάδα, καθώς και στις επαγγελματικές προοπτικές των Κοινωνικών Λειτουργών. Το δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται στο φαινόμενο της ανεργίας και περιλαμβάνει την εννοιολογική της προσέγγιση και τα είδη της με βάση τα αίτια πρόκλησής της, στατιστικά στοιχεία των διαστάσεών της σε παγκόσμιο και εθνικό επίπεδο, τις συνέπειές της και τις πολιτικές αντιμετώπισής της στην Ελλάδα. Τέλος, στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά σε αίτια της ανεργίας των (νέων, στη μεγάλη πλειοψηφία τους) αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα, στις επιπτώσεις της στη ζωή των νέων, στο ρόλο της οικογένειας στη ζωή των ανέργων και στις κρατικές παροχές για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων (αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και μη) στην Ελλάδα.

Το δεύτερο μέρος της παρούσας εργασίας είναι το ερευνητικό και περιλαμβάνει τρία κεφάλαια. Το τέταρτο κεφάλαιο περιλαμβάνει την μεθοδολογία έρευνας, ενώ το πέμπτο κεφάλαιο περιλαμβάνει την ανάλυση των δεδομένων. Τέλος, στο έκτο κεφάλαιο εμπεριέχονται τα συμπεράσματα της παρούσας έρευνας και η συζήτηση.

Α' Μέρος (Θεωρητικό)

1. Το επάγγελμα της Κοινωνικής Εργασίας

Ο όρος «Κοινωνική Εργασία» παραπέμπει περισσότερο σε δραστηριότητα που λαμβάνει χώρα στα πλαίσια της κοινωνίας, με σκοπό το όφελος της τελευταίας, σε μία άμισθη απασχόληση η οποία στοχεύει στο κοινό καλό ή σε μία άτυπη, εποχιακή και περιστασιακή απασχόληση και λιγότερο σε μία συγκεκριμένη επιστήμη και σε ένα αυτόνομο επάγγελμα. Επιπροσθέτως, λόγω του επιθετικού προσδιορισμού που την χαρακτηρίζει («κοινωνική»), η ίδια συνδέεται με την έννοια του «λειτουργήματος», επομένως και με αντίστοιχες δραστηριότητες, όπως το έργο του παπά, του δασκάλου ή του εθελοντή.

Παρά την προαναφερθείσα αντίληψη, η Κοινωνική Εργασία συνιστά ένα επάγγελμα. Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για μία αμειβόμενη και κοινωνικά χρήσιμη εργασία (Καλλινικάκη, 2009), η οποία ασκείται από ειδικά εκπαιδευμένους επαγγελματίες, τους Κοινωνικούς Λειτουργούς (ΟΗΕ 1952 στην Καλλινικάκη, 2009). Αξίζει ακόμα να σημειωθεί, ότι η Κοινωνική Εργασία, όπως και κάθε άλλο επάγγελμα, απαιτεί γνώσεις και δεξιότητες για τη συστηματική της άσκηση και έχει στόχο το βιοπορισμό του ατόμου που το ασκεί (Καλλινικάκη, 2009).

Με βάση την επαγγελματική της ιδιότητα, η Κοινωνική Εργασία θα μπορούσε να οριστεί ως η επαγγελματική δραστηριότητα παροχής βοήθειας σε άτομα, ομάδες ή κοινότητες, με σκοπό, αφενός, την ενίσχυση ή αποκατάσταση της ικανότητάς τους για κοινωνική λειτουργικότητα (Wright State University, 2013), αφετέρου την πρόληψη, αντιμετώπιση και επίλυση κοινωνικών προβλημάτων (Δημοπούλου-Λαγωνίκα, 2009). Ως «κοινωνικά», δύναται να χαρακτηριστούν προβλήματα, τα οποία χαρακτηρίζουν καταστάσεις κοινωνικών αναγκών, επιλογές της κυβερνητικής πολιτικής, αίτια δυσλειτουργιών ή επικείμενες συνέπειες αυτών. Επίσης, είναι πιθανό, ο όρος αυτός να αναφέρεται σε διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ δύο ή και περισσότερων ατόμων ή σε σχέσεις με το άμεσο περιβάλλον ή και με την κοινωνία γενικά (Καλλινικάκη, 2009).

1.1 Εκπαίδευση στην Κοινωνική Εργασία

Η συστηματική εκπαίδευση στην Κοινωνική Εργασία ξεκίνησε το 1900, με την ίδρυση των πρώτων σχολών σε Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής και Αγγλία. Αρχικώς, οι σχολές αυτές επιχείρησαν να συστηματοποιήσουν την πείρα που είχαν αποκτήσει όσοι είχαν εργαστεί για την ανακούφιση της φτώχειας και της εξαθλίωσης, με στόχο την προετοιμασία επαγγελματιών, οι οποίοι θα στελέχωναν τις ιδρυόμενες κοινωνικές υπηρεσίες. Αντίστοιχες σχολές ιδρύθηκαν, με ταχείς ρυθμούς, σε ευρωπαϊκές χώρες.

Το 1928, μία μικρή ομάδα σχολών Κοινωνικής Εργασίας της Δυτικής Ευρώπης, ίδρυσε τον Διεθνή Σύνδεσμο Σχολών Κοινωνικής Εργασίας στο Παρίσι. Η έδρα του εν λόγω συνδέσμου, μεταφέρθηκε, το 1945, στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής και το 1978 στη Βιέννη, όπου και βρίσκεται μέχρι σήμερα. Μάλιστα, στην παρούσα

φάση, ο ίδιος εκπροσωπεί 30 εθνικούς συνδέσμους σχολών Κοινωνικής Εργασίας οι οποίες (σχολές) σε ποσοστό άνω του 75% παρέχουν εκπαίδευση πανεπιστημιακού επιπέδου. Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι στην παρούσα χρονική περίοδο, λειτουργούν 233 πανεπιστημιακές σχολές Κοινωνικής Εργασίας σε παγκόσμιο επίπεδο, οι περισσότερες από τις οποίες παρέχουν δυνατότητα μεταπτυχιακών και διδακτορικών σπουδών (Καλλινικάκη, 2009).

Εξέλιξη της εκπαίδευσης της Κοινωνικής Εργασίας στην Ελλάδα

Σε επίπεδο Ελλάδας, η πρώτη εκπαιδευτική προσπάθεια έγινε το 1937, με την ίδρυση της «Ελεύθερης Σχολής Κοινωνικής Πρόνοιας» από προσωπικότητες που είχαν την εύνοια της κυβέρνησης και της εκκλησίας. Η συγκεκριμένη σχολή ανέλαβε την εκπαίδευση ανδρών και γυναικών, των λεγόμενων «κοινωνικών εργατών», ενώ η λειτουργία της σταμάτησε το 1940 λόγω της έναρξης του Β' παγκοσμίου πολέμου (Καλλινικάκη, 2011).

Η ανάγκη για εκπαιδευμένα στελέχη κοινωνικής πρόνοιας εντάθηκε μετά το τέλος του πολέμου, λόγω των σημαντικών αναγκών που προέκυψαν. Έτσι, από το 1945 και έπειτα, ιδρύθηκαν σχετικές σχολές, ενώ προγράμματα Κοινωνικής Εργασίας διδάσκονταν και σε μεταπτυχιακό επίπεδο, σε αποφοίτους πανεπιστημίων.

Πιο συγκεκριμένα, το 1945, το Αμερικανικό Κολέγιο Θηλέων Pierce, οργάνωσε Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, ενώ το 1948, η Χριστιανική Ένωση Νεανίδων (XEN) Ελλάδος, ίδρυσε αντίστοιχη σχολή στην Αθήνα. Το 1953, στα πλαίσια της Παντείου Σχολής, οργάνωθηκε κύκλος μαθημάτων Κοινωνικής Εργασίας με την ονομασία «Ανώτατο Φροντιστήριο Κοινωνικής Πρόνοιας», ενώ το 1956, ιδρύθηκε η «Σχολή Κοινωνικής Πρόνοιας Εθνικού Ιδρύματος», η οποία λειτούργησε μέχρι το 1963.

Επίσης, κατά το έτος 1956, οι Σχολές Κοινωνικής Πρόνοιας του Αμερικανικού Κολλεγίου, της Χριστιανικής Ένωσης Νεανίδων και του Βασιλικού Εθνικού Ιδρύματος (BEI), σε συνεργασία με την οργάνωση Unitarian University Service Committee των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής, ίδρυσαν τη Μόνιμη Επιτροπή Επιμόρφωσης στην Κοινωνική Εργασία. Η επιτροπή αυτή, ανέπτυξε σημαντική δράση στον τομέα της εκπαίδευσης στην Κοινωνική Εργασία, προωθώντας τη μετάφραση σχετικών εγχειριδίων, οργανώνοντας τα πρώτα σεμινάρια επιμόρφωσης κοινωνικών στελεχών και επεξεργάζοντας τα προγράμματα σπουδών των σχολών κοινωνικής πρόνοιας. Σήμερα, η ίδια συνεχίζει την επιμορφωτική της δράση και είναι γνωστή με την επωνυμία «Συμβούλιο Επιμόρφωσης στην Κοινωνική Εργασία» (ΣΕΚΕ).

Ένα χρόνο αργότερα, το 1957, η Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος, ίδρυσε την «Σχολή Διακονισσών», η οποία και αποτελούσε μονοετούς φοίτησης Σχολή Κοινωνικής Πρόνοιας, ενώ το 1960 ιδρύθηκε ακόμα μία Σχολή από την Εταιρεία Προστασίας Ανηλίκων Αθηνών. Επόμενη εκπαιδευτική προσπάθεια έλαβε χώρα το 1960, από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, στα πλαίσια του οποίου ιδρύθηκε το Τμήμα Κοινωνικής Διακονίας.

Το 1962, θεσμοθετήθηκαν, με διάταγμα, σημαντικά θέματα σχετικά με την εκπαίδευση στην Κοινωνική Εργασία. Μάλιστα, μεταξύ άλλων, ορίστηκε ότι αυτή θα

μπορούσε να παρέχεται μόνο από κρατικούς φορείς. Τον επόμενο χρόνο, το 1963, νέο διάταγμα όρισε τη διάρκεια της εκπαίδευσης αυτής σε τριετή μεταγυμνασιακή και καθιέρωσε διετή κύκλο μεταπτυχιακών σπουδών για τους απόφοιτους πανεπιστημιακών σχολών. Την ίδια χρονιά, η έκδοση του περιοδικού «Εκλογή Θεμάτων Κοινωνικής Εργασίας» είχε σημαντικό ρόλο στην εκπαίδευση των Κοινωνικών Λειτουργών, καθώς τα άρθρα του αποτέλεσαν πολύτιμη πηγή διδακτικού υλικού.

«Έτος-ορόσημο» για την εκπαίδευση στην Κοινωνική Εργασία, αποτέλεσε το 1973, καθώς, τότε, την ευθύνη της ανέλαβε το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και η ίδια υπάχθηκε στο θεσμό της τεχνολογικής εκπαίδευσης των Κέντρων Ανώτερης Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (ΚΑΤΤΕ). Στα πλαίσια αυτά, δύο Τμήματα Κοινωνικής Εργασίας λειτούργησαν στις αντίστοιχες Σχολές Στελεχών Υγείας και Πρόνοιας των ΚΑΤΤΕ Πατρών και Ηρακλείου Κρήτης, με τη μορφή Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου.

Από το 1984, ξεκίνησε η διδασκαλία βασικών μαθημάτων Κοινωνικής Εργασίας και κοινωνικής πολιτικής στους τομείς κοινωνικών υπηρεσιών των Τεχνικών Επαγγελματικών Λυκείων (ΤΕΛ) και στον κλάδο πρόνοιας των Πολυκλαδικών Λυκείων (ΕΠΑ) της χώρας.

Το 1985, η εκπαίδευση στην Κοινωνική Εργασία εντάχθηκε στην τριτοβάθμια τεχνολογική εκπαίδευση. Από το χρονικό εκείνο σημείο μέχρι και σήμερα, Τμήματα Κοινωνικής Εργασίας, λειτουργούσαν και λειτουργούν στις Σχολές Επαγγελματιών Υγείας και Πρόνοιας των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΤΕΙ) Αθήνας, Πάτρας και Ηρακλείου Κρήτης. Την ίδια χρονιά θεσμοθετήθηκε και ο θεσμός της «πρακτικής άσκησης».

Δέκα χρόνια αργότερα, το 1995, η διάρκεια σπουδών στα Τμήματα Κοινωνικής Εργασίας των ΤΕΙ αυξήθηκε κατά ένα έτος (από τριετής, έγινε τετραετής) και ορίστηκε σε 7 εξάμηνα φοίτησης και ένα εξάμηνο πρακτικής άσκησης, ενώ με νόμο που συντάχθηκε το ίδιο έτος, οι απόφοιτοι των ΤΕΙ είχαν δυνατότητα συμμετοχής σε μεταπτυχιακά προγράμματα των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΑΕΙ) της χώρας.

Ουσιαστική αναβάθμιση της εκπαίδευσης στην Κοινωνική Εργασία, αποτέλεσε η έναρξη λειτουργίας του Τμήματος Κοινωνικής Διοίκησης στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης με κατεύθυνση Κοινωνικής Εργασίας και Κοινωνικής Διοίκησης από το ακαδημαϊκό έτος 1996-1997. Με τον τρόπο αυτό, επετεύχθη η ανωτατικοποίηση των σπουδών στην Κοινωνική Εργασία, αίτημα το οποίο διεκδικήθηκε από το 1974, μέσω σειράς παραστάσεων και διαβημάτων από εκπαιδευτικούς και φοιτητές Σχολών Κοινωνικής Εργασίας και από τον Σύνδεσμο Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδος προς το Υπουργείο Παιδείας και άλλους αρμόδιους φορείς (Καλλινικάκη, 2009).

Πρόσφατες εξελίξεις αναφορικά με την εκπαίδευση της Κοινωνικής Εργασίας στην Ελλάδα, έλαβαν χώρα από τον Ιανουάριο του 2013, όταν από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, συντάχθηκε το «Σχέδιο Αθηνά», με σκοπό την αναδιάρθρωση του ακαδημαϊκού χάρτη της χώρας (Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, 2013).

Πιο συγκεκριμένα, βάσει σχετικού με το εν λόγω σχέδιο, προεδρικού διατάγματος, αποφασίστηκε η συγχώνευση των Τμημάτων Κοινωνικής Διοίκησης και Πολιτικών Επιστημών του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης και η σύσταση του Τμήματος Κοινωνικής Διοίκησης και Πολιτικής Επιστήμης με εισαγωγικές κατευθύνσεις (α) Πολιτικής Επιστήμης και (β) Κοινωνικής Διοίκησης, η οποία θα περιλαμβάνει τις κατευθύνσεις προχωρημένου εξαμήνου (i) Κοινωνικής Διοίκησης και Πολιτικής και (ii) Κοινωνικής Εργασίας. Η λειτουργία του συγκεκριμένου Τμήματος θα ξεκινήσει με την έναρξη του ακαδημαϊκού έτους 2013-2014 (ΦΕΚ 124/ 3.6.2013, Τεύχος Α'). Επιπροσθέτως, άλλο προεδρικό διάταγμα προβλέπει τη συγχώνευση μεταξύ του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του ΤΕΙ Πάτρας και του αντίστοιχου Τμήματος του ΤΕΙ Αθήνας σε ομώνυμο Τμήμα με έδρα την πρωτεύουσα. Πιο αναλυτικά, το Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας της Πάτρας προβλέπεται να λειτουργεί έως τις 31 Οκτωβρίου του 2018 και εν συνεχεία θα καταργηθεί, με τους φοιτητές και το εκπαιδευτικό του προσωπικό να εντάσσονται αυτοδίκαια στο Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας του ΤΕΙ Αθήνας (ΦΕΚ 132/ 5.6.2013, Τεύχος Α').

Στόχοι της εκπαίδευσης στην Κοινωνική Εργασία

Μέσω των σύγχρονων προγραμμάτων σπουδών, εκπαιδεύονται γενικοί και εξειδικευμένοι Κοινωνικοί Λειτουργοί. Η εκπαίδευση στην Κοινωνική Εργασία αποσκοπεί στην επίτευξη των παρακάτω στόχων:

- Απόκτηση γενικών και ειδικών θεωρητικών γνώσεων και δεξιοτήτων εφαρμογής.
- Απόκτηση ικανότητας για κατανόηση και ερμηνεία της επίδρασης των κοινωνικών και οικονομικών γεγονότων και των πολιτισμικών χαρακτηριστικών στα άτομα και στη συμπεριφορά τους.
- Απόκτηση ικανότητας για ερμηνεία του υπηρεσιακού πλαισίου της εργασίας, της επαγγελματικής σχέσης με τον εξυπηρετούμενο και των σχέσεων με τους συνεργάτες.
- Απόκτηση ικανότητας για χειρισμό του αυθόρμητου, του απρόβλεπτου και του απρόσμενου της ανθρώπινης συμπεριφοράς, των τρόπων με τους οποίους τα άτομα επικοινωνούν μεταξύ τους, του πώς εκφράζουν τα συναισθήματά τους και του πώς αλληλεπιδρούν ως μέλη των ομάδων στις οποίες ανήκουν (οικογένεια, σχολείο, εργασία, κοινότητα).
- Δημιουργία εκπαιδευμένων στελεχών ικανών να απασχοληθούν όχι μόνο στους τομείς άσκησης της Κοινωνικής Εργασίας, αλλά και στους τομείς της κοινωνικής έρευνας, της εκπαίδευσης στην Κοινωνική Εργασία, της εποπτείας και της διοίκησης κοινωνικών υπηρεσιών.
- Απόκτηση ικανότητας για εξασφάλιση διαρκούς και έγκυρης πληροφόρησης αναφορικά με τα προγράμματα, τις λειτουργίες και τις διαδικασίες παροχής των υφιστάμενων κοινωνικών υπηρεσιών, καθώς και αναφορικά με την αποκωδικοποίηση των σχετικών νόμων και διοικητικών αποφάσεων.
- Απόκτηση ικανότητας για αντιμετώπιση ειδικών συνθηκών, απρόβλεπτων καταστάσεων, συγκρούσεων και για χρήση δεξιοτήτων συνεννόησης, συμβιβασμού και λύσης των συγκρούσεων (Καλλινικάκη, 2009).

Το περιεχόμενο της εκπαίδευσης στην Κοινωνική Εργασία

Η εκπαίδευση στην Κοινωνική Εργασία, σε προπτυχιακό και σε μεταπτυχιακό επίπεδο, συνδυάζει την εκπαίδευση στη θεωρία και στις εφαρμογές του εν λόγω επαγγέλματος και την πρακτική άσκηση.

Αναφορικά με τη θεωρητική κατάρτιση, αυτή περιλαμβάνει τρεις κατηγορίες μαθημάτων: τα γενικά, τα ειδικά και τα μαθήματα ειδικότητας. Πιο αναλυτικά:

- Τα γενικά μαθήματα καλύπτουν γνωστικά αντικείμενα ανθρωπιστικών, κοινωνικών, οικονομικών, νομικών και πολιτικών επιστημών. Παραδείγματα τέτοιων μαθημάτων αποτελούν η κοινωνιολογία, η δημογραφία, η κοινωνική ανθρωπολογία, η ψυχολογία, το δίκαιο, η οικονομία, η εγκληματολογία, η γενική και κοινοτική ψυχιατρική.

- Τα ειδικά μαθήματα αφορούν την κοινωνική πολιτική, την κοινωνική πρόνοια, τα προγράμματα κοινωνικής προστασίας, την αξιολόγηση κοινωνικών υπηρεσιών, την πληροφορική, την κοινωνική έρευνα και την στατιστική.

- Τα μαθήματα ειδικότητας, παραδείγματα των οποίων είναι η κλινική, η κοινοτική και η διαπολιτισμική Κοινωνική Εργασία.

Δεύτερη συνιστώσα της εκπαίδευσης, αποτελεί η πρακτική άσκηση. Η ίδια, αναφέρεται στη διδασκαλία των εφαρμογών της Κοινωνικής Εργασίας στον τόπο άσκησής της, (δηλαδή στα πλαίσια κοινωνικών υπηρεσιών), υπό την καθοδήγηση και υποστήριξη επαγγελματιών Κοινωνικών Λειτουργών και υπό την εποπτεία καθηγητών Κοινωνικής Εργασίας. Η πρακτική άσκηση, αποτελεί βασικό κομμάτι των προγραμμάτων σπουδών όλων των σχολών και Τμημάτων Κοινωνικής Εργασίας παγκοσμίως.

Στα πλαίσιά της, επιδιώκεται η εξοικείωση του φοιτητή με την πρακτική εφαρμογή των θεωρητικών γνώσεων και η απόκτηση των δεξιοτήτων και της βασικής εμπειρίας που θεωρούνται απαραίτητες για την άσκηση του επαγγέλματος της Κοινωνικής Εργασίας, ενώ οι στόχοι της και οι προσδοκίες από τον ασκούμενο σχετίζονται με το επίπεδο (εξάμηνο) σπουδών του (Καλλινικάκη, 2009).

Το έργο της εποπτείας της πρακτικής άσκησης αναλαμβάνεται από ειδικευμένους Κοινωνικούς Λειτουργούς, κατόχους μεταπτυχιακού τίτλου, μόνιμους ή εξωτερικούς συνεργάτες και από μέλη Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού (ΔΕΠ) (Καλλινικάκη, 2011). Η εποπτεία μπορεί να είναι ατομική ή ομαδική. Η ομαδική, γίνεται συνήθως σε πενταμελείς ομάδες ασκούμενων, ή ακόμα και σε μεγαλύτερες αριθμητικά, εφόσον οι φοιτητές ανήκουν στο ίδιο εξάμηνο σπουδών και πραγματοποιούν την πρακτική τους άσκηση στην ίδια ή σε απόλυτα συναφή υπηρεσία.

Στα πλαίσια της εποπτικής διεργασίας, οι εκπαιδευόμενοι λαμβάνουν το ερέθισμα να αναζητήσουν πρόσθετες και ειδικές γνώσεις, καθώς και το κίνητρο να αποκτήσουν απαραίτητες τεχνικές και δεξιότητες και να διευρύνουν τις δυνατότητές τους για κατανόηση και ερμηνεία των πολύσημων αντιδράσεων και εκφράσεων των εξυπηρετούμενων. Επίσης, οι ίδιοι λαμβάνουν το κίνητρο να ευαισθητοποιηθούν αναφορικά με το εύρος και τη σημασία των προσωπικών τους αντιλήψεων, της στάσης και των αντιδράσεών τους απέναντι στους εξυπηρετούμενους και στα

προβλήματά τους. Τέλος, μέσω της εποπτείας, οι ασκούμενοι κατευθύνονται προς μία συστηματική και κριτική προσέγγιση στην ανάλυση και αξιολόγηση της εργασίας που γίνεται ή που οι ίδιοι σχεδιάζουν να αναλάβουν και στα όσα διαμείβονται μεταξύ υπηρεσίας-παροχών-εξυπηρετούμενων και εξυπηρετούντων.

Για την επίτευξη των παραπάνω και την επιτυχή έκβαση την πρακτικής άσκησης, σημαντικός κρίνεται ο ρόλος των ίδιων των εποπτών, οι οποίοι καλούνται να προβούν σε συγκεκριμένες ενέργειες. Πιο συγκεκριμένα, οι ίδιοι αναλαμβάνουν τα εξής:

- Να είναι ενήμεροι για τους σκοπούς και τις παρεχόμενες υπηρεσίες του φορέα στα πλαίσια του οποίου λαμβάνει χώρα η πρακτική άσκηση.
- Να παρέχουν στους ασκούμενους τις απαραίτητες για το έργο τους γνώσεις και να υποδεικνύουν τον τρόπο χρήσης τους για την επίτευξη συγκεκριμένου στόχου.
- Να επεξεργάζονται τις πληροφορίες, τα μηνύματα και τις εντυπώσεις που εκφράζουν οι εκπαιδευόμενοι και να τους ενθαρρύνουν να διατυπώνουν ερωτήματα, ώστε να λυθούν πιθανές απορίες τους.
- Να ενισχύουν την ικανότητα των ασκούμενων να γενικεύουν, να αφαιρούν και να συνθέτουν όσα γνωρίζουν.
- Να φροντίζουν για τη διατήρηση και την ενίσχυση του ενδιαφέροντος των εκπαιδευόμενων ως προς το αντικείμενο στο οποίο ασκούνται.
- Να υποδεικνύουν τους επιμέρους τομείς ειδίκευσης, τους στόχους και τις παρεμβάσεις της Κοινωνικής Εργασίας, όπως γίνονται εμφανείς στο συγκεκριμένο πλαίσιο πρακτικής άσκησης.
- Να επισημαίνουν το συσχετισμό των θεωρητικών γνώσεων με το σχεδιασμό και την υλοποίηση της πολιτικής της οργάνωσης.
- Να κατευθύνουν τους εποπτευόμενους να εντοπίσουν τα ιδιαίτερα γνωρίσματα του χρήστη της κοινωνικής υπηρεσίας, ως φυσικού-κοινωνικού προσώπου και ως εξυπηρετούμενου και να εκτιμήσουν τη στάση του απέναντι στο κοινωνικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει.
- Να υπογραμμίζουν τη διάσταση των κανόνων δεοντολογίας στην καθημερινή άσκηση της Κοινωνικής Εργασίας, υποδεικνύοντας τα όρια της παρέμβασης των Κοινωνικών Λειτουργών, όπως αυτά ορίζονται από τις αρχές και τους κανόνες δεοντολογίας του επαγγέλματος, αλλά και από το ίδιο το πρόγραμμα που υλοποιεί ο συγκεκριμένος φορέας πρακτικής άσκησης.
- Να υποδεικνύουν διακριτικά τυχόν αρνητική ή απορριπτική στάση που αποκαλύπτουν τα λεγόμενα ή τα κείμενα των ασκούμενων και να τους επισημαίνουν έγκαιρα τις αδυναμίες τους, καθώς και να τις συζητούν διεξοδικά μαζί τους.
- Να υπογραμμίζουν τις προτεραιότητες και την έμφαση των εφαρμοζόμενων προγραμμάτων.

- Να ευαισθητοποιούν τους ασκούμενους σε επιμέρους αφανείς λειτουργίες και αντιδράσεις της υπηρεσίας ως θεσμού και να ενισχύουν την ενεργή συμμετοχή τους στη διεπιστημονική ομάδα.
- Να ενθαρρύνουν τη διάκριση των σταδίων παρέμβασης και τη συνεχή αξιολόγηση της διαδικασίας και του στόχου της.
- Να επισημαίνουν ό,τι δεν έγινε αντιληπτό σε μία συνεδρία και να προβλέπουν τι πρόκειται να παρουσιαστεί στη συνέχεια.
- Να ανοίγουν ορίζοντες έρευνας κατά τη διάρκεια και μετά τις σπουδές των εκπαιδευόμενων, ενισχύοντας τη διατύπωση ερευνητικών υποθέσεων και ερωτημάτων (Καλλινικάκη, 2009).

Στο παράρτημα 1 της παρούσας εργασίας, παρατίθενται τα προγράμματα σπουδών των Τμημάτων Κοινωνικής Εργασίας, φοιτητές των οποίων συμμετείχαν στην παρούσα έρευνα. Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για το πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του ΤΕΙ Κρήτης (πίνακας 1), του ΤΕΙ Αθήνας (πίνακας 2), καθώς και του Τμήματος Κοινωνικής Διοίκησης του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης (με κατεύθυνση Κοινωνικής Εργασίας) (πίνακας 3).

1.2 Ανάπτυξη της Κοινωνικής Εργασίας στην Ελλάδα - Επαγγελματικές προοπτικές Κοινωνικών Λειτουργών

Ανάπτυξη της Κοινωνικής Εργασίας στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα, η εμφάνιση της Κοινωνικής Εργασίας συνέπεσε χρονικά με τις οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες και τις ιστορικές συγκυρίες που διαμορφώθηκαν μετά τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο και τον εμφύλιο που ακολούθησε. Την χρονική, εκείνη, περίοδο, ελληνικές και ξένες φιλανθρωπικές οργανώσεις, καθώς και, ως ένα βαθμό, το ίδιο το κράτος, προσπάθησαν με δράσεις τους να καλύψουν κοινωνικές και υλικές ανάγκες που αντιμετώπιζαν μεγάλα τμήματα του πληθυσμού (Καλούτση, 1996 στην Καλλινικάκη, 2009).

Η εφαρμογή της Κοινωνικής Εργασίας, ως επιστημονικής μεθόδου και ειδικής τεχνικής εφαρμογής της κοινωνικής πρόνοιας, ξεκίνησε στον ελληνικό χώρο το 1950. Από τη χρονική εκείνη περίοδο, η ίδια ασκείται από εκπαιδευμένους Κοινωνικούς Λειτουργούς, οι οποίοι και αποτελούν τα βασικά στελέχη της κοινωνικής πρόνοιας. Σταδιακά, στους συγκεκριμένους επαγγελματίες ανατέθηκε το σύνολο του προνοιακού συστήματος σε πόλεις, κωμοπόλεις και χωριά, ενώ συστάθηκαν κοινωνικές υπηρεσίες και ιδρύθηκαν νέοι φορείς.

Αναφορικά με τον θεσμό του Κοινωνικού Λειτουργού, αυτός αναγνωρίστηκε επισήμως στην Ελλάδα το 1959, ενώ το 1961 εκδόθηκε το διάταγμα «Περί της ασκήσεως του επαγγέλματος των Κοινωνικών Λειτουργών». Μέσω αυτού, καθορίστηκε η διαδικασία χορήγησης της άδειας ασκήσεως επαγγέλματος, καθώς και οι προϋποθέσεις χορήγησης και ανάκλησής της (άρθρα 1 και 2), τα καθήκοντα, οι υποχρεώσεις και οι απαγορεύσεις (άρθρο 3), τα συγκεκριμένα καθήκοντα προς τους

εξυπηρετούμενους και τους συναδέλφους (άρθρα 4 και 5), τα ασυμβίβαστα προς το επάγγελμα (άρθρο 6) και θέματα οργάνωσης των κοινωνικών υπηρεσιών (άρθρο 7).

Τέσσερα χρόνια αργότερα, το 1965, το επάγγελμα του Κοινωνικού Λειτουργού αναβαθμίστηκε στην υπαλληλική ιεραρχία και οι Κοινωνικοί Λειτουργοί κατατάσσονταν στην πρώτη κατηγορία υπαλλήλων του δημοσίου και των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, ενώ την περίοδο 1973-1974 συστάθηκε κλάδος και τακτικές θέσεις Κοινωνικών Λειτουργών στα Υπουργεία Κοινωνικών Υπηρεσιών και Δικαιοσύνης.

Εν συνεχεία, το 1978, το διάταγμα «περί καθορισμού του αντικειμένου εργασίας των Κοινωνικών Λειτουργών» καθόρισε τους τομείς δράσης των εν λόγω επαγγελματιών ως εξής: κοινωνική πρόνοια, υγεία, κοινωνική ασφάλιση, επαγγελματικός προσανατολισμός, εργασία, εκπαίδευση, εγκληματικότητα και κοινοτική οργάνωση και ανάπτυξη. Το 1989, μέσω του διατάγματος «καθορισμός επαγγελματικών δικαιωμάτων των αποφοίτων των Τμημάτων Κοινωνικής Εργασίας των ΤΕΙ», οι προαναφερθέντες τομείς εξειδικεύτηκαν και προστέθηκαν νέοι τομείς άσκησης της Κοινωνικής Εργασίας, όπως οι κοινωνικές υπηρεσίες στις ένοπλες δυνάμεις και στις υπηρεσίες του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης.

Στη σύγχρονη εποχή, η άσκηση του επαγγέλματος του Κοινωνικού Λειτουργού ορίζεται από το Προεδρικό Διάταγμα 23/30.1.1992, στα πλαίσια του οποίου ορίζονται οι προϋποθέσεις άσκησης σε κοινωνικές υπηρεσίες, η δεοντολογία του επαγγέλματος και η ιδιωτική άσκησή του, ενώ συγκεκριμένες θέσεις εργασίας Κοινωνικών Λειτουργών και τα αντίστοιχα καθήκοντά τους, προβλέπονται από νόμους και προεδρικά διατάγματα σχετικά με την ίδρυση και λειτουργία των φορέων άσκησης Κοινωνικής Εργασίας (Καλλινικάκη, 2009).

Επαγγελματικές προοπτικές Κοινωνικών Λειτουργών

Γενικότερα, με βάση τις περιορισμένες διαθέσιμες σχετικές πληροφορίες, οι προοπτικές επαγγελματικής αποκατάστασης των αποφοίτων Κοινωνικής Εργασίας φαίνονταν να είναι αισιόδοξες κατά το πρόσφατο παρελθόν (ΤΕΙ Κρήτης- Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, 2007· ΤΕΙ Αθήνας- Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, 2010).

Στα πλαίσια έρευνας που πραγματοποιήθηκε από το Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας του ΤΕΙ Κρήτης, για τους απόφοιτους της περιόδου 1996-2001, έγιναν γνωστά τα εξής:

Οι εργασιακές σχέσεις τους ήταν κυρίως:

- συμβάσεις ορισμένου χρόνου στο Δημόσιο τομέα (37,4%).
- συμβάσεις ορισμένου χρόνου στον Ιδιωτικό τομέα (25%).
- συμβάσεις αορίστου χρόνου στο Δημόσιο τομέα (24,2%).
- συμβάσεις αορίστου χρόνου στον Ιδιωτικό τομέα (11%).

Σε ό,τι αφορά τους τομείς απασχόλησής τους:

- σε ποσοστό 38%, ήταν υπηρεσίες των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ).

- σε ποσοστό 16,7%, ήταν ο τομέας της Ψυχικής Υγείας.
- σε ποσοστό 8%, ήταν ο τομέας της Εκπαίδευσης (ΤΕΙ Κρήτης- Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, 2007).

Επιπροσθέτως, μέσω έρευνας αναφορικά με την επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων που αποφοίτησαν το έτος 2002 από το Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας του ΤΕΙ Αθήνας, διαπιστώθηκε ότι σε ποσοστό 92% του δείγματος οι εν λόγω απόφοιτοι ήταν εργαζόμενοι και μάλιστα εξ αυτών, ποσοστό 72% ασκούσε το επάγγελμα του Κοινωνικού Λειτουργού ως επί το πλείστον πάνω από δύο χρόνια.

Πιο συγκεκριμένα:

- Ποσοστό 53%, είχε απορροφηθεί στον Ιδιωτικό τομέα απασχόλησης.
- Ποσοστό 39%, εργαζόταν στον ευρύτερο Δημόσιο τομέα.
- Ποσοστό 8%, δήλωσε αυτοαπασχολούμενο.

Ειδικότερα, σχεδόν οι μισοί από τους πτυχιούχους του 2002 εργάζονταν ως Κοινωνικοί Λειτουργοί στις εξής υπηρεσίες:

- Υπηρεσίες ψυχικής υγείας, σε ποσοστό 28,3%.
- Υπηρεσίες αναπήρων, σε ποσοστό 20,2%.
- Υπηρεσίες ηλικιωμένων, σε ποσοστό 17,2%.
- Υπηρεσίες μεταναστών, σε ποσοστό 15,1%.
- Υπηρεσίες απεξάρτησης, σε ποσοστό 10,2%.
- Υπηρεσίες υγείας, σε ποσοστό 9% (ΤΕΙ Αθήνας- Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, 2010).

Δυστυχώς, παρά την πραγματοποίηση ενδελεχούς έρευνας, δεν κατέστη δυνατή η εύρεση περισσότερο πρόσφατων δεδομένων, σχετικών με τις επαγγελματικές προοπτικές των Κοινωνικών Λειτουργών. Έτσι, αν και, βάσει των παραπάνω μελετών, οι προοπτικές απασχόλησης των Κοινωνικών Λειτουργών, κατά την προηγούμενη δεκαετία, δύνανται να χαρακτηριστούν θετικές, είναι άγνωστο πώς αυτές διαμορφώνονται σήμερα, στα πλαίσια των υφιστάμενων οικονομικών συνθηκών που επικρατούν στην Ελλάδα.

2. Το φαινόμενο της ανεργίας

2.1 Εννοιολογική προσέγγιση ανεργίας και είδη της με βάση τα αίτια πρόκλησής της

Εννοιολογική προσέγγιση ανεργίας

Στα πλαίσια του συνήθους ορισμού της, η ανεργία αναφέρεται στο σύνολο των ατόμων που αναζητούν εργασία και δε βρίσκουν. Με βάση αυτό, η ίδια θεωρείται ένα μέγεθος το οποίο προκύπτει από τη διαφορά ανάμεσα στα αποθέματα εργατικού δυναμικού (προσφορά εργασίας) και στις ευκαιρίες απασχόλησης (ζήτηση εργασίας). Ακόμα, αξίζει να αναφερθεί ότι η ανεργία δε συνιστά έλλειψη εργασίας γενικά, αλλά έλλειψη αμειβόμενης εργασίας (Πετρινώτη, 1989 στην Ιερεμιάδη, 2008).

Μάλιστα, στα πλαίσια ερευνών που πραγματοποιούνται από την Ελληνική Στατιστική Αρχή, ως «άνεργα» ορίζονται τα άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω, που συγκεντρώνουν τις παρακάτω προϋποθέσεις:

α) Δεν εργάστηκαν ούτε μία ώρα την τελευταία πριν από την ημέρα της έρευνας ημερολογιακή εβδομάδα, ούτε είχαν μία εργασία από την οποία απουσίαζαν προσωρινά λόγω ασθένειας, άδειας, ταξιδιού αναψυχής, απεργίας, καιρικών συνθηκών, επισκευής μηχανημάτων ή καταστήματος κλπ.

β) Ζητούν εργασία είτε ως μισθωτοί, είτε για να αρχίσουν μία δική τους εργασία.

γ) Είναι διαθέσιμα και μπορούν να αναλάβουν αμέσως την εργασία που τυχόν θα έβρισκαν (μέσα σε δύο εβδομάδες).

δ) Είχαν κάνει (στη διάρκεια των τεσσάρων εβδομάδων πριν από την έρευνα) κάποιες συγκεκριμένες ενέργειες για να βρουν εργασία (π.χ. γράφτηκαν σε Γραφεία Απασχόλησης του ΟΑΕΔ, απευθύνθηκαν σε εργοδότες ή σε γνωστούς τους, παρακολουθούσαν αγγελίες σε εφημερίδες κλπ.).

Τέλος, αξίζει να διευκρινιστεί η διαφορά μεταξύ των άνεργων και των εκτός αγοράς εργασίας ατόμων (ή αλλιώς «οικονομικά μη ενεργών»). Στην πρώτη περίπτωση, τα άτομα αναζητούν ενεργά να βρουν απασχόληση, ενώ στη δεύτερη, είτε δεν έχουν ψάξει ποτέ, είτε έχουν σταματήσει την αναζήτηση (Ελληνική Στατιστική Αρχή, 1998).

Είδη ανεργίας με βάση τα αίτια πρόκλησής της

Με βάση τα αίτια δημιουργίας της, η ανεργία δύναται να διακριθεί σε έξι είδη: την ανεργία τριβής, τη διαρθρωτική, την εποχική, την ελλιπούς ζήτησης ή κυκλική, την ανεργία ως αποτέλεσμα των μικρών ρυθμών μεγέθυνσης και την τεχνολογική. Πιο συγκεκριμένα:

Ανεργία τριβής

Η ανεργία τριβής, προκαλείται λόγω του χρονικού διαστήματος που μεσολαβεί, καθώς ένας εργαζόμενος μετακινείται από μία δουλειά σε μία άλλη. Η ίδια, προϋποθέτει την ύπαρξη κενών θέσεων εργασίας, ενώ αίτιό της αποτελεί η ατελής πληροφόρηση των ατόμων, κάτι που εμποδίζει την αυτόματη κινητικότητα της εργασίας. Έτσι, παρότι υπάρχουν κενές θέσεις εργασίας, όσοι ενδιαφέρονται να εργαστούν δεν το γνωρίζουν, ενώ από την άλλη πλευρά οι εργοδότες δεν γνωρίζουν ότι υπάρχουν άτομα διαθέσιμα και ικανά να τις αναπληρώσουν.

Διαρθρωτική ανεργία

Η διαρθρωτική ανεργία, προκαλείται λόγω αναντιστοιχίας μεταξύ των εργασιακών προσόντων και δεξιοτήτων των ανέργων και των απαιτήσεων των εργοδοτών για προσόντα και δεξιότητες, προκειμένου να καλυφθούν κενές θέσεις εργασίας. Η διαρθρωτική ανεργία οφείλεται σε διαρθρωτικές μεταβολές που πραγματοποιούνται στο οικονομικό σύστημα. Τέτοιες μεταβολές μπορεί να είναι τεχνολογικές ή οργανωτικές μεταβολές που ακολουθούν οι επιχειρήσεις, μεταβολές στη γεωγραφική κατανομή των επιχειρήσεων και της παραγωγής ή μία μεταβολή του καταναλωτικού προτύπου (Δεδουσόπουλος, 2004).

Εποχική ανεργία

Η εποχική ανεργία οφείλεται στο χαμηλότερο επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας που συμβαίνει σε ορισμένους κλάδους της οικονομίας συγκεκριμένες εποχές του χρόνου (Sapsford και Tzannatos, 1993 στον Δεδουσόπουλο, 2004). Η εποχική διακύμανση της οικονομικής δραστηριότητας, και επομένως, της απασχόλησης και της ανεργίας, αποτελεί χαρακτηριστικό κλάδων που επηρεάζονται από την εναλλαγή εποχών και καιρικών φαινομένων. Χαρακτηριστικά επαγγέλματα που εμφανίζουν εποχική ανεργία είναι αυτά που σχετίζονται με τον τουρισμό, με την οικοδομική δραστηριότητα και την καλλιέργεια γης.

Ανεργία ελλειπούς ζήτησης ή κυκλική ανεργία

Η ανεργία ελλειπούς ζήτησης ή κυκλική ανεργία, οφείλεται στην ελλιπή συνολική ζήτηση για προϊόντα, η οποία προκαλεί μειωμένη ζήτηση για εργασία και, επομένως, ανεργία. Λόγω της ανεργίας αυτής, το συνολικό εισόδημα από την εργασία είναι μικρότερο, με αποτέλεσμα τη μειωμένη καταναλωτική δαπάνη των ιδιωτών. Έτσι, το οικονομικό σύστημα αναπαράγει τις συνθήκες που δημιουργούν την ανεργία, ενώ δεν υπάρχει ένας εγγενής μηχανισμός που να επαναφέρει την οικονομική δραστηριότητα και την απασχόληση στα επίπεδα πλήρους απασχόλησης.

Ανεργία ως αποτέλεσμα των μικρών ρυθμών μεγέθυνσης

Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη θεώρηση, η ανεργία οφείλεται στο γεγονός ότι ο δυνητικός ρυθμός αύξησης της παραγωγής, ο οποίος περιλαμβάνει το αναπτυξιακό δυναμικό μίας οικονομίας, προσδιορισμένο από τη συσσώρευση του κεφαλαίου, την τεχνολογία και το μέγεθος του εργατικού δυναμικού, είναι μεγαλύτερος από τον ρυθμό αύξησης που πραγματοποιείται.

Τεχνολογική ανεργία

Ως τεχνολογική, χαρακτηρίζεται η ανεργία, η οποία οφείλεται είτε στην άμεση αντικατάσταση της ανθρώπινης εργασίας από μηχανές, είτε γενικότερα σε τεχνολογικές μεταβολές. Οι μεταβολές αυτές, δεν είναι απαραίτητο να περιλαμβάνουν χρήση νέων μηχανημάτων, αλλά μπορεί να αναφέρονται και σε αλλαγές στην οργάνωση της παραγωγής και της οικονομικής δραστηριότητας, οι οποίες συνοδεύονται ή όχι από χρήση νέων μηχανημάτων. Επιπροσθέτως, για την πρόκληση τεχνολογικής ανεργίας, δεν είναι αρκετή η ανακάλυψη μίας νέας μηχανής, υλικού ή τεχνικής, αλλά αντίθετα, θα πρέπει η καινοτομία αυτή να χρησιμοποιηθεί ευρέως, ώστε να προκαλέσει σημαντικά αποτελέσματα στο επίπεδο της απασχόλησης επιχειρήσεων και κλάδων. Ακόμα, η διάχυση της νέας τεχνολογίας πρέπει να πραγματοποιηθεί σε σύντομο χρονικό διάστημα, ώστε να δημιουργεί επιπτώσεις χωρίς να επιτρέπει να ολοκληρωθούν βραδείες διαδικασίες προσαρμογής. Επίσης, αξίζει να αναφερθεί ότι σε κάθε περίπτωση, η τεχνολογική ανεργία εξαρτάται από τους παράγοντες που προσδιορίζουν τους ρυθμούς και το εύρος της τεχνολογικής μεταβολής.

Τέλος, διάκριση ειδών ανεργίας δύναται να γίνει και με βάση τη διάρκειά της. Στη βάση αυτού του κριτηρίου, προτείνεται όταν η ανεργία διαρκεί έως έξι μήνες να χαρακτηρίζεται βραχυχρόνια, ενώ όταν έχει διάρκεια από έξι έως δώδεκα μήνες, να θεωρείται μέσης διάρκειας. Αντίθετα, σε περίπτωση που διαρκέσει δώδεκα μήνες και άνω, προτείνεται να χαρακτηρίζεται μακροχρόνια ή χρόνια, ενώ, τέλος, όταν έχει διάρκεια άνω των εικοσιτεσσάρων μηνών, να χαρακτηρίζεται μεγάλη μακροχρόνια (Δεδουσόπουλος, 2004).

2.2 Ανεργία: ένα σύγχρονο παγκόσμιο πρόβλημα

Ανεργία σε παγκόσμιο επίπεδο

Η ανεργία θεωρείται πρόβλημα παγκοσμίου εύρους, λόγω του μεγάλου αριθμού των ατόμων που πλήττει (Χατζημπαΐλος, 2013). Οι άνεργοι ανά τον κόσμο, εκτιμάται ότι ανέρχονται σε περίπου 200 εκατομμύρια, ενώ σύμφωνα με εκτιμήσεις, ο αριθμός τους αναμένεται να αυξηθεί στο άμεσο μέλλον (Rushe, 2013).

Πιο συγκεκριμένα, με βάση έρευνα του Διεθνούς Οργανισμού Εργατικού Δυναμικού (International Labour Organization), παρατίθενται οι παρακάτω πληροφορίες:

Πίνακας 1. Ποσοστά ανεργίας και αριθμός ανέργων ηλικίας 15 ετών και άνω, σε παγκόσμιο επίπεδο, από το 2007 μέχρι το 2011 και εκτιμώμενα αντίστοιχα δεδομένα για τα έτη 2012 και 2013

	2007	2008	2009	2010	2011		2012	2013
Ποσοστό ανεργίας (%)	5,4	5,5	6,1	6,0	5,9	Εκτιμώμενο ποσοστό ανεργίας (%)	5,9	6,0
Αριθμός ανέργων (σε εκατομμύρια)	169,7	174,8	196,4	194,0	192,3	Εκτιμώμενος αριθμός ανέργων (σε εκατομμύρια)	195,4	201,5

(International Labour Organization, 2013: 79)

Μέσω του συγκεκριμένου πίνακα, γίνονται γνωστά τα ποσοστά ανεργίας και ο αριθμός των ανέργων ηλικίας 15 ετών και άνω, σε παγκόσμιο επίπεδο, από το 2007 μέχρι το 2011, καθώς και τα αντίστοιχα εκτιμώμενα δεδομένα για τα έτη 2012 και 2013. Όπως φαίνεται, ποσοστά και αριθμοί παρουσιάζουν διακυμάνσεις, ενώ οι εκτιμήσεις παρουσιάζουν αυξητική τάση.

Πιο αναλυτικά, το 2007, το ποσοστό ανεργίας ήταν 5,4%, με τους άνεργους να ανέρχονται σε 169,7 εκατομμύρια. Το 2008, το εν λόγω ποσοστό αυξήθηκε και έφτασε στο 5,5%, ενώ οι άνεργοι πολίτες ήταν 174,8 εκατομμύρια. Αυξητική τάση παρουσιάστηκε και το 2009, με το ποσοστό να αυξάνεται σε 6,1% και τον αριθμό των ανέργων σε 196,4 εκατομμύρια. Αντίθετα, το 2010, καταγράφηκε μείωση, καθώς το υπό μελέτη ποσοστιαίο μέγεθος ήταν 6,0% και άνεργα ήταν 194,0 εκατομμύρια άτομα. Τέλος, μείωση παρατηρήθηκε και το 2011, με το μέγεθος της ανεργίας να διαμορφώνεται σε 5,9% και τον αριθμό των ανέργων σε 192,3 εκατομμύρια.

Σε επίπεδο εκτιμήσεων, γίνεται γνωστό ότι το μέγεθος της ανεργίας υπολογίζεται πως το 2012 θα διαμορφωθεί σε 5,9%, με τον αριθμό των ανέργων να ανέρχεται σε 195,4 εκατομμύρια, ενώ το 2013 θα αυξηθεί σε 6,0% και άνεργα θα είναι 201,5 εκατομμύρια άτομα.

Ανεργία νέων σε παγκόσμιο επίπεδο

Στα πλαίσια έρευνας του Διεθνούς Οργανισμού Εργατικού Δυναμικού, σε παγκόσμιο επίπεδο, οι υπό μελέτη ηλικιακές ομάδες ανέργων είναι δύο. Στην πρώτη, περιλαμβάνονται νεαρά άτομα 15-24 ετών, ενώ η δεύτερη αποτελείται από άτομα 25 ετών και άνω (International Labour Organization, 2013).

Η ανεργία των νεαρών ατόμων, ηλικίας 15-24 ετών, αποδίδεται με τον ορισμό «ανεργία των νέων» (Eurostat, 2013). Η ίδια, πλήττει μεγάλο αριθμό ατόμων παγκοσμίως, ο οποίος εκτιμάται ότι ανέρχεται σε περίπου 73 εκατομμύρια. Αξίζει, ακόμα, να σημειωθεί ότι τα άτομα ηλικίας 15-24 ετών, παρουσιάζουν μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας, σε παγκόσμιο επίπεδο, εν συγκρίσει με την ηλικιακή ομάδα των 25 ετών και άνω (International Labour Organization, 2013: 79).

Περισσότερο συγκεκριμένα δεδομένα, παρέχονται παρακάτω:

Πίνακας 2. Ποσοστά ανεργίας ατόμων ηλικίας 15-24 ετών, σε παγκόσμιο επίπεδο, για τα έτη από το 2007 μέχρι το 2011 και εκτιμώμενα αντίστοιχα ποσοστά για τα έτη 2012 και 2013

	2007	2008	2009	2010	2011		2012	2013
Ποσοστό ανεργίας (%)	11,5	11,7	12,7	12,5	12,3	Εκτιμώμενο ποσοστό ανεργίας (%)	12,4	12,6

(International Labour Organization, 2013: 79)

Μέσω του παραπάνω πίνακα, γίνονται γνωστά τα ποσοστά ανεργίας, σε παγκόσμιο επίπεδο, ατόμων ηλικίας 15-24 ετών, από το 2007 μέχρι το 2011, καθώς και οι αντίστοιχες εκτιμήσεις για το 2012 και το 2013. Όπως φαίνεται, τα καταγεγραμμένα ποσοστά παρουσιάζουν διακυμάνσεις, ενώ οι εκτιμήσεις έχουν αυξητική τάση.

Πιο συγκεκριμένα, το 2007, το ποσοστό ανεργίας ήταν 11,5%, το 2008 αυξήθηκε σε 11,7% και το 2009 σε 12,7%. Αντιθέτως, το 2010, το εν λόγω ποσοστό μειώθηκε σε 12,5% και το 2011 σε 12,3%. Σύμφωνα με εκτιμήσεις, το υπό μελέτη ποσοστιαίο μέγεθος θα παρουσιάσει αύξηση το 2012 και θα ανέλθει σε 12,4%, ενώ το 2013 θα αυξηθεί εκ νέου και θα διαμορφωθεί σε 12,6%.

Όπως προαναφέρθηκε, η δεύτερη ηλικιακή ομάδα μελέτης της ανεργίας, σε παγκόσμιο επίπεδο, στα πλαίσια έρευνας του Διεθνούς Οργανισμού Εργατικού Δυναμικού, περιλαμβάνει άτομα ηλικίας 25 ετών και άνω. Τα σχετικά δεδομένα αναλύονται παρακάτω:

Πίνακας 3. Ποσοστά ανεργίας ατόμων ηλικίας 25 ετών και άνω, σε παγκόσμιο επίπεδο, για τα έτη από το 2007 μέχρι το 2011 και εκτιμώμενα αντίστοιχα ποσοστά για τα έτη 2012 και 2013

	2007	2008	2009	2010	2011		2012	2013
Ποσοστό ανεργίας (%)	4,0	4,1	4,6	4,5	4,5	Εκτιμώμενο ποσοστό ανεργίας (%)	4,5	4,6

(International Labour Organization, 2013: 79)

Ο συγκεκριμένος πίνακας, απεικονίζει τα ποσοστά ανεργίας ατόμων ηλικίας 25 ετών και άνω, σε παγκόσμιο επίπεδο, για τα έτη από το 2007 μέχρι το 2011. Επιπροσθέτως, μέσω του ίδιου, γίνονται γνωστές οι αντίστοιχες εκτιμήσεις για τα έτη 2012 και 2013. Όπως φαίνεται, τα ποσοστά παρουσιάζουν διακυμάνσεις, ενώ η εκτίμηση για το 2013 έχει αυξητική τάση.

Πιο αναλυτικά, το 2007, το ποσοστό ανεργίας ήταν 4,0%, το 2008 αυξήθηκε σε 4,1% και το 2009 σε 4,6%. Μείωση επήλθε το 2010, με το ποσοστό να διαμορφώνεται σε 4,5% και να παραμένει τόσο και το έτος 2011. Τέλος, σύμφωνα με εκτιμήσεις, το 2012 το υπό μελέτη μέγεθος της ανεργίας δεν θα παρουσιάσει μεταβολές σε σχέση με

τα δύο προηγούμενα έτη και θα αντιστοιχεί σε 4,5%, ενώ το 2013 θα αυξηθεί σε 4,6%.

Ανεργία ανά επίπεδο εκπαίδευσης σε παγκόσμιο επίπεδο

Η έκθεση «Η εκπαίδευση με μία ματιά: Δείκτες του ΟΟΣΑ» (Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης), αποτελεί την έγκυρη πηγή πληροφοριών για την κατάσταση της εκπαίδευσης ανά τον κόσμο. Μέσω αυτής, παρέχονται στοιχεία για τα εκπαιδευτικά συστήματα στις 34 χώρες μέλη του προαναφερθέντος Οργανισμού, καθώς και σε ορισμένα κράτη της ομάδας των 20 (G20), που δεν είναι μέλη του (Organisation for Economic Co-operation and Development, 2012).

Στα πλαίσια της συγκεκριμένης ερευνητικής μελέτης, παρουσιάζονται δεδομένα αναφορικά με τα ποσοστά ανεργίας, ανά επίπεδο εκπαίδευσης, έως το 2010 για άτομα 25-64 ετών.

Πίνακας 4. Ποσοστά ανεργίας, ατόμων ηλικίας 25-64 ετών, ανά επίπεδο εκπαίδευσης, για το έτος 2010, ανά τον κόσμο

	2010
Ποσοστό ανεργίας ατόμων με επίπεδο εκπαίδευσης κάτω από την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (%)	12,5
Ποσοστό ανεργίας ατόμων με ανώτερη δευτεροβάθμια και μεταδευτεροβάθμια – όχι τριτοβάθμια εκπαίδευση (%)	7,6
Ποσοστό ανεργίας ατόμων με τριτοβάθμια εκπαίδευση (%)	4,7

(Organisation for Economic Co-operation and Development, 2012: 135)

Μέσω του συγκεκριμένου πίνακα, γίνονται γνωστά τα ποσοστά ανεργίας, ατόμων με ηλικία 25-64 ετών, ανά επίπεδο εκπαίδευσης, για το έτος 2010, ανά τον κόσμο. Όπως φαίνεται, μεταξύ των καταγεγραμμένων ποσοστών υπάρχει ετερογένεια, ενώ τα ίδια αυξάνονται αντιστρόφως ανάλογα με το επίπεδο εκπαίδευσης.

Πιο συγκεκριμένα, γίνεται γνωστό, ότι άτομα τα οποία είχαν επίπεδο εκπαίδευσης κάτω από την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ήταν άνεργα σε ποσοστό 12,5%. Αντιθέτως, το ποσοστό ανεργίας ατόμων με ανώτερη δευτεροβάθμια και μεταδευτεροβάθμια -όχι τριτοβάθμια εκπαίδευση, ήταν 7,6%. Τέλος, απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ήταν άνεργοι σε ποσοστό 4,7%.

Ανεργία αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε παγκόσμιο επίπεδο

Όπως έγινε γνωστό μέσω του παραπάνω πίνακα, το ποσοστό ανεργίας αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ήταν μικρότερο εν συγκρίσει με το αντίστοιχο ποσοστό ατόμων που είχαν χαμηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης. Μάλιστα, το φαινόμενο αυτό είναι διαχρονικό, κάτι που φαίνεται μέσω έρευνας του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) με βάση δεδομένα από το 1998 μέχρι και το 2010. Πιο συγκεκριμένα, στα πλαίσια της συγκεκριμένης χρονικής περιόδου, τα ποσοστά ανεργίας αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης κυμάνθηκαν από 3,3% μέχρι

4,7%, τη στιγμή που άτομα με ανώτερη δευτεροβάθμια και μεταδευτεροβάθμια –όχι τριτοβάθμια εκπαίδευση ήταν άνεργα σε ποσοστό από 4,9% μέχρι 7,6%. Η διαφορά είναι ακόμα μεγαλύτερη εν συγκρίσει με άτομα που είχαν επίπεδο εκπαίδευσης κάτω από την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, το ποσοστό ανεργίας των οποίων κυμάνθηκε από 8,7% έως 12,5% (Organisation for Economic Co-operation and Development, 2012).

Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια, τα ποσοστά ανεργίας αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχουν αύξουσες τάσεις και βρίσκονται στο υψηλότερο επίπεδό τους.

Σύντομη παρουσίαση των πιο πρόσφατων σχετικών δεδομένων παρέχεται παρακάτω:

Πίνακας 5. Ποσοστά ανεργίας για απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ηλικίας 25-64 ετών, από το 2005 μέχρι το 2010, ανά τον κόσμο

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ποσοστό ανεργίας αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (%)	3,9	3,5	3,4	3,3	4,4	4,7

(Organisation for Economic Co-operation and Development, 2012: 135)

Ο παραπάνω πίνακας απεικονίζει τα ποσοστά ανεργίας για απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με ηλικία 25-64 ετών, από το 2005 μέχρι το 2010, ανά τον κόσμο. Όπως είναι εμφανές, τα ποσοστιαία μεγέθη παρουσιάζουν διακυμάνσεις στη διαχρονική τους καταγραφή, διαγράφοντας σταδιακή μείωση από το 2005 μέχρι το 2008 και, εν συνεχεία, αύξουσα τάση τα έτη 2009 και 2010.

Πιο αναλυτικά, το 2005, το ποσοστό ανεργίας αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ήταν 3,9%, ενώ το 2006 μειώθηκε σε 3,5%. Μείωση παρατηρήθηκε και το 2007, με το ποσοστό να ανέρχεται σε 3,4%, αλλά και το 2008, όταν και υπολογίστηκε σε 3,3%. Αντιθέτως, το 2009, το υπό μελέτη ποσοστιαίο μέγεθος αυξήθηκε σε 4,4% και το 2010 σε 4,7%.

2.3 Διαστάσεις της ανεργίας στην Ελλάδα

Ανεργία στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα, το πρόβλημα της ανεργίας προσλαμβάνει αυξανόμενες τάσεις, με το σχετικό ποσοστό για τον Φεβρουάριο του 2013 να ανέρχεται σε 27,0% και τον αριθμό των ανέργων σε 1.320.189 (Γεωργάκης, 2013). Μάλιστα, η χώρα βρίσκεται στην πρώτη θέση της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ποσοστά ανεργίας με βάση σχετική έρευνα (Eurostat, 2013), ενώ σύμφωνα με προβλέψεις του Ινστιτούτου Εργασίας της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδος (ΓΣΕΕ), αυτά θα αυξηθούν περαιτέρω στο προσεχές διάστημα (Γεωργάκης, 2013).

Αναλυτικά δεδομένα, βάσει ερευνών που διενεργήθηκαν από την Ελληνική Στατιστική Αρχή, παρατίθενται παρακάτω:

Πίνακας 1. Ποσοστά ανεργίας και αριθμός ανέργων ηλικίας 15-74 ετών στην Ελλάδα, από τον Φεβρουάριο του 2008 μέχρι τον Φεβρουάριο του 2013

	Φεβρουάριος					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ποσοστό ανεργίας (%)	8,0	9,0	11,2	15,3	21,9	27,0
Αριθμός ανέργων	391.265	443.087	560.629	758.057	1.075.168	1.320.189

(Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2013)

Ο συγκεκριμένος πίνακας, απεικονίζει την διαχρονική εξέλιξη των ποσοστών ανεργίας και του αριθμού των ανέργων ηλικίας 15-74 ετών στην Ελλάδα, από τον Φεβρουάριο του 2008, μέχρι τον αντίστοιχο μήνα του 2013. Όπως είναι εμφανές, ποσοστά και αριθμοί έχουν αύξουσα τάση στη διαχρονική καταγραφή τους.

Πιο συγκεκριμένα, τον Φεβρουάριο του 2008, το ποσοστό ανεργίας ανερχόταν σε 8,0%, ενώ ο αριθμός των ανέργων σε 391.265. Τον αντίστοιχο μήνα του 2009, παρατηρήθηκε αύξηση, με το υπό μελέτη ποσοστιαίο μέγεθος να διαμορφώνεται σε 9,0% και τους άνεργους να φτάνουν τους 443.087. Τον δεύτερο μήνα του 2010, η αυξητική τάση συνεχίστηκε, έχοντας ως αποτέλεσμα το ποσοστό της ανεργίας να ανέλθει σε 11,2%, και τον αριθμό των ανέργων σε 560.629. Συνεχίζοντας, κατά τον συγκεκριμένο μήνα του έτους 2011, το ποσοστιαίο μέγεθος διαμορφώθηκε στο 15,3% και ο αριθμός των ανέργων σε 758.057. Τον Φεβρουάριο του 2012, το ποσοστό της ανεργίας ήταν 21,9%, ενώ οι άνεργοι ανήλθαν σε 1.075.168. Τέλος, τον ίδιο μήνα του 2013, το συγκεκριμένο ποσοστό ανήλθε σε 27,0% και οι άνεργοι σε 1.320.189.

Ανεργία ανά ηλικιακή ομάδα και ανεργία των νέων στην Ελλάδα

Ανεργία ανά ηλικιακή ομάδα

Στα πλαίσια μηνιαίων ερευνών, η Ελληνική Στατιστική Αρχή, πραγματοποιεί μέτρηση των ποσοστών ανεργίας, ανά ηλικιακές ομάδες ατόμων.

Σχετικά δεδομένα παρέχονται παρακάτω:

Πίνακας 2. Ποσοστά ανεργίας, κατά ομάδες ηλικιών στην Ελλάδα, τον Φεβρουάριο του 2013

	2013
Ποσοστό ανεργίας ατόμων 15-24 ετών (%)	64,2
Ποσοστό ανεργίας ατόμων 25-34 ετών (%)	36,2
Ποσοστό ανεργίας ατόμων 35-44 ετών (%)	23,7
Ποσοστό ανεργίας ατόμων 45-54 ετών (%)	20,2
Ποσοστό ανεργίας ατόμων 55-64 ετών (%)	16,7
Ποσοστό ανεργίας ατόμων 65-74 ετών (%)	8,0

(Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2013)

Μέσω του παραπάνω πίνακα, γίνονται γνωστά τα ποσοστά ανεργίας που καταγράφηκαν τον Φεβρουάριο του 2013 στην Ελλάδα, ανά ηλικιακή ομάδα. Όπως φαίνεται, τα ποσοστά ανεργίας είναι αναστρόφως ανάλογα με τις ηλικιακές ομάδες τις οποίες αφορούν. Έτσι, όσο πιο μικρή είναι μία ηλικιακή ομάδα, τόσο πιο υψηλό είναι το ποσοστιαίο μέγεθος της ανεργίας που την προσδιορίζει.

Πιο αναλυτικά, τον Φεβρουάριο του 2013, το ποσοστό ανεργίας ατόμων ηλικίας 15-24 ετών ήταν 64,2%, ενώ για άτομα 25-34 ετών, το ποσοστιαίο μέγεθος ανήλθε σε 36,2%. Άτομα ηλικίας 35-44 ετών ήταν άνεργα σε ποσοστό 23,7%, ενώ το μέγεθος της ανεργίας που αφορούσε πολίτες 45-54 ετών αντιστοιχούσε σε 20,2%. Τέλος, το ποσοστό ανεργίας ατόμων 55-64 ετών ήταν 16,7%, ενώ το αντίστοιχο αριθμητικό δεδομένο για άτομα 65-74 ετών ήταν 8,0%.

Ανεργία των νέων

Όπως φάνηκε μέσω του παραπάνω πίνακα, στα πλαίσια μελετών για την ανεργία, η ηλικιακή διάκριση που χρησιμοποιείται περιλαμβάνει μεταξύ άλλων, τον διαχωρισμό της ηλικιακής ομάδας 15-24 ετών. Η συγκεκριμένη ομάδα πλήττεται από την ανεργία σε μεγαλύτερο βαθμό εν συγκρίσει με άλλες ομάδες, με το ποσοστό των ανέργων της να είναι 64,2%. Αντίστοιχα, η ηλικιακή ομάδα η οποία περιλαμβάνει άτομα 25-34 ετών, παρουσιάζει το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό ανεργίας, το οποίο ανέρχεται σε 36,2%.

Πιο αναλυτικά δεδομένα για την ανεργία ανά ηλικιακή ομάδα στην Ελλάδα, καθώς και ανάλυση των ποσοστών ανεργίας που αναφέρονται σε άτομα ηλικίας 15-24 και 25-34 ετών, παρατίθενται παρακάτω:

Πίνακας 3. Ποσοστά ανεργίας για ηλικιακές ομάδες 15-24 και 25-34 στην Ελλάδα, από τον Φεβρουάριο του 2008 μέχρι τον Φεβρουάριο του 2013

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ποσοστό ανεργίας για την ηλικιακή ομάδα 15-24 ετών (%)	23,0	26,1	30,7	40,3	54,1	64,2
Ποσοστό ανεργίας για την ηλικιακή ομάδα 25-34 ετών (%)	11,2	12,0	14,7	20,2	29,0	36,2

(Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2013)

Στα πλαίσια του συγκεκριμένου πίνακα, παρουσιάζονται τα ποσοστά ανεργίας για τις ηλικιακές ομάδες των 15-24 και 25-34 ετών, από τον Φεβρουάριο του 2008 μέχρι τον αντίστοιχο μήνα του 2013, σε επίπεδο Ελλάδας. Όπως φαίνεται, τα υπό μελέτη ποσοστιαία μεγέθη, ακολουθούν αύξουσα τάση ανά έτος και για τις δύο ομάδες ηλικιών, με την πρώτη ομάδα να παρουσιάζει μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας εν συγκρίσει με τη δεύτερη.

Πιο συγκεκριμένα, η ανεργία ατόμων 15-24 ετών, τον Φεβρουάριο του 2008, ήταν 23,0%, ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2009, η ίδια αυξήθηκε σε 26,1%. Τον δεύτερο μήνα του 2010, το ποσοστιαίο μέγεθος της ανεργίας διαμορφώθηκε σε 30,7%, ενώ αυξητική τάση παρατηρήθηκε και τον ίδιο μήνα του 2011, με το εν λόγω ποσοστό να ανέρχεται σε 40,3%. Τέλος, το υπό μελέτη μέγεθος, ανήλθε τον Φεβρουάριο του 2012 σε 54,1%, ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2013, η αυξητική τάση συνεχίστηκε, και το ίδιο αντιστοιχούσε σε 64,2%.

Αναφορικά με την ηλικιακή ομάδα 25-34 ετών, τον Φεβρουάριο του 2008, το ποσοστό ανεργίας ανήλθε σε 11,2%, ενώ τον δεύτερο μήνα του 2009, το ίδιο αυξήθηκε σε 12,0%. Ανοδική πορεία του συγκεκριμένου ποσοστιαίου μεγέθους, παρατηρήθηκε και τον Φεβρουάριο του 2010, όταν και εκείνο διαμορφώθηκε σε 14,7%, καθώς και τον ίδιο μήνα του 2011 με το ποσοστό να υπολογίζεται σε 20,2%. Τέλος, τον δεύτερο μήνα του 2012, το υπό μελέτη ποσοστιαίο μέγεθος, αυξήθηκε σε 29,0%, ενώ τον ίδιο μήνα του 2013, ανήλθε σε 36,2%.

Ανεργία ανά επίπεδο εκπαίδευσης και ανεργία πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα

Ανεργία ανά επίπεδο εκπαίδευσης

Η Ελληνική Στατιστική Αρχή, πραγματοποιεί σε τριμηνιαία βάση κάθε έτους, μέτρηση και δημοσίευση των ποσοστών ανεργίας ανά επίπεδο εκπαίδευσης. Στα πλαίσια της εν λόγω έρευνας, υπολογίζονται τα ποσοστά ανεργίας ατόμων χωρίς καμία εκπαίδευση έως και κατόχων μεταπτυχιακού ή διδακτορικού τίτλου σπουδών.

Περισσότερο αναλυτικές πληροφορίες γίνονται γνωστές παρακάτω:

Πίνακας 4. Ποσοστά ανεργίας ανά επίπεδο εκπαίδευσης, ατόμων ηλικίας 15-74 ετών στην Ελλάδα, για το Δ' τρίμηνο του 2012

	Δ' Τρίμηνο 2012
Ποσοστό ανεργίας για κατόχους διδακτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών (%)	14,3
Ποσοστό ανεργίας για απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (%)	16,6
Ποσοστό ανεργίας για κατόχους πτυχίου ανώτερης τεχνολογικής επαγγελματικής εκπαίδευσης (%)	29,1
Ποσοστό ανεργίας για κατόχους απολυτηρίου μέσης εκπαίδευσης (%)	28,1
Ποσοστό ανεργίας για κατόχους απολυτηρίου τριτάξιας μέσης εκπαίδευσης (%)	30,9
Ποσοστό ανεργίας για κατόχους απολυτηρίου δημοτικού (%)	27,0
Ποσοστό ανεργίας για άτομα που φοίτησαν σε μερικές τάξεις δημοτικού (%)	25,7
Ποσοστό ανεργίας για άτομα που δεν πήγαν καθόλου σχολείο (%)	41,9

(Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2013)

Μέσω του παραπάνω πίνακα, γίνονται γνωστά τα ποσοστά ανεργίας ατόμων ηλικίας 15-74 ετών, ανά επίπεδο εκπαίδευσης στην Ελλάδα, για το Δ' τρίμηνο του 2012. Όπως φαίνεται, μεταξύ του επιπέδου εκπαίδευσης και των ποσοστών ανεργίας, δεν παρατηρείται κάποια σταθερή αναλογία, ωστόσο, γίνεται γνωστό ότι το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας αναφέρεται σε άτομα χωρίς εκπαίδευση, ενώ το χαμηλότερο σε κατόχους μεταπτυχιακού ή διδακτορικού τίτλου σπουδών.

Πιο αναλυτικά, το ποσοστό ανεργίας για άτομα που δεν φοίτησαν στο σχολείο, ανήλθε σε 41,9%, το Δ' τρίμηνο του 2012. Το αντίστοιχο ποσοστό, ατόμων που φοίτησαν σε ορισμένες τάξεις του δημοτικού, ήταν 25,7%, ενώ άτομα με απολυτήριο δημοτικού ήταν άνεργα σε ποσοστό 27,0%. Το ποσοστό ανεργίας για πολίτες με απολυτήριο τριτάξιας μέσης εκπαίδευσης ήταν 30,9%, ενώ κάτοχοι απολυτηρίου μέσης εκπαίδευσης ήταν άνεργοι σε ποσοστό 28,1%. Το ποσοστιαίο μέγεθος ανεργίας κατόχων πτυχίου ανώτερης τεχνολογικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, διαμορφώθηκε σε 29,1%, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ανήλθε σε 16,6%. Τέλος, η ανεργία κατόχων μεταπτυχιακού ή διδακτορικού τίτλου σπουδών, ήταν 14,3%.

Ανεργία αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

Όπως έγινε γνωστό μέσω του παραπάνω πίνακα, το ποσοστό ανεργίας αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ήταν χαμηλότερο εν συγκρίσει με το αντίστοιχο ποσοστό ατόμων που είχαν κατώτερου επιπέδου εκπαίδευση. Με βάση έρευνες της Ελληνικής

Στατιστικής Αρχής από το Δ' τρίμηνο του 2003 μέχρι και το αντίστοιχο τρίμηνο του 2012, άτομα με πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης δεν παρουσίαζαν πάντοτε μικρότερα ποσοστά ανεργίας από άτομα με χαμηλότερου επιπέδου εκπαίδευση. Αντίθετα, το φαινόμενο αυτό παρατηρήθηκε σε σταθερή βάση από το 2009 και μετά. Γενικότερα, από το Δ' τρίμηνο του 2003 μέχρι και την αντίστοιχη περίοδο του 2012, τα ποσοστά ανεργίας αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα, κυμάνθηκαν μεταξύ 5,6% και 16,6%. Το τελευταίο ποσοστό είναι το πιο πρόσφατα καταγεγραμμένο, κάτι που καταδεικνύει ότι στην παρούσα φάση το ποσοστό ανεργίας για απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης βρίσκεται στο υψηλότερο επίπεδό του (Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2013).

Μάλιστα, σύμφωνα με έρευνα του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), η οποία έλαβε χώρα το 2012, το έτος 2010 η Ελλάδα ήταν τρίτη από τις χώρες μέλη του Οργανισμού σε βαθμό ανεργίας αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με ποσοστό 8,7%. Στα πλαίσια της ίδιας έρευνας, πρώτη ήταν η Ισπανία με 10,4% και δεύτερη η Εσθονία με 9,1% (Organisation for Economic Co-operation and Development, 2012: 134-135).

Στοιχεία αναφορικά με την εξέλιξη της ανεργίας αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, παρατίθενται παρακάτω:

Πίνακας 5. Ποσοστά ανεργίας αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και κατόχων διδακτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στην Ελλάδα (άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω), από το Δ' τρίμηνο του 2008 μέχρι το Δ' τρίμηνο του 2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Ποσοστό ανεργίας για απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (%)	5,6	6,7	9,7	14,8	16,6
Ποσοστό ανεργίας για κατόχους διδακτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών (%)	5,0	7,6	8,3	11,9	14,3

(Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2013)

Μέσω του συγκεκριμένου πίνακα, απεικονίζονται τα ποσοστά ανεργίας αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και κατόχων διδακτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στην Ελλάδα (άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω) από το Δ' τρίμηνο του 2008 μέχρι το αντίστοιχο τρίμηνο του 2012. Όπως φαίνεται, τα προαναφερθέντα ποσοστά παρουσιάζουν αύξουσα τάση στην διαχρονική τους καταγραφή.

Πιο συγκεκριμένα, το Δ' τρίμηνο του 2008, το ποσοστό ανεργίας αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, διαμορφώθηκε σε 5,6%, ενώ το αντίστοιχο τρίμηνο του 2009, το ίδιο αυξήθηκε σε 6,7%. Η ανοδική τάση συνεχίστηκε και το Δ' τρίμηνο του 2010, με το υπό μελέτη ποσοστιαίο μέγεθος να ανέρχεται σε 9,7%, ενώ την αντίστοιχη χρονική περίοδο του 2011, το ίδιο αυξήθηκε σε 14,8%. Τέλος, το Δ' τρίμηνο του 2012, το ποσοστό ανεργίας αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ανήλθε σε 16,6%.

Αναφορικά με το ποσοστό ανεργίας κατόχων διδακτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, αυτό ήταν 5,0% το Δ' τρίμηνο του 2008. Το αντίστοιχο τρίμηνο του 2009, το εν λόγω ποσοστό ανήλθε σε 7,6%, ενώ η αύξουσα πορεία του συνεχίστηκε και το Δ' τρίμηνο του 2010, όταν και διαμορφώθηκε σε 8,3%. Τέλος, το Δ' τρίμηνο του 2011, το υπό μελέτη ποσοστό αυξήθηκε σε 11,9%, ενώ το αντίστοιχο τρίμηνο του 2012 ανήλθε σε 14,3%.

2.4 Συνέπειες της ανεργίας και πολιτικές αντιμετώπισής της στην Ελλάδα

Συνέπειες της ανεργίας

Συνέπειες σε ατομικό επίπεδο

Γενικότερα, τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα άνεργα άτομα, συνιστούν αποτέλεσμα της εξαιρετικής σημασίας που έχει η εργασία στη δομή των σύγχρονων κοινωνιών.

Από οικονομικής απόψεως, η ανεργία επιφέρει την έλλειψη εισοδήματος και επομένως των μέσων απόκτησης αγαθών και υπηρεσιών. Ο βαθμός επίπτωσης της έλλειψης εισοδήματος από εργασία, είναι εντονότερος για άτομα που «ανήκουν» σε χαμηλότερα οικονομικά στρώματα, τα οποία συνήθως στερούνται εναλλακτικών πηγών εισοδήματος.

Επιπροσθέτως, η ανεργία επηρεάζει αρνητικά και τη δυνατότητα για μελλοντική απόκτηση εισοδήματος, καθώς επιφέρει επαγγελματική απαξίωση. Πιο συγκεκριμένα, όσο περισσότερο διαρκεί η πρώτη, τόσο μεγαλύτερη είναι η απαξίωση που υφίσταται η εργατική δύναμη (σε επίπεδο γνώσεων, ικανοτήτων, πείρας και άλλων). Επομένως, οι άνεργοι εισέρχονται σε ένα φαύλο κύκλο ανεργίας και εμποδίων εύρεσης εργασίας με αποτέλεσμα τον αποκλεισμό τους από την αγορά εργασίας (Νταντά, 2009).

Αναφορικά με τις συνέπειές της σε ψυχολογικό επίπεδο, αξίζει να αναφερθεί ότι η ανεργία, επηρεάζει αρνητικά την ψυχική υγεία των ατόμων που πλήττει (Πετκίδου, 2007). Πιο συγκεκριμένα, οι άνεργοι νιώθουν αισθήματα ενοχής λόγω απώλειας της εργασίας και του προερχόμενου από αυτή εισοδήματος, άγχος που προκύπτει από την οικονομική στέρηση που υφίστανται, καθώς και φόβο για την αδυναμία κάλυψης των οικονομικών τους αναγκών. Η βίωση των προαναφερθέντων συναισθημάτων οδηγεί σε απώλεια της αυτοεκτίμησής τους (Νταντά, 2009). Επιπροσθέτως, οι ίδιοι βιώνουν

συμπτώματα κατάθλιψης, αίσθημα απόρριψης από την κοινωνία (Καναβιτσάς, 2005), αυξημένη τάση για αυτοκτονία, απογοήτευση και απαισιοδοξία, ισχυρή αίσθηση αγωνίας, απώλεια αυτοπεποίθησης και μνήμης, ανικανότητα συγκέντρωσης, υπνηλία, μερική σεξουαλική ανικανότητα, υψηλή ερεθιστικότητα, καθώς και διαταραχές σε επίπεδο σχέσεων (Πετκίδου, 2007).

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι είναι πιθανό, αρνητικές ψυχολογικές συνέπειες που βιώνουν οι άνεργοι, να εκφραστούν, σε κάποιες περιπτώσεις, μέσω εκδήλωσης ψυχοσωματικών προβλημάτων, να βρουν διέξοδο στον αλκοολισμό και στην κατάχρηση άλλων ουσιών ή ακόμα και στη συμμετοχή σε παραβατικές συμπεριφορές (Καναβιτσάς, 2005).

Εκτός των ψυχολογικών συνεπειών που επιφέρει η ανεργία στη ζωή των ατόμων που πλήττει, η διαθέσιμη βιβλιογραφία αφορά και σε κοινωνικής φύσεως παραμέτρους της (Πετκίδου, 2007). Στα πλαίσια αυτών, θεωρείται ότι η ανεργία εκτός από απώλεια εισοδήματος, ισοδυναμεί και με απώλεια κοινωνικής θέσης για τους ανέργους, ενώ προκαλεί και κοινωνική αποξένωσή τους. Επιπροσθέτως, οι άνεργοι βιώνουν περιθωριοποίηση και γίνονται θύματα κοινωνικού στιγματισμού και κοινωνικής απομόνωσης, δεδομένα που σε συνδυασμό με το χαμηλό εισόδημα, το χαμηλό τους ηθικό, την απώλεια αυτοπεποίθησης, την ανασφάλεια, την αβεβαιότητα για το μέλλον και τον κίνδυνο βλάβης της υγείας τους, συντελούν στην αυξημένη πιθανότητα κοινωνικού τους αποκλεισμού, παράλληλα με τον αποκλεισμό τους από την αγορά εργασίας. Τέλος, έχει υποστηριχθεί η άποψη ότι η κατάσταση της ανεργίας είναι πιθανό να οδηγήσει τους ανέργους στην τέλεση παράνομων πράξεων με σκοπό την επίλυση του οικονομικού τους προβλήματος (Νταντά, 2009).

Συνέπειες σε κοινωνικό επίπεδο

Γενικότερα, θεωρείται ότι σε μία κοινωνία με μεγάλο αριθμό ανέργων, εξίσου μεγάλη είναι και η συχνότητα προαναφερθέντων ατομικών προβλημάτων, ενώ το άθροισμα αυτών αποδίδει την εικόνα ενός συλλογικού προβλήματος (Νταντά, 2009).

Αρχικώς, κάποιες από τις βασικές οικονομικές συνέπειες της ανεργίας συνιστούν η απώλεια παραγωγικών δυνάμεων, δηλαδή της εργασίας των ανέργων, η οποία θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί στην παραγωγική διαδικασία, καθώς και η επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού, λόγω παροχής επιδομάτων ανεργίας (Λιανός και άλλοι, 2009). Επιπροσθέτως, σε κοινωνίες με υψηλό ποσοστό ανεργίας, εμφανίζεται σημαντικό πρόβλημα φτώχειας, επομένως και έντονο βιοποριστικό πρόβλημα για μεγάλη μερίδα του πληθυσμού.

Υψηλά επίπεδα ανεργίας, συντελούν και στην ενίσχυση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων οι οποίες αφορούν όλους τους τομείς της ζωής του πληθυσμού (όπως η στέγαση, η ένδυση, η εκπαίδευση, η ψυχαγωγία), ενώ παράλληλα μειώνουν την κοινωνική κινητικότητα (τουλάχιστον προς τα επάνω). Επίσης, η κατάσταση της ανεργίας ενισχύει υφιστάμενους ανταγωνισμούς και δημιουργεί νέους. Τα παραπάνω, σε συνδυασμό με τη δυσφορία και την αβεβαιότητα για το μέλλον, συντελούν στην εμφάνιση φαινομένων αλλοτρίωσης και ανομίας, στη χαλάρωση της κοινωνικής συνοχής, καθώς και στην αποδυνάμωση των κοινωνικών δεσμών και στην αντικατάστασή τους από μία διαδικασία αντιπαράθεσης και αποσύνθεσης. Επιπροσθέτως, διαταράσσεται η κοινωνικοποίηση των ατόμων (καθώς

σημαντικό μέρος της λαμβάνει χώρα μέσω της εργασίας), κάτι που αποτελεί τροχοπέδη στην ένταξη και ενσωμάτωση των ατόμων στα πλαίσια της κοινωνίας.

Παράλληλα με τα παραπάνω, στα πλαίσια αγορών με μεγάλο αριθμό μεταναστών και υψηλά ποσοστά ανεργίας, εμφανίζονται φαινόμενα σύγκρουσης για την κάλυψη θέσεων σε τμήματα της αγοράς εργασίας τα οποία μέχρι τότε ήταν μη ανταγωνιστικά. Η όξυνση διαφόρων τύπων κοινωνικού ρατσισμού και η κοινωνική αξιοποίηση εθνικιστικών ιδεολογιών, αποτελούν την έκφραση τέτοιων συγκρούσεων (Νταντά, 2009).

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι η αύξηση της ανεργίας έστω και κατά μία ποσοστιαία μονάδα, θεωρείται ότι δημιουργεί κατάσταση έντασης, επιθετικότητας και ασθενειών που επηρεάζει την κοινωνία για πολλά χρόνια (Brenner, χ.χ. στην Πετκίδου, 2007).

Πολιτικές αντιμετώπισης της ανεργίας στην Ελλάδα

Το πρόβλημα της ανεργίας, αντιμετωπίζεται στην Ελλάδα, και γενικότερα, στα πλαίσια των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέσω συγκεκριμένων πολιτικών, οι οποίες καλούνται «πολιτικές απασχόλησης». Οι ίδιες, διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες οι οποίες δεν αποτελούν εναλλακτικές λύσεις, αλλά σχετικά αυτόνομες επιλογές πολιτικών: τις πολιτικές ρύθμισης των ροών εισόδου και απομάκρυνσης του εργατικού δυναμικού στην αγορά εργασίας, τις πολιτικές απορρύθμισης της αγοράς εργασίας, και τις ενεργητικές και παθητικές πολιτικές απασχόλησης. Πιο αναλυτικά:

Α) Πολιτικές ρύθμισης των ροών εισόδου και απομάκρυνσης του εργατικού δυναμικού στην αγορά εργασίας

Οι συγκεκριμένες πολιτικές αποσκοπούν στην προσωρινή ή μόνιμη απομάκρυνση τμημάτων του πληθυσμού από την αγορά εργασίας, ή, αντιθέτως, στην αύξηση της συμμετοχής τους σε αυτή. Οι πληθυσμιακές ομάδες-αποδέκτες των εν λόγω παρεμβάσεων επιλέγονται με βάση συγκεκριμένα κριτήρια που τις διακρίνουν (φύλο, ηλικία, εθνικότητα και άλλα) και σε αυτές είτε επιβάλλεται η απομάκρυνσή τους με διοικητικά μέσα, είτε παρέχονται κίνητρα για εθελούσια απομάκρυνση ή ένταξή τους στην αγορά εργασίας.

Παραδείγματα συγκεκριμένων πολιτικών, συνιστούν η απαγόρευση εισόδου και εγκατάστασης και - ορισμένες φορές - ο επαναπατρισμός των αλλοδαπών οικονομικών μεταναστών, η επέκταση του χρόνου παραμονής στο τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα (μέσω αύξησης της χρονικής διάρκειας της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και αύξησης των φοιτητών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης), η μείωση του ηλικιακού ορίου υποχρεωτικής συνταξιοδότησης και η εισαγωγή συστημάτων πρόωρης ή προοδευτικής συνταξιοδότησης για ορισμένες κατηγορίες εργαζομένων. Επίσης, παραδείγματα σχετικών παρεμβάσεων μικρής κλίμακας, αποτελούν η γονική άδεια και η ελάττωση του χρόνου εργασίας με παράλληλη εισαγωγή της μερικής απασχόλησης.

B) Πολιτικές απορρύθμισης της αγοράς εργασίας

Οι πολιτικές απορρύθμισης αποσκοπούν στην ακύρωση των θεσμικών περιορισμών που ισχύουν στην αγορά εργασίας και στις εργασιακές σχέσεις και αναφέρονται σε μεγάλο αριθμό ζητημάτων, τα οποία σχετίζονται με το σύνολο των σχέσεων που αναπτύσσονται στην αγορά εργασίας μεταξύ εργαζομένων και εργοδοτών. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται :

- Η μείωση των θεσμικών περιορισμών για πρόσληψη εργαζομένων (χρόνος δοκιμαστικής απασχόλησης, τύπος σύμβασης, εργασία ορισμένου χρόνου ή ανάθεση έργου).
- Η μείωση των θεσμικών περιορισμών για απόλυση εργαζομένων (μαζικές απολύσεις, χρόνος προειδοποίησης, χρηματικές αποζημιώσεις, διαδικασίες διαβούλευσης πριν από την κοινοποίηση των απολύσεων).
- Η ευελιξία του χρόνου ημερήσιας και εβδομαδιαίας εργασίας (υπερωριακή απασχόληση, μερική απασχόληση, εργασία σε βάρδιες, εργασία σε επίσημες αργίες).
- Η εγκατάλειψη των εθνικών συλλογικών συμβάσεων και η σύναψη συμβάσεων κατά κλάδο ή επιχείρηση (κατάργηση του κατώτερου ημερομισθίου).

Γ) Ενεργητικές και παθητικές πολιτικές απασχόλησης

Ενεργητικές και παθητικές πολιτικές απασχόλησης, βρίσκονται σε άμεση μεταξύ τους αντιδιαστολή. Οι πρώτες, εφαρμόζονται σε συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού και του εργατικού δυναμικού που αντιμετωπίζουν δυσκολίες ένταξης στην αγορά εργασίας, με σκοπό την ενίσχυση των ευκαιριών απασχόλησής τους. Αντίθετα, οι παθητικές πολιτικές απασχόλησης, περιλαμβάνουν βοηθήματα κοινωνικού χαρακτήρα για τους ανέργους (Δεδουσόπουλος, 2007).

Μέτρα ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης αποτελούν:

- Τα προγράμματα κατάρτισης: Αποσκοπούν στην βελτίωση των προοπτικών απασχόλησης ανέργων ή ομάδων – στόχων και χρηματοδοτούνται από το δημόσιο. Στα πλαίσιά τους, περιλαμβάνεται διδασκαλία στην αίθουσα ή, σε περίπτωση που γίνεται στον χώρο εργασίας, εξασφαλίζεται ειδική επίβλεψη και καθοδήγηση.
- Η εναλλαγή εργαζομένων και μοίρασμα θέσεων εργασίας: Μέσω αυτών, επιδιώκεται η διευκόλυνση πρόσληψης ατόμων που ανήκουν στις ομάδες-στόχους σε θέσεις εργασίας που ήδη απασχολούν εργαζόμενους είτε εκ περιτροπής, είτε για ορισμένες ώρες.
- Τα κίνητρα απασχόλησης: Πρόκειται για μέτρα που στοχεύουν στη διευκόλυνση των προσλήψεων ανέργων που ανήκουν στις ομάδες – στόχους ή στην εξασφάλιση απασχόλησης ατόμων που εργάζονται σε επισφαλείς θέσεις εργασίας.
- Η ενσωμάτωση ατόμων με αναπηρία: Περιλαμβάνουν μέτρα που διευκολύνουν άτομα με αναπηρία να έχουν πρόσβαση στην αγορά εργασίας.

- Η άμεση δημιουργία θέσεων εργασίας: Στα πλαίσιά τους, δημιουργούνται θέσεις εργασίας στον κοινωφελή τομέα για άτομα που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα ανεύρεσης εργασίας και είναι μακροχρόνια άνεργα.

- Τα κίνητρα για τη δημιουργία επιχειρήσεων: Πρόκειται για παροχή κινήτρων σε ανέργους που ανήκουν στις ομάδες – στόχους, ώστε να ξεκινήσουν δική τους εργασία ή να γίνουν ανεξάρτητοι, αυτοαπασχολούμενοι επαγγελματίες.

Αντιθέτως, μέτρα παθητικών πολιτικών απασχόλησης συνιστούν:

- Τα επιδόματα προς ανέργους: Τα μέτρα αυτά, αναφέρονται στην παροχή επιδομάτων και οικονομικής ενίσχυσης προς άτομα που έχασαν την εργασία τους.

- Η πρόωρη συνταξιοδότηση: Πρόκειται για μέτρα ενίσχυσης της μερικής ή ολικής συνταξιοδότησης ηλικιωμένων ανέργων με μικρές πιθανότητες ανεύρεσης εργασίας ή ηλικιωμένων εργαζομένων, με σκοπό να αντικατασταθούν από νεότερα άτομα που ανήκουν σε ομάδες-στόχους (Employment in Europe, 2006: 121-122, στον Δεδουσόπουλο, 2007).

3. Νέοι και ανεργία

3.1 Αίτια ανεργίας των (νέων, στη μεγάλη πλειοψηφία τους) αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα

Εκτός των γενικότερων αιτιών πρόκλησης της ανεργίας και των προκυπτόντων με βάση αυτές ειδών της, τα οποία αναφέρθηκαν σε προηγούμενο κεφάλαιο, ειδική αναφορά γίνεται σε αίτια που προκαλούν και συμβάλλουν στο φαινόμενο της ανεργίας των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Μάλιστα, οι άνεργοι πτυχιούχοι είναι στη μεγάλη πλειοψηφία τους, άτομα νεαρής ηλικίας (Δρεττάκης, 2007). Πιο συγκεκριμένα, αιτιολογικοί παράγοντες της προαναφερθείσας ανεργίας, θεωρούνται οι εξής:

- Η υφιστάμενη οικονομική κρίση, η οποία έχει σαν αποτέλεσμα να πλήττεται η αγορά εργασίας (Κάτσικας, 2013).
- Η αδύναμη σύνδεση μεταξύ του εκπαιδευτικού συστήματος και της αγοράς εργασίας (Katsanevas, 2002 στους Katsanevas and Livanos, 2010).

Επιπροσθέτως, σύμφωνα με τον Δρεττάκη (2007), αίτια της υπό μελέτη ανεργίας συνιστούν τα παρακάτω:

- Η επί σειρά ετών οικονομική πολιτική που ασκείται από τις κυβερνήσεις, στα πλαίσια της οποίας δεν δημιουργείται επαρκής αριθμός διατηρήσιμων θέσεων εργασίας.
- Η εκπαιδευτική πολιτική που έχουν ακολουθήσει όλες οι κυβερνήσεις, μία πολιτική η οποία δε λαμβάνει υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας, ούτε τις απαιτήσεις του διεθνοποιημένου ανταγωνιστικού περιβάλλοντος, στα πλαίσια του οποίου υποχρεούται να λειτουργήσει η Ελλάδα ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Λόγω της συγκεκριμένης πολιτικής, μεταξύ άλλων, προκύπτουν τα εξής:

→ Η αλόγιστη ίδρυση τμημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με ειδικότητες για τις οποίες δεν υπάρχει προοπτική απασχόλησης των αποφοίτων. Η ίδρυση τέτοιων τμημάτων γίνεται είτε εξαιτίας πιέσεων τοπικών βουλευτών του κυβερνώντος κόμματος, είτε για λόγους εξυπηρέτησης της εκλογικής περιφέρειας των υπουργών, είτε έπειτα από μη τεκμηριωμένες προτάσεις των ίδιων των ιδρυμάτων.

→ Ο καθορισμός αριθμού εισακτέων, από το Υπουργείο Παιδείας, σε πολλά από τα τμήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, κατά πολύ μεγαλύτερου σε σχέση με αυτόν που προτείνουν τα ιδρύματα. Η τακτική αυτή, προκαλεί την ύπαρξη πληθώρας σπουδαστών και, κατά επέκταση, αποφοίτων σε κλάδους οι οποίοι είναι κορεσμένοι, γεγονός που τροφοδοτεί την ανεργία ή την ετεροαπασχόληση.

→ Το σύστημα εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Μέσω του συγκεκριμένου τρόπου εισαγωγής, «επιτυχόντες» κατανέμονται σε τμήματα στα οποία δεν είχαν βασική πρόθεση να εισαχθούν. Ορισμένοι από τους φοιτητές

αυτούς, προσπαθούν απλώς να πάρουν το πτυχίο και τελειώνοντας δεν έχουν ιδιαίτερη επιθυμία να σταδιοδρομήσουν και έτσι δεν φροντίζουν να αυξήσουν τα προσόντα τους με ειδίκευση ή μεταπτυχιακές σπουδές, ενώ άλλοι δεν ολοκληρώνουν τις σπουδές τους.

→ Η έλλειψη ουσιαστικού επαγγελματικού προσανατολισμού, με αποτέλεσμα οι νέοι, να μη βασίζονται στις σχετικές με την εκπαίδευση και το επάγγελμά τους επιλογές σε αντικειμενικά δεδομένα, (δηλαδή στις τρέχουσες ανάγκες της κοινωνίας και της οικονομίας σε εργατικό δυναμικό) και στις προοπτικές που έχει η χώρα (δηλαδή στη βιωσιμότητα των διαφόρων επαγγελμάτων για τα οποία υπάρχει τώρα ζήτηση), αλλά σε κατεστημένες (και σε πολλές περιπτώσεις ξεπερασμένες) αντιλήψεις.

→ Η υποβάθμιση της τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, καθώς και το γεγονός ότι αυτή έχει γίνει αντικείμενο συνεχών πειραματισμών, χωρίς ουσιαστική μελέτη για τις ζητούμενες ειδικότητες και χωρίς το αναγκαίο διδακτικό προσωπικό και την απαραίτητη σύγχρονη υλικοτεχνική υποδομή.

- Η νοοτροπία της ελληνικής οικογένειας, η οποία, ενώ βλέπει τα υψηλά ποσοστά ανεργίας των πτυχιούχων, εξακολουθεί να θεωρεί υποδεέστερη την τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση και να προωθεί τα παιδιά της σε σχολές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ανεξάρτητα από τις προοπτικές απασχόλησης και από τις ικανότητες και τις κλίσεις των παιδιών.

Με βάση τα προαναφερθέντα αίτια, γίνεται σαφές ότι η ανεργία των (νέων στη μεγάλη πλειοψηφία τους) αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα, αποτελεί πρόβλημα που ανάγεται σε συνδυασμό οικονομικών, πολιτικών και εκπαιδευτικών παραγόντων, καθώς και νοοτροπίας των ελληνικών οικογενειών.

3.2 Επιπτώσεις της ανεργίας στη ζωή των νέων

Αναφορικά με τα προβλήματα που σχετίζονται με την ευημερία των νέων ανέργων, η βιβλιογραφία περιλαμβάνει δύο αλληλεξαρτώμενες, αλλά παράλληλα αυτόνομες βασικές κατηγορίες προβλημάτων. Η πρώτη κατηγορία αναφέρεται σε προβλήματα που σχετίζονται με τη μελλοντική επαγγελματική σταδιοδρομία των νέων ανέργων, ενώ η δεύτερη περιλαμβάνει προβλήματα που σχετίζονται με την προσωπική ζωή και την κοινωνική ένταξή τους (Δεδουσόπουλος, χ.χ.).

Δυσκολίες στην επαγγελματική σταδιοδρομία

Από πολλούς οικονομολόγους έχει επισημανθεί ότι η εμφάνιση ανεργίας κατά τη διάρκεια ένταξης των νέων στην αγορά εργασίας, είναι πιθανό να δημιουργήσει σημαντικά προβλήματα στη μελλοντική εργασιακή πορεία του ατόμου, ως προς τις προοπτικές απασχόλησης και τις αμοιβές από τις μελλοντικές εργασίες. Αυτό οφείλεται σε δύο συσχετιζόμενες, αλλά διακριτές επιδράσεις, οι οποίες στη σχετική βιβλιογραφία αναφέρονται ως «εξάρτηση από τη διάρκεια της ανεργίας» και ως «εξάρτηση από την εμφάνιση της ανεργίας» (Gregg, 2001 στον Δεδουσόπουλο, χ.χ.).

Η πρώτη εμφανίζεται από το γεγονός ότι η πιθανότητα εξόδου ενός ατόμου από την κατάσταση ανεργίας με την ανεύρεση μίας θέσης εργασίας μειώνεται, καθώς παρατείνεται ο χρόνος στην ανεργία, ενώ η δεύτερη εμφανίζεται όταν η αντιμετώπιση μίας περιόδου ανεργίας από ένα άτομο κατά το παρελθόν συνοδεύεται από υψηλή πιθανότητα μίας μελλοντικής κατάστασης ανεργίας (Narendranathan & Elias 1993 στον Δεδουσόπουλο, χ.χ.).

Καθυστέρηση ενηλικίωσης

Η παράταση του χρόνου εκτός εργασίας συνιστά εμπόδιο στην ουσιαστική ενηλικίωση των νέων με την έννοια της αποδέσμευσης από την προστασία της γονικής οικογένειας (Δεδουσόπουλος, χ.χ.). Σύμφωνα με τον Blanchflower (1999 στον Δεδουσόπουλο, χ.χ.) στις χώρες του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) υπάρχει μία σαφής τάση αναλογικά περισσότεροι νέοι, και των δύο φύλων, να μένουν με τους γονείς τους. Μάλιστα, η αναλογία αυξάνεται ιδιαίτερα έντονα για τις χώρες της Νότιας Ευρώπης (Γαλλία, Ιταλία, Ελλάδα, Πορτογαλία και Ισπανία), οι οποίες προσφέρουν ελάχιστη προνοιακή ενίσχυση προς τους νέους και στις οποίες οι ασθενικοί μηχανισμοί του κράτους πρόνοιας υποκαθίστανται από την οικογένεια (με εξαίρεση τη Γαλλία, ως ένα βαθμό). Αντίστοιχη αύξηση, παρατηρείται και σε χώρες όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (ΗΠΑ) και ο Καναδάς, κυρίως λόγω του χαμηλού επιπέδου των μισθών και των εισοδημάτων που προέρχονται από εργασία των νέων.

Η ανεργία, οι χαμηλοί μισθοί, καθώς και η αστάθεια της απασχόλησης, συνιστούν τους ερμηνευτικούς παράγοντες που οδήγησαν στην επανασυσπείρωση της οικογένειας και στην επιστροφή στις παραδοσιακές αξίες μετά την αμφισβήτηση της δεκαετίας του 1960 (Δεδουσόπουλος, χ.χ.).

Φτώχεια και στέρηση

Σύμφωνα με συγκριτική μελέτη της Ilse Julkunen, τα παραδοσιακά αίτια δημιουργίας της φτώχειας, δηλαδή η έλλειψη απασχόλησης, τα χαμηλά επίπεδα αμοιβών και η αστάθεια της εργασίας, το μειονεκτικό οικογενειακό περιβάλλον, καθώς και ο αποκλεισμός των νέων από πολλά είδη υπηρεσιών και επιδομάτων τα οποία είναι διαθέσιμα από το κράτος πρόνοιας, προσδιορίζουν τα επίπεδα φτώχειας μεταξύ των νέων. Οι προαναφερθέντες παράγοντες προσδιορίζουν και την εμφάνιση της στέρησης.

Η συγκέντρωση της φτώχειας στα άτομα νεαρής ηλικίας, συνιστά φαινόμενο το οποίο δεν είναι πρόσφατο, ωστόσο τείνει να λάβει μεγαλύτερες διαστάσεις τα τελευταία 30 χρόνια (Julkunen, 2002 στον Δεδουσόπουλο, χ.χ.). Μάλιστα, αξίζει να αναφερθεί ότι η από γενιά σε γενιά αναπαραγωγή της φτώχειας και της ανεργίας και η μείωση της κρατικής προστασίας προς τους νέους οδηγούν αφενός στη διεύρυνση των κοινωνικών ανισοτήτων και αφετέρου στην επιδείνωση της θέσης αυτής της ομάδας των νέων (Δεδουσόπουλος, χ.χ.).

Παραβατική συμπεριφορά

Στα πλαίσια της κοινής γνώμης, θεωρείται ότι υφίσταται άμεση σύνδεση μεταξύ της ανεργίας και της παραβατικότητας των νέων, αντίληψη η οποία φαίνεται να υποστηρίζεται από σημαντικό αριθμό εμπειρικών ερευνών. Οι εμπειρικές έρευνες έχουν δείξει ότι υπάρχει υψηλότερη πιθανότητα σύλληψης και καταδίκης μεταξύ των ανέργων, παρά μεταξύ των εργαζομένων, καθώς και ότι υψηλοί δείκτες εγκληματικότητας εμφανίζονται σε συνοικίες με υψηλά επίπεδα ανεργίας. Ωστόσο, η εξέταση των χρονολογικών σειρών δεν επιβεβαιώνει την άποψη, σύμφωνα με την οποία, σε περιόδους αυξημένης ανεργίας εμφανίζονται αυξημένα κρούσματα παραβατικής συμπεριφοράς (Karuscinski et al., 1998 στον Δεδουσόπουλο, χ.χ.).

3.3 Ο ρόλος της οικογένειας στη ζωή των ανέργων και κρατικές παροχές για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων (αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και μη) στην Ελλάδα

Ο ρόλος της οικογένειας στη ζωή των ανέργων

Η οικογένεια και η εκπαίδευση αναθρέφουν τα παιδιά παρέχοντάς τους ως δεδομένο ότι η αναμενόμενη και φυσιολογική πορεία της ζωής τους περιλαμβάνει απαραίτητα την άσκηση κάποιας εργασίας, η οποία και αποτελεί βασικό δομικό υλικό της ανθρώπινης προσωπικότητας. Έτσι, τα παιδιά καθώς μεγαλώνουν, εσωτερικεύουν την αξία της σταθερής εργασίας στο μυαλό τους και χτίζουν όνειρα πάνω σε αυτή, με αποτέλεσμα όταν φτάνει η στιγμή να εργαστούν και βλέπουν την έλλειψη ευκαιριών για σταθερή εργασία, να νιώθουν ότι ματαιώνονται από την κοινωνία και παράλληλα ότι την ματαιώνουν, καθώς και να καλούνται να αναβάλουν τα όνειρά τους για μικρότερο ή μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Αυτό δημιουργεί, σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό, μία παρατεταμένη διάσταση ανάμεσα στις προσδοκίες και στην πραγματικότητά τους, διάσταση η οποία συνιστά παράγοντα συνεχούς άγχους που μπορεί να οδηγήσει ορισμένες επιρρεπείς προσωπικότητες στην ανάπτυξη ψυχοπαθολογίας.

Επιπροσθέτως, αξίζει να αναφερθεί ότι τα χαρακτηριστικά προβλήματα των ανέργων επιφέρουν επιπτώσεις και στην οικογένειά τους. Μάλιστα, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις άνεργων γονέων, η πικρία, η απογοήτευση, καθώς και η αίσθηση ανικανότητας συντήρησης του εαυτού και της οικογένειας δημιουργούν αμφιθυμικά συναισθήματα στους ανέργους σε σχέση με την οικογένειά τους, τα οποία μπορεί να εκφραστούν μέσω συνεχούς ευερεθιστότητας, συγκρούσεων, σεξουαλικών δυσλειτουργιών και τάσεων φυγής.

Ωστόσο, συνιστά γεγονός ότι η ισχυρή δομή της ελληνικής οικογένειας, ιδιαίτερα στην επαρχία, «απορροφά» πολλούς από τους κραδασμούς που δημιουργούνται από την ανεργία, ενώ συχνά το άγχος, η απογοήτευση και η δυσαρέσκεια των ανέργων αντιμετωπίζονται από αυτή (Καναβιτσάς, 2005).

Σύμφωνα με έρευνα του Ινστιτούτου Εργασίας / Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας (INE/ΓΣΕΕ) για το έτος 2012, η οικογένεια συνιστά την κύρια πηγή επιβίωσης των ανέργων. Πιο συγκεκριμένα, το ποσοστό του συνόλου των εν λόγω

ατόμων που στηρίζεται στο συγγενικό περιβάλλον για να επιβιώσει, ανέρχεται σε 37,4%. Εκτός από την οικονομική στήριξη των ανέργων, η οικογένεια διαδραματίζει σημαντικό ρόλο και σε ό,τι αφορά τη διαμονή τους. Αναλυτικότερα, μέσω της έρευνας γίνεται γνωστό ότι το 84,5% αυτών διαμένει με συγγενείς, ενώ μόνο το 14,3% ζει μόνο του. Αναφορικά με την ψυχολογική στήριξη που παρέχει η οικογένεια στα άνεργα μέλη της, αυτή χαρακτηρίζεται «μεγάλη» σε ποσοστό 54,6%, ωστόσο ένα μεγάλο ποσοστό της τάξεως του 42,0% τη χαρακτηρίζει «μικρή». Επιπροσθέτως, αξίζει να αναφερθεί ότι η οικογένεια πιέζει τα άνεργα μέλη της να εξεύρουν εργασία σε ποσοστό 49,0% όταν αυτά είναι άγαμα, ενώ το ποσοστό αυξάνεται σε 70,3% όταν είναι έγγαμα.

Μέσω της παραπάνω έρευνας, γίνεται γνωστό ότι η οικογένεια αποτελεί σημαντική πηγή στήριξης των ανέργων μελών της, ωστόσο έχει αφαιρεθεί σημαντικό μέρος των δυνατοτήτων παρέμβασής της και έχει μειωθεί η ικανότητά της να λειτουργεί ως μηχανισμός στήριξης των εν λόγω μελών της σε σύγκριση με προηγούμενα χρόνια. Η οικονομική και ψυχολογική στήριξη, καθώς και η παροχή στέγης συνδυάζονται με την άσκηση πίεσης από πλευράς οικογένειας για εξεύρεση εργασίας ανεξαρτήτως είδους, ύψους αμοιβής και τόπου, χωρίς δηλαδή, τους όρους και τις προϋποθέσεις που η ίδια έθετε σε περιόδους χαμηλής ανεργίας (Σούλιος, 2013).

Κρατικές παροχές για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων (αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και μη) στην Ελλάδα

Για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων ατόμων στην Ελλάδα, το 2013 συστάθηκε και επικαιροποιήθηκε σχετικό σχέδιο δράσης (με την ονομασία «Σχέδιο Δράσης για την ενίσχυση της Απασχόλησης και της Επιχειρηματικότητας των Νέων») με τη συμμετοχή των Υπουργείων Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας (1), Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού (2), Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων (3). Το εν λόγω σχέδιο αποσκοπεί στην ενίσχυση της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας νέων ατόμων που ανήκουν στις ηλικιακές ομάδες 15-24 και 25-35 ετών, ενώ οι δράσεις που προβλέπονται στα πλαίσιά του, είτε βρίσκονται ήδη σε εξέλιξη, είτε αναμένεται να υλοποιηθούν εντός του 2013. Ο συνολικός προϋπολογισμός του συγκεκριμένου εγχειρήματος ανέρχεται στα 600 εκατομμύρια ευρώ, ενώ στα πλαίσιά του ενσωματώνεται το σύνολο των επιχειρησιακών προγραμμάτων του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ), τα οποία και χρηματοδοτούνται τόσο από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) όσο και από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ). Επιπροσθέτως, αξίζει να σημειωθεί ότι μέσω του εν λόγω σχεδίου αναμένεται να ωφεληθούν 350.000 νέοι.

Αναλυτικότερα, οι προβλεπόμενες δράσεις ανά Υπουργείο είναι οι παρακάτω:

1. Επιταγή εισόδου στην αγορά εργασίας για άνεργους νέους ως 29 ετών

Σκοπός του εν λόγω προγράμματος είναι η επίτευξη δομημένης πορείας εισόδου των νεοεισερχόμενων άνεργων νέων στην αγορά εργασίας, η οποία θα καταλήξει στην τοποθέτησή τους σε θέσεις απασχόλησης σε επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα.

2. Προώθηση καινοτομικής επιχειρηματικότητας νέων και συμβουλευτική καθοδήγηση επιχειρηματιών

Σκοπός της συγκεκριμένης δράσης είναι η υποβοήθηση υλοποίησης καινοτομικών επιχειρηματικών πρωτοβουλιών άνεργων νέων, μέσω οικονομικής και συμβουλευτικής υποστήριξής τους, αφενός στο στάδιο σύστασης της νέας επιχείρησης και αφετέρου κατά τη λειτουργία της.

3. Επιχειρηματικότητα στην ύπαιθρο

Σκοπός του προγράμματος είναι η προώθηση ανέργων στην απασχόληση, μέσω της βελτίωσης των δεξιοτήτων τους στον αγροτοδιατροφικό τομέα και της παροχής συμβουλευτικής υποστήριξης για ανάληψη επιχειρηματικής δραστηριότητας στον πρωτογενή τομέα.

4. Εθνικό Δίκτυο Άμεσης Κοινωνικής Παρέμβασης

Η σύσταση Εθνικού Δικτύου Άμεσης Κοινωνικής Παρέμβασης αποσκοπεί αφενός στη μείωση του αριθμού των ατόμων που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή/και υφίστανται υλικές στερήσεις ή/και διαβιούν σε νοικοκυριά χωρίς εργαζόμενα μέλη και αφετέρου στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού των ατόμων αυτών.

5. Προγράμματα κοινωφελούς εργασίας στον πολιτισμό για νέους

Σκοπός του προγράμματος είναι η εξάμηνη ή επτάμηνη απασχόληση ανέργων σε συγχρηματοδοτούμενα έργα κατασκευής, ανάδειξης και συντήρησης πολιτιστικών υποδομών, καθώς και σε υπηρεσίες φύλαξης των αρχαιολογικών χώρων και μουσείων, αντιμετωπίζοντας ανάγκες των αρμόδιων υπηρεσιών και φορέων του Υπουργείου Πολιτισμού, που δεν χαρακτηρίζονται ως πάγιες και διαρκείς και δεν μπορούν να καλυφθούν από το υπάρχον μόνιμο προσωπικό.

6. Πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρήσεων για πρόσληψη άνεργων πτυχιούχων Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων

Σκοπός του προγράμματος είναι η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας πλήρους απασχόλησης, στον ιδιωτικό τομέα, μέσω πρόσληψης ανέργων, οι οποίοι είναι κάτοχοι πρώτου πτυχίου, μεταπτυχιακού ή διδακτορικού ελληνικών ΑΕΙ/ΤΕΙ, ή ισότιμου τίτλου σχολών της αλλοδαπής.

7. Πιλοτική δράση για την υποστήριξη νέων για τη δημιουργία Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων

Στόχος της δράσης είναι η προώθηση της Κοινωνικής Οικονομίας και της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας, μέσω παροχής βοήθειας για ίδρυση Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων και εκπαίδευσης ανέργων που θα εργαστούν σε αυτές.

8. Υποστήριξη των επιχειρήσεων για την απασχόληση προσωπικού υψηλής εξειδίκευσης

Κύριος σκοπός του συγκεκριμένου προγράμματος είναι η βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση, η αύξηση της επαγγελματικής ένταξης και η πρόληψη της ανεργίας των ερευνητών, μέσω της απόκτησης επαγγελματικής πείρας σε επιχειρήσεις.

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού

1. Πρακτική άσκηση τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Πανεπιστήμια)

Στόχος της δράσης είναι η υποστήριξη φοιτητών των Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων στην προσπάθειά τους για είσοδο στην αγορά εργασίας, στην απόκτηση πολύτιμης εργασιακής εμπειρίας σχετικής με το αντικείμενο των σπουδών τους, στην αφομοίωση γνώσεων και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων επαγγελματικής συνείδησης.

2. Πρακτική άσκηση τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα)

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα επιδιώκει τον ίδιο σκοπό και περιλαμβάνει όμοιες παροχές με την προαναφερθείσα δράση, με τη διαφορά ότι απευθύνεται σε φοιτητές όλων των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΤΕΙ). Επιπροσθέτως, μεταξύ των δύο δράσεων υπάρχει διαφορά ως προς το ύψος της συνολικά παρεχόμενης αμοιβής για πρακτική άσκηση (στη δεύτερη περίπτωση το χρηματικό όριο είναι ανώτερο).

3. Πρακτική άσκηση δημόσιων και ιδιωτικών ΙΕΚ (Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης) αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης

Στα πλαίσια του εν λόγω προγράμματος, επιδιώκεται η δημιουργία επιτυχών διασυνδέσεων της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης των αποφοίτων δημόσιων και ιδιωτικών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) με την αγορά εργασίας.

4. Πρακτική άσκηση Επαγγελματικών Σχολών (ΕΠΑ.Σ.) Μαθητείας- Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ)

Η συγκεκριμένη δράση αποσκοπεί στο να συμβάλλει στην αφομοίωση και στην προσαρμογή των γνώσεων στις πραγματικές ανάγκες της παραγωγικής διαδικασίας και στην εξοικείωση των μαθητών – σπουδαστών των Επαγγελματικών Σχολών του

Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) με το εργασιακό περιβάλλον.

5. Πρακτική άσκηση πρωτοετών σπουδαστών των Ακαδημιών Εμπορικού Ναυτικού (ΑΕΝ)

Στόχος της συγκεκριμένης δράσης είναι η ενίσχυση των Ακαδημιών Εμπορικού Ναυτικού (ΑΕΝ), οι οποίες παρέχουν επαγγελματική κατάρτιση για ειδικευμένες θέσεις εργασίας στα επαγγέλματα πλοιάρχου και μηχανικού εμπορικού ναυτικού και ανήκουν στην τρίτη βαθμίδα της ανώτερης τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης. Μέσω του εν λόγω προγράμματος, επιδιώκεται η σύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος με την αγορά εργασίας μέσω της πρακτικής άσκησης, του επαγγελματικού προσανατολισμού και του επιχειρηματικού πνεύματος των σπουδαστών.

6. Πρόγραμμα μαθητείας αποφοίτων Τεχνικής Εκπαίδευσης

Στόχος του προγράμματος είναι η αναβάθμιση των Σχολών Τεχνικής Εκπαίδευσης και η διασύνδεσή τους με την αγορά εργασίας.

7. Γραφεία Διασύνδεσης Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Πανεπιστήμια)

Σκοπός της συγκεκριμένης δράσης είναι η σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας, μέσα από την ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας, δικτύωσης και συνεργασίας με επιχειρήσεις, εργοδοτικούς φορείς και την ευρύτερη κοινωνία, καθώς και μέσα από την παροχή ολοκληρωμένης συμβουλευτικής υποστήριξης και καθοδήγησης στους φοιτητές και αποφοίτους για το σχεδιασμό των περαιτέρω σπουδών τους και της προσωπικής τους επαγγελματικής σταδιοδρομίας.

8. Γραφεία Διασύνδεσης Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα)

Ο επιδιωκόμενος σκοπός, καθώς και οι προβλεπόμενες παροχές είναι όμοιες με την παραπάνω δράση, με τη διαφορά ότι στην παρούσα περίπτωση, οι ωφελούμενοι είναι φοιτητές και απόφοιτοι των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΤΕΙ).

9. Μονάδες Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας (Πανεπιστήμια)

Στόχος του προγράμματος είναι η επέκταση, η ενίσχυση και η ποιοτική αναβάθμιση των παρεμβάσεων για την ανάπτυξη της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας των φοιτητών στα Πανεπιστήμια της χώρας, ως απαραίτητο στοιχείο της στρατηγικής για τη σύνδεση της ανώτατης εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας.

10. Μονάδες Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας (Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα)

Ο σκοπός που επιδιώκεται, καθώς και οι παροχές της συγκεκριμένης δράσης είναι κοινές με το προαναφερθέν πρόγραμμα. Η μεταξύ τους διαφορά, έγκειται στο γεγονός ότι στην παρούσα περίπτωση η δράση απευθύνεται σε φοιτητές των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων.

1. Ενίσχυση επιχειρηματικότητας νέων (Β΄ κύκλος)

Σκοπός της συγκεκριμένης δράσης είναι η ενίσχυση επιχειρηματικών πρωτοβουλιών νέων με έμφαση σε αγαθά και υπηρεσίες υψηλής προστιθέμενης αξίας, με παράλληλη ενσωμάτωση καινοτομικών ιδεών και περιβαλλοντικά φιλικών παραγωγικών διαδικασιών.

2. Ολοκληρωμένη παρέμβαση για τη στήριξη της απασχόλησης γυναικών μέσω ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας

Στα πλαίσια του συγκεκριμένου προγράμματος, επιδιώκεται η ενίσχυση επιχειρηματικών σχεδίων που θα αναληφθούν από άνεργες γυναίκες. Με τον τρόπο αυτό, η δράση θα συνεισφέρει στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της γυναικείας απασχόλησης, καθώς και στη μείωση του υψηλού ποσοστού της ανεργίας των γυναικών (Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, 2013).

Αναλυτικότερες πληροφορίες για τις προαναφερθείσες δράσεις, ανά Υπουργείο υπαγωγής τους, παρέχονται στο παράρτημα 2 της παρούσας εργασίας.

Εκτός του προαναφερθέντος σχεδίου δράσης και των υπαγόμενων σε αυτό προγραμμάτων, επιπρόσθετες παροχές για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων ατόμων, οι οποίες υλοποιούνται μέσω του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ), συνιστούν τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ), οι Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑ.Σ.), το επίδομα που παρέχεται σε νέους από 20 έως 29 ετών, η επιδότηση νεοεισερχόμενων στην αγορά εργασίας, καθώς και η παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης σε ανέργους ηλικίας μέχρι 29 ετών. Πιο συγκεκριμένα:

1. Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ)

Τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού, αποτελούν δομές επαγγελματικής κατάρτισης για απόφοιτους λυκείου. Στα πλαίσιά τους, διδάσκονται 38 σύγχρονες ειδικότητες, ενώ η διάρκεια σπουδών κυμαίνεται από ένα (για άτομα που ακολούθησαν αντίστοιχη ειδικότητα σε δομή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης) έως δύο έτη (για απόφοιτους δομών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που δεν εκπαιδεύτηκαν ξανά στην ειδικότητα επιλογής τους). Όρια ηλικίας για τους μαθητές δεν υφίσταται, ενώ οι ίδιοι στα πλαίσια της εκπαίδευσής τους, διδάσκονται θεωρητικά και εργαστηριακά μαθήματα και αξιολογούνται μέσω γραπτών εξετάσεων στα πρώτα, κατά τη διάρκεια και στο τέλος κάθε εκπαιδευτικού εξαμήνου. Μετά το πέρας των σπουδών τους, οι απόφοιτοι λαμβάνουν βεβαίωση επαγγελματικής κατάρτισης, η απόκτηση της οποίας τους παρέχει το δικαίωμα συμμετοχής σε εξετάσεις για τη λήψη διπλώματος επαγγελματικής κατάρτισης. Το δίπλωμα αυτό πιστοποιεί μεταδευτεροβάθμιου επιπέδου κατάρτιση.

2. Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑ.Σ.)

Οι επαγγελματικές σχολές ανήκουν στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και η φοίτηση σε αυτές διαρκεί δύο σχολικά έτη. Οι διδασκόμενες ειδικότητες είναι συγκριμένες, ενώ οι μαθητές είναι ηλικίας 16-23 ετών και πρέπει να είναι τουλάχιστον απόφοιτοι της Α΄ τάξης λυκείου. Ο Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Αθλητισμού και Πολιτισμού δρουν για την αναβάθμιση της παρεχόμενης εκπαίδευσης, ενώ συνεργασία υπάρχει και με Κοινωνικούς Εταίρους και φορείς Τοπικής και Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης για τη διάγνωση των αναγκών στην αγορά εργασίας και κατά επέκταση την εισαγωγή ανάλογων ειδικοτήτων στις εν λόγω σχολές.

Στα πλαίσια της φοίτησής τους, οι μαθητές συμμετέχουν σε αμειβόμενη πρακτική άσκηση που πραγματοποιείται τέσσερις ή πέντε ημέρες την εβδομάδα σε επιχειρήσεις του δημόσιου ή ιδιωτικού τομέα, με όρους που ορίζονται στο Συμφωνητικό Μαθητείας.

Μετά το τέλος των σπουδών τους, οι απόφοιτοι αποκτούν πτυχίο ειδικότητας Επαγγελματικής Σχολής (ΕΠΑ.Σ.), επιπέδου επαγγελματικών δικαιωμάτων «τρία», παράλληλα με επαγγελματική εμπειρία και συντάξιμο ένσημα για το διάστημα υλοποίησης της πρακτικής άσκησης. Αξίζει, τέλος, να αναφερθεί ότι στην παρούσα χρονική περίοδο λειτουργούν 51 Επαγγελματικές Σχολές σε εθνικό επίπεδο.

3. Επίδομα σε νέους από 20-29 ετών

Το συγκεκριμένο επίδομα καταβάλλεται σε νέους και νέες ηλικίας 20 - 29 ετών, με την προϋπόθεση να είναι άνεργοι, να παραμείνουν γραμμένοι στα μητρώα ανέργων για ένα χρόνο και να έχουν συμπληρώσει το 20ο έτος της ηλικίας τους ή να έχουν αποκτήσει πτυχίο ή να έχουν απολυθεί από το στρατό. Η προθεσμία υποβολής της σχετικής αίτησης πρέπει να γίνει εντός τριμήνου από την συμπλήρωση του 20ου έτους της ηλικίας ή την απόκτηση πτυχίου ή την απόλυση από τον στρατό. Το επίδομα ανέρχεται σε 73,37 ευρώ ανά μήνα και καταβάλλεται για πέντε μήνες.

4. Επιδότηση νεοεισερχόμενων στην αγορά εργασίας – Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ)

Μέσω του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού, καταβάλλεται ειδικό επίδομα σε άνεργους νέους οι οποίοι έχουν συμπληρώσει από το 20^ο μέχρι και το 29^ο έτος της ηλικίας τους και έχουν αποφοιτήσει από Δημόσιο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα λαμβάνοντας τίτλο σπουδών οποιασδήποτε εκπαιδευτικής βαθμίδας. Για τη λήψη της εν λόγω επιδότησης, οι νέοι πρέπει να εγγραφούν στα ειδικά μητρώα ανέργων το αργότερο μέσα σε τρεις μήνες από την λήψη του πτυχίου, ενώ επιπλέον προϋπόθεση για τους άνδρες αποτελεί η εκπλήρωση των στρατιωτικών τους υποχρεώσεων ή η νόμιμη απαλλαγή από αυτές. Πληροφορίες για το ύψος και τη διάρκεια καταβολής του συγκεκριμένου επιδόματος δεν είναι διαθέσιμες.

5. Παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης σε άνεργους ηλικίας μέχρι 29 ετών

Άνεργοι νέοι ηλικίας μέχρι 29 ετών δύνανται να υπαχθούν στην ασφάλιση του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΙΚΑ) για παροχές ασθένειας σε είδος, μετά από σχετική αίτηση που υποβάλλουν στα υποκαταστήματα του συγκεκριμένου Ιδρύματος

του τόπου κατοικίας τους. Οι προαναφερθέντες νέοι, πρέπει κατά την υποβολή της αίτησής τους, να προσκομίσουν βεβαίωση του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) ότι είναι εγγεγραμμένοι ως άνεργοι για ένα τουλάχιστον δίμηνο πριν την υποβολή της αίτησής τους, ότι εξακολουθούν να είναι άνεργοι και ότι κατέχουν κάρτα ανεργίας η οποία ανανεώνεται ανά τρίμηνο. Επίσης, οι ίδιοι πρέπει να είναι ανασφάλιστοι, να μη σπουδάζουν και μόλις αναλάβουν εργασία πρέπει να το δηλώσουν στο υποκατάστημα του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΙΚΑ) του τόπου κατοικίας τους. Το βιβλιάριο ασθενοείας που χορηγείται ισχύει για έξι μήνες και ανανεώνεται με την προσκόμιση νέας βεβαίωσης από τον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ), μέσω της οποίας γίνεται γνωστό ότι συνεχίζουν να είναι άνεργοι (Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού, 2013).

B' Μέρος (Ερευνητικό)

4. Μεθοδολογία έρευνας

Στα πλαίσια της εν λόγω εργασίας, έλαβε χώρα ποιοτική έρευνα. Αυτό συνέβη, καθώς η τελευταία «προσαρμόζεται εύκολα στις ανάγκες της έρευνας και μπορεί να εμπλουτιστεί με επιπλέον στοιχεία, μη ψυχομετρικά, για να εκτιμήσει και να εμβαθύνει στο υπό μελέτη φαινόμενο» (Ζαφειρόπουλος, 2005:159). Επιπροσθέτως, η ποιοτική έρευνα παρέχει μία ολιστική θεώρηση και ερμηνεία του φαινομένου που μελετά, ενώ η ίδια αντιμετωπίζει τους συμμετέχοντες σε αυτή ως ερωτώμενους οι οποίοι προσφέρουν τη γνώμη τους και όχι ως υποκείμενα έρευνας. Τέλος, αξίζει να αναφερθεί πως με δεδομένο ότι η (ποιοτική) έρευνα λαμβάνει χώρα σε φυσικούς χώρους εργασίας ή ζωής των ερωτώμενων και με δεδομένο ότι οι τελευταίοι έχουν θετική στάση απέναντι σε αυτή και είναι πρόθυμοι να απαντήσουν, η εν λόγω έρευνα καταγράφει πραγματικές-αληθινές απόψεις και όχι τυπικές και τυποποιημένες απαντήσεις (Ζαφειρόπουλος, 2005).

Δειγματοληπτικό πλαίσιο

Το δείγμα της παρούσας έρευνας, αποτέλεσαν 21 τελειόφοιτοι φοιτητές Κοινωνικής Εργασίας, ενώ η επιλογή του δείγματος βασίστηκε στα κάτωθι κριτήρια:

- Φύλο: Ήταν άνδρες και γυναίκες.
- Ηλικία: Είχαν την αναμενόμενη ηλικία των φοιτητών/φοιτητριών που φοιτούν στο 4^ο έτος σπουδών στην Κοινωνική Εργασία, αλλά και μεγαλύτερη.
- Τμήμα φοίτησης: Φοιτούσαν είτε στο Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας του ΤΕΙ Ηρακλείου, είτε στο Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας του ΤΕΙ Αθήνας, είτε στο Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης (με κατεύθυνση Κοινωνικής Εργασίας).
- Έτος σπουδών: Φοιτούσαν στο τελευταίο (4^ο) ή σε μεγαλύτερο από αυτό έτος σπουδών.
- Οικονομική κατάσταση-τρόπος κάλυψης εξόδων διαβίωσης: Οι ανάγκες τους καλύπτονταν σε διαφορετικό βαθμό, κατά τη δική τους εκτίμηση, και τα έξοδα διαβίωσής τους καλύπτονταν με διαφορετικούς τρόπους.

Από τους 21 φοιτητές που συμμετείχαν στην έρευνα, οι 10 φοιτούσαν στο ΤΕΙ Κρήτης, οι 6 στο ΤΕΙ Αθήνας και οι 5 στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.

Το δείγμα επιλέχθηκε με δειγματοληψία ευκολίας ή ευχέρειας (convenience sampling) και με δειγματοληψία χιονοστιβάδας (snowball sampling), καθώς η εύρεση επαρκούς αριθμού συμμετεχόντων δεν κατέστη εφικτή μόνο με την πρώτη μέθοδο. Οι προαναφερθείσες μέθοδοι δειγματοληψίας υπάγονται στη δειγματοληψία χωρίς πιθανότητα (non probability sampling) (Ζαφειρόπουλος, 2005:137).

Ο τρόπος προσέγγισης των υποψήφιων συμμετεχόντων ήταν προφορικός. Πιο συγκεκριμένα, οι ερευνητές προσέγγιζαν φοιτητές που πληρούσαν τα κριτήρια

συμμετοχής στην έρευνα και τους ανέφεραν, περιληπτικά, βασικές πληροφορίες σχετικά με αυτή και σχετικά με την ταυτότητά τους (η ενημέρωση σχετικά με την ταυτότητα των ερευνητών, λάμβανε χώρα σε περιπτώσεις που εκείνοι δεν γνωρίζονταν ήδη με τους υποψήφιους συμμετέχοντες). Εν συνεχεία, οι ερευνητές ρωτούσαν τους εν λόγω φοιτητές, αν θα ήθελαν να συμμετέχουν στην έρευνα.

Δημογραφικά στοιχεία των φοιτητών που συμμετείχαν στην έρευνα, παρατίθενται στον πίνακα 1. Για λόγους προστασίας των προσωπικών τους δεδομένων, χρησιμοποιούνται ψευδώνυμα και όχι τα πραγματικά τους ονόματα.

Πίνακας 1. Δημογραφικά στοιχεία συμμετεχόντων

A/A	Ψευδώνυμο	Φύλο	Ηλικία	Τμήμα Φοίτησης	Έτος σπουδών	Εκτίμηση για το βαθμό κάλυψης αναγκών	Τρόπος κάλυψης εξόδων διαβίωσης
1	Ρένα	Γυναίκα	22	Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας TEI Κρήτης	4 ^ο	Μεγάλος	Οικογένεια
2	Ευαγγελία	Γυναίκα	22	Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας TEI Κρήτης	4 ^ο	Μέτριος	Οικογένεια
3	Ευφροσύνη	Γυναίκα	29	Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας TEI Κρήτης	11 ^ο	Μικρός	Συνδυασμός (οικογένεια και προσωπική εργασία)
4	Πέτρος	Ανδρας	22	Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας TEI Κρήτης	4 ^ο	Μέγιστος	Συνδυασμός (οικογένεια και προσωπική εργασία)
5	Ηρώ	Γυναίκα	21	Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας TEI Κρήτης	4 ^ο	Μικρός	Οικογένεια
6	Κωνσταντίνα	Γυναίκα	30	Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας TEI Κρήτης	4 ^ο	Μεγάλος	Συνδυασμός (οικογένεια και προσωπική εργασία)
7	Νικολέτα	Γυναίκα	22	Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας TEI Κρήτης	4 ^ο	Μεγάλος	Οικογένεια

A/A	Ψευδώνυμο	Φύλο	Ηλικία	Τμήμα Φοίτησης	Έτος σπουδών	Εκτίμηση για το βαθμό κάλυψης αναγκών	Τρόπος κάλυψης εξόδων διαβίωσης
8	Ελευθέριος	Ανδρας	21	Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας ΤΕΙ Κρήτης	4 ^ο	Μεγάλος	Συνδυασμός (οικογένεια και προσωπική εργασία)
9	Εμμανουέλα	Γυναίκα	22	Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας ΤΕΙ Κρήτης	4 ^ο	Μεγάλος	Συνδυασμός (οικογένεια και προσωπική εργασία)
10	Ευάγγελος	Ανδρας	22	Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας ΤΕΙ Κρήτης	4 ^ο	Μεγάλος	Οικογένεια
11	Σεβαστή	Γυναίκα	22	Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας ΤΕΙ Αθήνας	4 ^ο	Μέγιστος	Οικογένεια
12	Όλγα	Γυναίκα	26	Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας ΤΕΙ Αθήνας	7 ^ο	Μεγάλος	Προσωπική εργασία
13	Ελπινίκη	Γυναίκα	25	Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας ΤΕΙ Αθήνας	6 ^ο	Μεγάλος	Οικογένεια
14	Ιφιγένεια	Γυναίκα	22	Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας ΤΕΙ Αθήνας	4 ^ο	Μεγάλος	Οικογένεια
15	Δάφνη	Γυναίκα	22	Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας ΤΕΙ Αθήνας	4 ^ο	Μεγάλος	Οικογένεια
16	Βαλέρια	Γυναίκα	27	Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας ΤΕΙ Αθήνας	4 ^ο	Μεγάλος	Συνδυασμός (οικογένεια και προσωπική εργασία)
17	Πανδώρα	Γυναίκα	22	Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης	4 ^ο	Μεγάλος	Οικογένεια

A/A	Ψευδώνυμο	Φύλο	Ηλικία	Τμήμα Φοίτησης	Έτος σπουδών	Εκτίμηση για το βαθμό κάλυψης αναγκών	Τρόπος κάλυψης εξόδων διαβίωσης
18	Στέλλα	Γυναίκα	22	Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης	4ο	Μεγάλος	Συνδυασμός (οικογένεια και προσωπική εργασία)
19	Ξανθίππη	Γυναίκα	24	Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης	6 ^ο	Μέτριος	Προσωπική εργασία
20	Στεφανία	Γυναίκα	22	Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης	4ο	Μεγάλος	Οικογένεια
21	Δημήτρης	Ανδρας	23	Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης	5 ^ο	Μέτριος	Προσωπική Εργασία

Συλλογή δεδομένων και ανάλυση

Η συλλογή δεδομένων έγινε μέσω προσωπικών ημι-δομημένων συνεντεύξεων, η πραγματοποίηση των οποίων έλαβε χώρα από τον Φεβρουάριο του 2013 μέχρι τον Ιούνιο του ίδιου έτους. Η μέση διάρκεια κάθε συνέντευξης ήταν 30-45 λεπτά. Κάθε συνέντευξη μαγνητοφωνήθηκε και εν συνεχεία καταγράφηκε σε αρχείο κειμένου ηλεκτρονικού υπολογιστή.

Οι θεματικοί άξονες στη βάση των οποίων πραγματοποιήθηκαν οι συνεντεύξεις ήταν εκ των προτέρων καθορισμένοι και παρατίθενται παρακάτω:

Γενικά στοιχεία ερωτώμενων:

1. Ηλικία
2. Έτος σπουδών
3. Οικογενειακή κατάσταση
4. Από πού καλύπτονται τα έξοδα διαβίωσής τους (οικογένεια, προσωπική εργασία ή και τα δυο) - εάν τους στηρίζει οικονομικά η οικογένεια

- προέλευσης σε ποιο βαθμό η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει τη ζωή της οικογένειάς τους
5. Σε ποιο βαθμό καλύπτονται οι ανάγκες τους από την οικονομική τους κατάσταση.

Κύριοι άξονες συνέντευξης:

1. Ποια είναι η άποψη των ερωτώμενων για την ανεργία των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα σήμερα.
2. Ποια είναι η άποψη των ερωτώμενων για τα αίτια της ανεργίας των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα.
3. Ποιες είναι οι προσδοκίες τους για επαγγελματική αποκατάσταση.
4. Με ποιο τρόπο η δυσκολία εξεύρεσης εργασίας επηρεάζει τα σχέδιά τους για το μέλλον.
5. Με ποιο τρόπο (στρατηγικές) σκοπεύουν να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες για εξεύρεση εργασίας στο αντικείμενο της Κοινωνικής Εργασίας.
6. Με ποιο τρόπο η δυσκολία εξεύρεσης εργασίας επηρεάζει τη στάση τους:
 - α) απέναντι στις σπουδές στην Κοινωνική Εργασία.
 - β) απέναντι στο επάγγελμα της Κοινωνικής Εργασίας.
7. Ποιος είναι ο ρόλος της οικογένειάς τους στα σχέδιά τους για το μέλλον.

Μετά την καταγραφή των συνεντεύξεων σε αρχείο κειμένου ηλεκτρονικού υπολογιστή, ακολούθησε η ανάλυση των συλλεχθέντων δεδομένων, η οποία είχε διάρκεια 14 εβδομάδων.

Η μέθοδος ανάλυσης που χρησιμοποιήθηκε ήταν αυτή της ανάλυσης περιεχομένου. Αρχικά, οι ερευνητές προέβησαν στην επαναλαμβανόμενη ανάγνωση των συνεντεύξεων και, εν συνεχεία, οι ίδιοι εντόπισαν και επικεντρώθηκαν στις ληφθείσες πληροφορίες που σχετίζονταν με τους υπό μελέτη θεματικούς άξονες. Έπειτα, έγινε σύγκριση των δεδομένων, δημιουργία κατηγοριών και παρουσίασή τους ανά θεματικό άξονα υπαγωγής τους, με παράλληλη ομαδοποίηση των κοινών, μεταξύ τους, απόψεων.

Τέλος, με βάση την προαναφερθείσα παρουσίαση, εξήχθησαν τα συμπεράσματα της παρούσας έρευνας.

5. Ανάλυση

«Γιατί όταν έχεις τη δουλειά... «Money makes the world go round» που λένε; Ε, αυτό είναι το θέμα, ότι άμα δεν έχεις λεφτά, αν και λένε ότι τα λεφτά δεν φέρνουν την ευτυχία, όμως είναι βασικός παράγοντας για να την κατακτήσεις δυστυχώς...»

1. Απόψεις για την ανεργία των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα σήμερα

Από το σύνολο των συμμετεχόντων παρουσιάζεται αρνητική (σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό) εικόνα αναφορικά με την ανεργία των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα σήμερα. Η εν λόγω εικόνα γίνεται εμφανής:

Είτε μέσα από γενικότερου χαρακτήρα σχόλια:

Πέτρος, 22 ετών, φοιτητής του ΤΕΙ Κρήτης:

«...η ανεργία των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα σήμερα, αποτελεί ένα ιδιαίτερα σημαντικό πρόβλημα.»

Είτε μέσα από αναφορές στη μεγάλη έκταση της υπό μελέτη ανεργίας:

Εμμανουέλα, 22 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«...το μέγεθος της ανεργίας των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι μεγάλο...»

Είτε μέσω αναφορών στη δυσκολία των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να εξεύρουν εργασία:

Ιφιγένεια, 22 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Αθήνας:

«Είναι πάρα πολύ δύσκολο για έναν νέο απόφοιτο να βρει εργασία.»

Εκτιμώμενο εύρος ανεργίας

Το εύρος του ποσοστού ανεργίας που αναφέρεται σε νέους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα σήμερα, κυμαίνεται από 19% έως 60%, με βάση τις απαντήσεις των συμμετεχόντων.

Εμμανουέλα, 22 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«Πιστεύω ότι είναι γύρω στο 19%.»

Όλγα, 26 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Αθήνας:

«Νομίζω πως το 60% των νέων αποφοίτων είναι άνεργο.»

Μάλιστα, άξιο αναφοράς αποτελεί το γεγονός ότι στην πλειοψηφία τους, οι συμμετέχοντες αναφέρουν ποσοστά ανεργίας από 40% έως 60%.

Στεφανία, 22 ετών, φοιτήτρια του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης:

«Πιστεύω πως το ποσοστό ανεργίας στους νέους απόφοιτους τριτοβάθμιας είναι τρομακτικά υψηλό, περίπου 40%.»

Ηρώ, 21 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«Πιστεύω ότι το ποσοστό ανεργίας των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι πολύ μεγάλο, γύρω στο 60%...»

Διαφοροποίηση απόψεων μεταξύ φοιτητών ΤΕΙ- Πανεπιστημίου

Αναφορικά με τη διαφοροποίηση των εκφραζόμενων απόψεων μεταξύ φοιτητών ΤΕΙ και Πανεπιστημίου, αξίζει να σημειωθεί ότι το αναφερόμενο από φοιτητές ΤΕΙ εύρος της ανεργίας των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα σήμερα, κυμαίνεται από 19% έως 60%, ενώ το αντίστοιχο εύρος που εκφράζεται από φοιτητές Πανεπιστημίου κυμαίνεται από 40% έως 50%.

Με βάση τα υπόλοιπα δημογραφικά στοιχεία, δεν παρατηρείται ουσιαστική διαφοροποίηση στις αναφερόμενες απόψεις των συμμετεχόντων.

2. Απόψεις για τα αίτια της ανεργίας των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα

Από πλευράς συμμετεχόντων, εκφράζεται πλουραλισμός απόψεων για τα αίτια της ανεργίας των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα.

Αναφερόμενα αίτια της ανεργίας των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα

1) Η ευθύνη του κράτους

Αναφερόμενο αίτιο της ανεργίας των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα, συνιστά το ελληνικό κράτος. Πιο συγκεκριμένα, στα πλαίσια της εν λόγω άποψης, περιλαμβάνονται τα εξής αίτια:

Ο λανθασμένος τρόπος δράσης και η διαφθορά των εκπροσώπων της πολιτικής εξουσίας.

Εανθίπη, 24 ετών, φοιτήτρια του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης:

«Μαζεύτηκαν εκεί 300 που εμείς τους ψηφίσαμε και αποφάσισαν να διαλύσουν τη χώρα. Σπατάλη δημοσίου χρήματος, καμία λειτουργία ελεγκτικών μηχανισμών, ρουσφέτια και αναξιοκρατία. Όλα αυτά, με μαθηματική ακρίβεια, θα μας οδηγούσαν κάπου εδώ. Να μην υπάρχει θέση εργασίας ούτε για δείγμα. Και ποιος την πλήρωσε; Εμείς. Η γενιά μας...»

Η κακοδιαχείριση του κράτους στον τομέα της αγοράς εργασίας.

Ηρώ, 21 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«Πιστεύω ότι όλα ξεκινάνε από την κακή διαχείριση που έχει κάνει το κράτος στον τομέα της αγοράς εργασίας. Ο τομέας αυτός δεν έχει δομηθεί σωστά. Δεν μπορώ να μιλήσω για συγκεκριμένες παραλήψεις, γιατί δεν έχω τέτοιες γνώσεις, ωστόσο αυτή είναι η αίσθηση που έχω. Η κακοδιαχείριση αυτή έχει ως αποτέλεσμα να υπάρχουν πολύ λίγες θέσεις εργασίας και πάρα πολύ αυστηρά κριτήρια πρόσληψης.»

Η μη δημιουργία θέσεων εργασίας από το κράτος.

Δημήτρης, 23 ετών, φοιτητής του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης:

«Σίγουρα φταίει το κράτος. Πρώτο και κύριο. Δε δημιουργεί θέσεις εργασίας για νέα παιδιά που έχουν τελειώσει την τριτοβάθμια.»

Η μη στροφή του ενδιαφέροντος της πολιτείας στην ανάπτυξη του τουρισμού στην Ελλάδα.

Στέλλα, 22 ετών, φοιτήτρια του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης:

«Ένα αίτιο που μου έρχεται στο μυαλό, είναι ότι δε στρέφεται το ενδιαφέρον της πολιτείας στην ανάπτυξη του τουρισμού στην Ελλάδα. Η χώρα μας είναι πολύ όμορφη και θα μπορούσε να δέχεται ένα αρκετά μεγαλύτερο αριθμό τουριστών από αυτόν που δέχεται σήμερα. Αν δίνουμε μεγαλύτερη σημασία στον τουρισμό, θα δημιουργούσαμε περισσότερες και ποιοτικά καλύτερες τουριστικές υπηρεσίες, από ξενοδοχεία μέχρι γραφεία ενοικιάσεων αυτοκινήτων και διοργάνωσης εκδρομών. Έτσι, θα αυξανόταν σημαντικά ο αριθμός τουριστών και θα άνοιγαν πολλές νέες θέσεις εργασίας. Θέσεις εργασίας, που σίγουρα και νέοι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης θα μπορούσαν να καλύψουν.»

2) Η έλλειψη αξιοκρατίας στις προσλήψεις

Η έλλειψη αξιοκρατίας σε επίπεδο προσλήψεων, αποτελεί εκφραζόμενο αίτιο της υπό μελέτη ανεργίας στην Ελλάδα.

Ευφροσύνη, 29 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«Ακόμα, θα έλεγα ότι και το μέσο αποτελεί αίτιο. Δηλαδή, ακόμα και σε θέσεις που μπορεί να προορίζονται για απόφοιτους τριτοβάθμιας, σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, μπορεί να προσλαμβάνονται άτομα με αντίστοιχα ή και χαμηλότερα προσόντα, γιατί έχουν συγγένεια ή καλές σχέσεις με τον εκάστοτε εργοδότη ή υψηλό ιεραρχικά πρόσωπο. Και αυτό γίνεται κυρίως στην επαρχία.»

3) Η οικονομική κρίση

Αναφερόμενο αίτιο της ανεργίας των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα, συνιστά η οικονομική κρίση.

Δάφνη, 22 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Αθήνας:

«Ένα άλλο αίτιο είναι η οικονομική κρίση. Αφού δεν υπάρχουν τα χρήματα, πώς θα υπάρχει εργασία; Γενικά, η οικονομική κρίση διέλυσε τα πάντα... Κατέστρεψε θέσεις εργασίας, μείωσε τους μισθούς, οδήγησε στην φτώχεια...»

4) Η δράση πολυεθνικών εταιρειών

Η δράση ορισμένων πολυεθνικών εταιρειών, οι οποίες δραστηριοποιούνται σε τομείς εύρεσης και αξιοποίησης φυσικού πλούτου, αποτελεί εκφραζόμενο αίτιο της υπό μελέτη ανεργίας στην Ελλάδα.

Ελευθέριος, 21 ετών, φοιτητής του ΤΕΙ Κρήτης:

«Πιστεύω ότι όλα έγιναν εσκεμμένα και κατατάσσω ως κυριότερο, κρυφό και πραγματικά υπεύθυνο αίτιο για τα τεράστια ποσοστά της ανεργίας των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τη δράση κάποιων πολυεθνικών εταιρειών που δραστηριοποιούνται σε τομείς εύρεσης και αξιοποίησης φυσικού πλούτου, όπως για παράδειγμα πετρελαίου και μεταλλευμάτων. Τέτοιες εταιρείες έχουν έρθει στην Ελλάδα και προσπαθούν να απομυζήσουν το φυσικό της πλούτο.

Να σου πω λίγα λόγια για το πώς λειτουργούν. Αρχικά, δωροδοκούν, είτε απειλούν τους πολιτικούς μιας χώρας, ώστε να μπορέσουν να τους κάνουν υποχείριά τους. Το δεύτερο βήμα, είναι να καταστρέψουν την οικονομία της χώρας και να δημιουργήσουν χρέος, έτσι ώστε να δημιουργηθεί οικονομική κρίση και να εξαθλιωθεί ο λαός της. Αυτό συμβαίνει και στην Ελλάδα, για αυτό και τα ποσοστά ανεργίας είναι πολύ υψηλά. Το τρίτο και τελευταίο βήμα, είναι να εγκατασταθούν στη χώρα, στα πλαίσια μίας υποτιθέμενης επερχόμενης ανάπτυξης μέσα στη δύσκολη αυτή, οικονομικά, περίοδο. Έτσι, οι εταιρείες αυτές, αφενός εξασφαλίζουν φτηνό εργατικό δυναμικό, αφετέρου εκμεταλλεύονται το φυσικό πλούτο της χώρας έναντι πολύ μικρού αντιτίμου που καταβάλλουν σε αυτή.»

5) Η αδυναμία και μη αξιοπιστία της ελληνικής οικονομίας

Αναφερόμενο αίτιο της ανεργίας των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα, συνιστά η αδυναμία και μη αξιοπιστία της ελληνικής οικονομίας.

Πέτρος, 22 ετών, φοιτητής του ΤΕΙ Κρήτης:

«Κατά τη γνώμη μου, ένα αίτιο των υψηλών ποσοστών ανεργίας των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα, αλλά και της γενικότερης ανεργίας στη χώρα, είναι ότι η ελληνική οικονομία ανέκαθεν ήταν αδύναμη και μη αξιόπιστη. Πιο συγκεκριμένα, χαρακτηρίζοντας την ελληνική οικονομία αδύναμη και μη αξιόπιστη, εννοώ ότι ποτέ δεν είχαν αναπτυχθεί

στα πλαίσιά της υποδομές που θα της επέτρεπαν να ακολουθήσει μία σταθερή αναπτυξιακή πορεία. Ως εκ τούτου, το ευάλωτο και το αδύναμο του χαρακτήρα της, γίνεται εμφανές τώρα, με δεδομένο ότι επικρατούν δυσμενείς οικονομικές συνθήκες σε παγκόσμιο επίπεδο και η Ελλάδα πλέον δανείζεται χρήματα από άλλα κράτη για να μην πτωχεύσει.»

6) Η αύξηση των ορίων ηλικίας για συνταξιοδότηση

Η σημαντική αύξηση των ορίων ηλικίας για συνταξιοδότηση, αποτελεί εκφραζόμενο αίτιο της υπό μελέτη ανεργίας στην Ελλάδα.

Ρένα, 22 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«Επίσης, αίτιο είναι και το ότι έχουν αυξηθεί σημαντικά τα όρια ηλικίας για συνταξιοδότηση, κάτι που εμποδίζει τα άτομα να βρουν εργασία. Ωστόσο, ακόμα και αν συνταξιοδοτηθεί κάποιος, δεν είναι απαραίτητο ότι στη θέση του θα προσληφθεί άλλος για να τον αντικαταστήσει. Αν, για παράδειγμα, συνταξιοδοτηθούν δύο τραπεζικοί υπάλληλοι, είναι πιθανό να προσληφθεί ένας και να επωμιστεί το φόρτο εργασίας των δύο προηγούμενων.»

7) Η ευθύνη των ίδιων των Ελλήνων πολιτών

Στα πλαίσια της εν λόγω άποψης, περιλαμβάνονται τα εξής αίτια:

Η απληστία που για πολλά χρόνια έδειξαν οι Έλληνες.

Βαλέρια, 27 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Αθήνας:

«Στο μυαλό μου έρχεται πρώτα η απληστία που δείξαμε για πολλά χρόνια οι Έλληνες. Θέλαμε συνεχώς όλο και περισσότερα και δε χαιρόμασταν με αυτά που μας είχαν δοθεί. Έτσι, υπήρχαν εργαζόμενοι που έπιαναν δύο και τρεις θέσεις, για να αυξήσουν τα έσοδά τους, χωρίς να αφήνουν χώρο στους νέους απόφοιτους για εργασία.»

Η ανοχή των Ελλήνων πολιτών, η μη αντίδρασή τους στα οικονομικά μέτρα που έχουν ληφθεί από τους πολιτικούς και η αδράνεια των πρώτων.

Ιφιγένεια, 22 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Αθήνας:

«Οποσδήποτε φταίμε και εμείς, οι Έλληνες πολίτες. Που ανεχόμαστε τα πάντα, που δε λέμε να αντιδράσουμε σε όλα αυτά τα οικονομικά μέτρα που έχουν πάρει οι πολιτικοί μας.»

Στέλλα, 22 ετών, φοιτήτρια του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης:

«Από την άλλη, και εμείς, οι Έλληνες πολίτες, δεν εξεγερθήκαμε, όταν έπρεπε, για να προασπίσουμε το δικαίωμά μας στην εργασία. Οπότε, αίτιο είναι και η δική μας αδράνεια.»

Η μη ύπαρξη συλλογικότητας στην ελληνική κοινωνία και η ατομική και με μόνο σκοπό το προσωπικό όφελος δράση.

Ευάγγελος, 22 ετών, φοιτητής του ΤΕΙ Κρήτης:

«Πρώτο αίτιο, είναι ότι δεν υφίσταται έννοια συλλογικότητας στα πλαίσια της ελληνικής κοινωνίας και ο καθένας δρα ατομικά, με μοναδικό σκοπό το προσωπικό του όφελος. Επομένως, χωρίς συλλογικότητα δεν μπορούμε να διεκδικήσουμε βελτίωση των εργασιακών συνθηκών.»

8) Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα

Εκφραζόμενο αίτιο της ανεργίας των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα, συνιστά το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Πιο συγκεκριμένα, στα πλαίσια της εν λόγω άποψης, περιλαμβάνονται τα εξής αίτια:

Η ανταγωνιστική και ατομικιστική νοοτροπία που καλλιεργείται μέσα από το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Ιφιγένεια, 22 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Αθήνας:

«Τέλος, φταίει και η εκπαίδευση, ανεξαρτήτως βαθμίδας, που παρέχεται στην Ελλάδα. Μέσω της εκπαίδευσης αυτής, δεν παρέχεται πνευματική καλλιέργεια, αλλά αντίθετα μαθαίνουμε πώς θα είμαστε ανταγωνιστικότεροι, ώστε να φάμε τη θέση του συναδέλφου μας. Έτσι, αναπτύσσεται μία νοοτροπία της ζούγκλας που ο ισχυρότερος θα επικρατήσει. Αποτέλεσμα αυτού είναι στο τέλος να μη νικάει κανείς και να είμαστε όλοι μας απροστάτευτοι απέναντι στις επιλογές των κυβερνήσεων.»

Η σημαντική αύξηση του αριθμού φοιτητών σε σχολές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και η ύπαρξη σχολών με μεγάλο αριθμό φοιτητών.

Ρένα, 22 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«Κοίτα, θεωρώ ότι ένα αίτιο αποτελεί το γεγονός ότι ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί σημαντικά ο αριθμός όσων φοιτούν σε σχολές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε σημείο τέτοιο που να έχουμε πολλαπλάσιους απόφοιτους από όσους θα έπρεπε με βάση τα δεδομένα της χώρας.»

Κωνσταντίνα, 30 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«Ακόμα, υπάρχουν κάποιες σχολές με ιδιαίτερα μεγάλο αριθμό φοιτητών. Από τη μία, καλό είναι να υπάρχουν αυτές οι θέσεις, γιατί κάθε νέος έχει δικαίωμα να μορφωθεί, από την άλλη όμως δεν μπορεί να υπάρξει απορρόφηση από την αγορά εργασίας, γιατί δημιουργείται πολύ μεγάλος αριθμός αποφοίτων.»

Η ύπαρξη μεγάλου αριθμού σχολών χωρίς συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο, οι οποίες δημιουργήθηκαν για οικονομικούς ή πολιτικούς λόγους και δε θα έπρεπε να υφίστανται.

Κωνσταντίνα, 30 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«Επίσης, θεωρώ ότι υπάρχουν πολλές σχολές χωρίς συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο, οι οποίες δημιουργήθηκαν για οικονομικούς ή πολιτικούς λόγους και δε θα έπρεπε να υφίστανται. Είναι λογικό, λοιπόν, οι απόφοιτοί τους να δυσκολεύονται πάρα πολύ στο να αποκατασταθούν επαγγελματικά, αφού ουσιαστικά, δεν είναι γνώστες ενός συγκεκριμένου αντικειμένου.»

Η ύπαρξη μεγάλου αριθμού φοιτητών στους οποίους δεν αρέσει και δεν ενδιαφέρει πραγματικά το αντικείμενο σπουδών τους.

Κωνσταντίνα, 30 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«Επιπλέον, πιστεύω ότι υπάρχουν πολλοί φοιτητές στους οποίους δεν αρέσει και δεν ενδιαφέρει πραγματικά το αντικείμενο σπουδών τους. Έτσι, όταν τελειώσουν τη σχολή τους, δε θα κυνηγήσουν την αποκατάστασή τους όπως άλλοι και έτσι θα παραμείνουν άνεργοι ή θα ασχοληθούν με κάτι άλλο.»

9) Οι απόψεις της οικογένειας και της κοινωνίας, γενικότερα, σχετικά με την αξία του πτυχίου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

Αναφερόμενο αίτιο της ανεργίας των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα, αποτελούν οι απόψεις της οικογένειας, αλλά και της κοινωνίας, γενικότερα, αναφορικά με την αξία που έχει το πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Πιο συγκεκριμένα, στα πλαίσια της εν λόγω άποψης, περιλαμβάνονται τα εξής αίτια:

Η ώθηση των παιδιών από πλευράς οικογένειας για φοίτησή τους σε ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Κωνσταντίνα, 30 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«Επίσης, η οικογένεια ωθεί τα παιδιά να σπουδάσουν σε ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και τα αποτρέπει από την ενασχόληση με χειρωνακτικά επαγγέλματα. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να υπάρχει μεγάλος αριθμός αποφοίτων και να γίνεται πολύ δύσκολη η επαγγελματική τους αποκατάσταση.»

Η στάση της ελληνικής κοινωνίας απέναντι στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, η οποία έχει ως αποτέλεσμα την ύπαρξη ιδιαίτερα μεγάλου αριθμού αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, σημαντικά μεγαλύτερου από τις πραγματικές ανάγκες της αγοράς εργασίας.

Ευαγγελία, 22 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«Καταρχήν, πιστεύω ότι υπάρχει πολύ μεγάλος αριθμός αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ο οποίος ξεπερνά κατά πολύ τις πραγματικές

ανάγκες της αγοράς εργασίας. Και το γεγονός αυτό, θεωρώ ότι οφείλεται στη γενικότερη άποψη που έχει η ελληνική κοινωνία ότι τα χειρωνακτικά επαγγέλματα είναι υποτιμημένα και πρέπει οι νέοι να σπουδάσουν για να γίνουν κοινωνικά αποδεκτοί.»

10) Η μη επαρκής προσπάθεια των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για ένταξη στην αγορά εργασίας

Στα πλαίσια της εν λόγω άποψης, περιλαμβάνονται τα εξής αίτια:

Η επανάπαυση των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στα προσόντα που ήδη έχουν και η μη ενίσχυση των τελευταίων από τους ίδιους.

Σεβαστή, 22 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Αθήνας:

«Ένα ακόμα αίτιο, είναι ότι οι νέοι απόφοιτοι επαναπαύονται στα προσόντα που ήδη έχουν και δεν τα ενισχύουν. Όμως, για να μπορέσεις να εργαστείς, χρειάζεται συνεχής απόκτηση προσόντων, όπως proficiency, μεταπτυχιακά και επιμορφώσεις.»

Η μη επαρκής προσπάθεια από πλευράς των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για εύρεση εργασίας.

Σεβαστή, 22 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Αθήνας:

«Βέβαια, φταίνε και οι νέοι απόφοιτοι. Δε μπορεί, για να μείνεις άνεργος, κάτι σημαίνει. Σημαίνει ότι δεν προσπαθείς όσο πρέπει για να βρεις εργασία. Σου είπα και πριν ότι αν σε ενδιαφέρει να εργαστείς, χρειάζεται να δικτυώνεσαι στις υπηρεσίες που πας. Να ξέρουν ποιος είσαι και τι προσφέρεις. Αλλά και οι γνωστοί σου, καλό είναι να ξέρουν τι έχεις σπουδάσει και πού θα σε ενδιέφερε να εργαστείς. Όλο και κάποια πόρτα θα σου ανοιχτεί.»

Η μη αποδοχή των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να απασχοληθούν σε προσωρινού χαρακτήρα εργασίες και η νοοτροπία των ατόμων αυτών, σύμφωνα με την οποία απαξιώνουν και δεν ασχολούνται με κάποιες εργασίες που δεν απαιτούν την κατοχή πτυχίου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και μπορούν να προκαλέσουν σωματική κόπωση.

Ηρώ, 21 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«Πιστεύω ότι και οι νέοι απόφοιτοι φταίνε, γιατί μπορεί να μη δέχονται να κάνουν μία έστω προσωρινή δουλειά του ποδαριού και ας είναι άσχετη με το γνωστικό τους αντικείμενο, έστω για να βγάλουν κάποια βασικά έξοδα και να μην επιβαρύνουν τους γονείς τους. Και αυτό, γιατί θέλουν να είναι άνετοι, να μη κουράζονται... Μπορεί να υπάρχουν τέτοιες δουλειές, αλλά να είναι επιλεκτικοί. Ωστόσο, θεωρώ ότι αυτό συμβαίνει σε πολύ μικρότερο βαθμό σε σχέση με το παρελθόν. Τώρα η μεγάλη πλειοψηφία, είναι της λογικής δουλειά να 'ναι και ό,τι να 'ναι...»

Νικολέτα, 22 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«Αίτιο της ανεργίας των νέων αυτών, είναι και η νοοτροπία που έχουν όχι μόνο αυτοί, αλλά και γενικά οι Έλληνες, να απαξιώνουν και να μην ασχολούνται με κάποιες δουλειές που δεν προϋποθέτουν την κατοχή πτυχίου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και μπορούν να επιφέρουν σωματική κούραση. Θέλουν ένα γραφείο να κάθονται. Κοιτάμε δηλαδή και εμείς περισσότερο τη βόλεψή μας, η αλήθεια είναι.»

Η μη προθυμία νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για απασχόληση σε εργασίες που δε σχετίζονται με το αντικείμενο σπουδών τους και η μη επιθυμία τους για απασχόληση σε εργασίες που απαιτούν κατώτερα από τα δικά τους προσόντα.

Ευφροσύνη, 29 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«... αίτιο μπορεί να θεωρηθεί και το γεγονός ότι υπάρχουν νέοι απόφοιτοι οι οποίοι ...κάποιες φορές δεν είναι πρόθυμοι να εργαστούν σε θέση που δεν έχει σχέση με αυτό που σπούδασαν.»

Όλγα, 26 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Αθήνας:

«Και επίσης, πολύ σημαντικό αίτιο θεωρώ το γεγονός πως πολλοί νέοι απόφοιτοι δεν καταδέχονται να κάνουν δουλειές που απαιτούν κατώτερα προσόντα από τα δικά τους. Έτσι να τους πεις, καθίστε άνεργοι;»

11) Η μεγαλύτερη αμοιβή των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε σχέση με εκείνους που δεν είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

Αναφερόμενο αίτιο της ανεργίας των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα, συνιστά το γεγονός ότι οι εν λόγω νέοι λαμβάνουν μεγαλύτερη αμοιβή σε σχέση με άτομα τα οποία δεν έχουν αποφοιτήσει από την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Νικολέτα, 22 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«Άλλο ένα αίτιο της ανεργίας αυτής, είναι ότι, επειδή οι νέοι απόφοιτοι κατέχουν πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, πληρώνονται παραπάνω από έναν εργαζόμενο που έχει πτυχίο το οποίο δεν ανήκει στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, λόγω της εφαρμογής του επιδόματος πτυχίου που υπάρχει, ακόμα κι αν και οι δύο έχουν μεταξύ τους την ίδια ειδικότητα. Αναφέρομαι πάντα στον ιδιωτικό τομέα. Οπότε, όταν μία θέση μπορεί να καλυφθεί και από κάποιον που δεν έχει πτυχίο τριτοβάθμιας, ο εργοδότης θα προτιμήσει να πάρει αυτόν, για να τον πληρώνει λιγότερο.

Να σου δώσω ένα παράδειγμα: Νοσηλεύτρια μπορεί να γίνει κάποια και από ΙΕΚ. Ο εργοδότης, λοιπόν, θα προτιμήσει αυτή τη Νοσηλεύτρια, από μία άλλη Νοσηλεύτρια που έχει πτυχίο από ΤΕΙ, επειδή το πτυχίο της πρώτης, είναι κατώτερο από αυτό της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, και άρα ο εργοδότης, δεν θα της καταβάλλει το επίδομα πτυχίου, πράγμα που σημαίνει, ότι θα την πληρώνει λιγότερο από αυτή που έχει πτυχίο ΤΕΙ.»

Διαφοροποίηση απόψεων μεταξύ φοιτητών ΤΕΙ- Πανεπιστημίου

Σε ό,τι αφορά τη διαφοροποίηση των εκφραζόμενων απόψεων μεταξύ φοιτητών ΤΕΙ και Πανεπιστημίου, αξίζει να σημειωθεί ότι συμμετέχοντες που φοιτούν σε ΤΕΙ, αναφέρουν ορισμένα αίτια της ανεργίας των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα, τα οποία δεν αναφέρονται από φοιτητές του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Πιο συγκεκριμένα, τα αίτια αυτά είναι η έλλειψη αξιοκρατίας σε επίπεδο προσλήψεων, η δράση πολυεθνικών εταιρειών, η αδυναμία και μη αξιοπιστία της ελληνικής οικονομίας, η αύξηση των ορίων ηλικίας για συνταξιοδότηση, οι απόψεις της οικογένειας και της κοινωνίας, γενικότερα, σχετικά με την αξία του πτυχίου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και η μεγαλύτερη αμοιβή των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε σχέση με άτομα τα οποία δεν έχουν αποφοιτήσει από την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Με βάση τα υπόλοιπα δημογραφικά στοιχεία, δεν παρατηρείται ουσιαστική διαφοροποίηση στις αναφερόμενες απόψεις των συμμετεχόντων.

3. Προσδοκίες για επαγγελματική αποκατάσταση

Πριν την παράθεση των προσδοκιών καθ'αυτών, άξιο αναφοράς αποτελεί το γεγονός ότι στην πλειοψηφία τους, οι συμμετέχοντες επισημαίνουν τη δυσκολία επαγγελματικής αποκατάστασης στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας.

Κατηγορίες προσδοκιών για επαγγελματική αποκατάσταση

Παρά την παραπάνω, κατά πλειοψηφία αναφερόμενη γνώμη, οι συμμετέχοντες εκφράζουν πλουραλισμό απόψεων αναφορικά με τις προσδοκίες τους για επαγγελματική αποκατάσταση. Πιο συγκεκριμένα, στα πλαίσια των απαντήσεών τους, παρουσιάζεται άλλοτε αισιόδοξη στάση, άλλοτε άγνοια και άλλοτε απαισιοδοξία.

Αναλυτικά, οι κατηγορίες διαμορφώνονται ως εξής:

1) Συμμετέχοντες που εκφράζουν αισιόδοξη στάση

Αισιοδοξία αναφορικά με την επαγγελματική αποκατάσταση στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας, εκφράζεται σε περίπτωση αύξησης των προσόντων και παράλληλης συνεχούς αναζήτησης και ενημέρωσης για διαθέσιμες θέσεις απασχόλησης στον εν λόγω τομέα.

Ελευθέριος, 21 ετών, φοιτητής του ΤΕΙ Κρήτης:

«Πιστεύω, όμως, ότι αν αυξήσω τα προσόντα μου και παράλληλα συνεχώς αναζητώ και ενημερώνομαι για διαθέσιμες θέσεις εργασίας στο γνωστικό μου αντικείμενο, θα καταφέρω να εργαστώ ως Κοινωνικός Λειτουργός. Πιο συγκεκριμένα, κάνοντας λόγο για αύξηση των προσόντων μου, εννοώ την απόκτηση μεταπτυχιακού και την παρακολούθηση σεμιναρίων σχετικών με το αντικείμενο σπουδών μου.»

Αισιόδοξη στάση ως προς την εύρεση εργασίας σε θέση Κοινωνικού Λειτουργού, εκφράζεται υπό την προϋπόθεση μετάβασης και αναζήτησης εργασίας σε θέση Κοινωνικού Λειτουργού στο εξωτερικό.

Ιφιγένεια, 22 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Αθήνας:

«Πιστεύω πως αν μεταβώ στο εξωτερικό και αναζητήσω εκεί εργασία σε θέση Κοινωνικού Λειτουργού, σίγουρα θα βρω εργασία ως Κοινωνική Λειτουργός. ... Εκεί, τα πράγματα είναι τελείως διαφορετικά. Οι Κοινωνικοί Λειτουργοί έχουν τεράστια ζήτηση...»

Η συνεχής έκδοση συμβάσεων για Κοινωνικούς Λειτουργούς και το γεγονός ότι οι εν λόγω επαγγελματίες πανεπιστημιακής εκπαίδευσης έχουν μικρότερο ανταγωνισμό, εν συγκρίσει με τους αντίστοιχους τεχνολογικής εκπαίδευσης, αποτελούν παράγοντες με βάση τους οποίους, συμμετέχοντας από το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης εκφράζει αισιόδοξία αναφορικά με την επαγγελματική του αποκατάσταση στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας.

Στεφανία, 22 ετών, φοιτήτρια του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης:

«Βγαίνουν συνέχεια συμβάσεις για Κοινωνικούς Λειτουργούς και ειδικά για την κατηγορία ΠΕ είναι μικρός ο ανταγωνισμός, γιατί είναι μόνο ένα τμήμα. Τα δύο αυτά δεδομένα, με κάνουν να νιώθω αισιόδοξη πως θα καταπιαστώ επαγγελματικά με την Κοινωνική Εργασία.ένας ικανός ΠΕ Κοινωνικός Λειτουργός, με έναν εξίσου ικανό ΤΕ Κοινωνικό Λειτουργό, έχει περισσότερες ευκαιρίες να βρει εργασία λόγω του σαφέστατα μικρότερου ανταγωνισμού. Η κατηγορία ΠΕ βγάζει απόφοιτους μόνο από ένα τμήμα στην Ελλάδα και η ΤΕ από τρία τμήματα.»

Αισιόδοξη στάση ως προς την εύρεση θέσης απασχόλησης στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας, εκφράζεται με βάση την άποψη ότι η πρόσληψη Κοινωνικών Λειτουργών θα αποτελέσει ανάγκη, λόγω των ιδιαίτερα πολλών και αυξανόμενων προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι πολίτες της χώρας.

Νικολέτα, 22 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«Εγώ είμαι αισιόδοξη και πιστεύω ότι θα βρω δουλειά, στο μέλλον, ως Κοινωνική Λειτουργός, γιατί το κράτος θα αναγκαστεί να διορίσει Κοινωνικούς Λειτουργούς. Θα αναγκαστεί, γιατί οι πολίτες της χώρας μας αντιμετωπίζουν πάρα πολλά προβλήματα, τα οποία μελλοντικά θα αυξηθούν ακόμα περισσότερο λόγω της οικονομικής κρίσης. Και όσο περισσότερο θα μειώνεται η ποιότητα ζωής τους και θα αυξάνονται τα προβλήματά τους, τόσο περισσότερο το επάγγελμα του Κοινωνικού Λειτουργού θα γίνεται πιο αναγκαίο.»

2) Συμμετέχοντες που εκφράζουν άγνοια

Μέρος των συμμετεχόντων, εκφράζει άγνοια αναφορικά με την επαγγελματική του αποκατάσταση στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας.

Ρένα, 22 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«...δεν ξέρω αν θα αποκατασταθώ επαγγελματικά ως Κοινωνική Λειτουργός, είναι αβέβαιο το τι θα γίνει... Εγώ θα κάνω την προσπάθειά μου, θέλω να συνεχίσω τις σπουδές μου, να εμπλουτίσω τις γνώσεις μου και από εκεί και πέρα ό, τι γίνει... Ελπίζω να τα καταφέρω...»

3) Συμμετέχοντες που εκφράζουν απαισιόδοξη στάση

Σύμφωνα με εκφραζόμενη άποψη, με δεδομένη την κακή οικονομική κατάσταση της χώρας, πιθανότερο ενδεχόμενο αποτελεί η μη εύρεση εργασίας σε θέση Κοινωνικού Λειτουργού.

Ευάγγελος, 22 ετών, φοιτητής του ΤΕΙ Κρήτης:

«Το πιθανότερο είναι πως δε θα βρω δουλειά ως Κοινωνικός Λειτουργός λόγω της κακής οικονομικής κατάστασης της χώρας που έχει σαν αποτέλεσμα το κράτος πρόνοιας καθημερινά να συρρικνώνεται...»

Στα πλαίσια αναφερόμενης γνώμης, εκφράζεται η πεποίθηση για μη επαγγελματική αποκατάσταση στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας στο άμεσο μέλλον, λόγω της ιδιαίτερα μεγάλης δυσκολίας εξεύρεσης εργασίας στο συγκεκριμένο επάγγελμα.

Εανθίπη, 24 ετών, φοιτήτρια του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης:

«Οι προσλήψεις, πλέον, δε γίνονται ούτε με το σταγονόμετρο. Η εύρεση εργασίας στο επάγγελμα της Κοινωνικής Εργασίας είναι τρομερά δύσκολη. Για αυτό το λόγο, δεν πιστεύω πως θα έχω επαγγελματική αποκατάσταση, ως Κοινωνική Λειτουργός, στο άμεσο μέλλον.»

Σύμφωνα με μία άλλη άποψη, υπάρχει πλήρης έλλειψη προσδοκιών για επαγγελματική αποκατάσταση στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας.

Όλγα, 26 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Αθήνας:

«Αν το ερώτημά σου, θέλεις να το συγκεκριμενοποιήσεις στην Κοινωνική Εργασία, εκεί και αν δεν έχω καμία προσδοκία. Μαθαίνω από τις φίλες μου που πήραν πτυχίο πως δεν υπάρχει δουλειά στον κλάδο αυτό ούτε για δείγμα.»

Ετεροαπασχόληση

Άξιο αναφοράς, αποτελεί το γεγονός ότι στην πλειοψηφία τους, οι συμμετέχοντες αναφέρονται στο ενδεχόμενο ετεροαπασχόλησής τους.

Μάλιστα, στο μεγαλύτερο μέρος τους, οι εν λόγω συμμετέχοντες αναφέρουν το προαναφερθέν ενδεχόμενο σε περίπτωση μη εύρεσης θέσης απασχόλησης στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας.

Ελευθέριος, 21 ετών, φοιτητής του ΤΕΙ Κρήτης:

«...λόγω της δυσκολίας εξεύρεσης εργασίας στην Κοινωνική Εργασία, είναι πιθανό σε περίπτωση που δεν βρω δουλειά ως Κοινωνικός Λειτουργός, να απασχοληθώ σε κάποιο άλλο επάγγελμα...»

Επιπροσθέτως, μέρος των συμμετεχόντων κάνει λόγο για το ενδεχόμενο ετεροαπασχόλησής του, χωρίς να θέτει ως προϋπόθεση τη μη εύρεση θέσης απασχόλησης στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας.

Ελπινίκη, 25 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Αθήνας:

«Καταρχήν, θα ήθελα όσο τίποτα να βρω δουλειά. Παντού. Δεν έχω πρόβλημα. Ακόμα και σε κάτι διαφορετικό από την Κοινωνική Εργασία. Δε θέλω να δουλέψω σε κάτι διαφορετικό από αυτό που σπουδάζω, αλλά έχω μεγάλη ανάγκη για δουλειά, οπότε θα δουλέψω όπου βρω. Μόλις τελειώσω την πρακτική μου...θα είναι το μεγαλύτερό μου πρόβλημα. Πρέπει να βρω δουλειά.»

Διαφοροποίηση απόψεων μεταξύ φοιτητών ΤΕΙ-Πανεπιστημίου

Σε ό,τι αφορά τη διαφοροποίηση των εκφραζόμενων απόψεων μεταξύ φοιτητών ΤΕΙ και Πανεπιστημίου, αξίζει να αναφερθεί ότι μέρος των φοιτητών ΤΕΙ εκφράζει αισιόδοξη στάση ως προς την επαγγελματική του αποκατάσταση στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας, υπό την προϋπόθεση μετάβασης στο εξωτερικό, άποψη η οποία δεν αναφέρεται από φοιτητές Πανεπιστημίου. Από την άλλη, από συμμετέχοντα που φοιτά σε Πανεπιστήμιο, εκφράζεται αισιοδοξία αναφορικά με την επαγγελματική του αποκατάσταση στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας, λόγω συνεχούς έκδοσης συμβάσεων για Κοινωνικούς Λειτουργούς και μικρότερου ανταγωνισμού των εν λόγω επαγγελματιών πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, εν συγκρίσει με τους αντίστοιχους επαγγελματίες τεχνολογικής εκπαίδευσης.

Επιπροσθέτως, μόνο από φοιτητές ΤΕΙ αναφέρεται ότι πιθανότερο ενδεχόμενο αποτελεί η μη εύρεση εργασίας σε θέση Κοινωνικού Λειτουργού. Τέλος, σύμφωνα με άποψη που εκφράζεται μόνο από συμμετέχοντα που φοιτά σε ΤΕΙ, υπάρχει πλήρης έλλειψη προσδοκιών για επαγγελματική αποκατάσταση στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας.

Διαφοροποίηση απόψεων με βάση την ηλικία των συμμετεχόντων

Με βάση το δημογραφικό στοιχείο της ηλικίας, παρατηρείται ουσιαστική διαφοροποίηση στις αναφερόμενες απόψεις. Πιο συγκεκριμένα, συμμετέχοντες ηλικίας από 23 έως 30 ετών εκφράζουν στο σύνολό τους το ενδεχόμενο ετεροαπασχόλησής τους.

Κωνσταντίνα, 30 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«Μακάρι να επιβεβαιωθώ και να έρθουν έτσι τα πράγματα. Αλλιώς, είμαι διατεθειμένη να εργαστώ και σε μία δουλειά που μπορεί να μη μου αρέσει ιδιαίτερα και να είναι άσχετη με το αντικείμενο σπουδών μου, δηλαδή την Κοινωνική Εργασία, να μου εξασφαλίζει, όμως, τα προς το ζην.»

Αντιθέτως, η παραπάνω άποψη δεν εκφράζεται από το σύνολο των συμμετεχόντων με ηλικία μικρότερη των 23 ετών.

Στέλλα, 22 ετών, φοιτήτρια του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης:

«...προς το παρόν, οι προσδοκίες μου στρέφονται αποκλειστικά γύρω από την Κοινωνική Εργασία. Το αγαπώ πολύ αυτό το επάγγελμα και δε θέλω να αποκλίνω σκεφτόμενη άλλες επαγγελματικές επιλογές.»

Με βάση τα υπόλοιπα δημογραφικά στοιχεία, δεν παρατηρείται ουσιαστική διαφοροποίηση στις αναφερόμενες απόψεις των συμμετεχόντων.

4. Επίδραση της δυσκολίας εξεύρεσης εργασίας στα μελλοντικά σχέδια

Πριν την αναφορά σε εκφραζόμενα σχέδια για το μέλλον και στις επιπτώσεις της δυσκολίας εξεύρεσης εργασίας σε αυτά, αξίζει να αναφερθεί ότι στην πλειοψηφία τους, οι συμμετέχοντες αναφέρουν ότι μελλοντικά σχέδιά τους επηρεάζονται ή ενδέχεται να επηρεαστούν από τη δυσκολία εξεύρεσης εργασίας.

Αναφερόμενα σχέδια για το μέλλον και επιπτώσεις της δυσκολίας εξεύρεσης εργασίας σε αυτά

1) Δυνατότητα για ανεξαρτησία και αυτονομία

Αναφερόμενο σχέδιο για το μέλλον, το οποίο, ενδεχομένως, δεν θα πραγματοποιηθεί λόγω της δυσκολίας εξεύρεσης εργασίας, είναι αυτό της επίτευξης ανεξαρτησίας και αυτονομίας. Πιο συγκεκριμένα, στα πλαίσια της εν λόγω άποψης, εκφράζονται τα εξής μελλοντικά σχέδια:

Διαμονή σε σπίτι διαφορετικό από το γονεϊκό.

Πανδώρα, 22 ετών, φοιτήτρια του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης:

«Το πρώτο πράγμα που νομίζω πως σκέπτονται όλοι οι φοιτητές είναι πώς θα καταφέρουν να μείνουν μόνοι τους. Προς το παρόν, αυτή την ανάγκη μου, μου την καλύπτουν οι γονείς μου. Αλλά στο μέλλον τι θα γίνει; Έχω συνηθίσει την ανεξαρτησία μου και μου φαντάζει θρίλερ η επιστροφή στο σπίτι των γονιών μου. Θέλω να συνεχίσω να μένω μόνη μου, σε διαφορετικό σπίτι από αυτό των γονιών μου. Όπως καταλαβαίνεις, δε σκοπεύω να έχω ανάγκες που δεν μπορώ να τις υποστηρίξω από μόνη μου. Εάν δε βρω δουλειά, αναγκαστικά θα επιστρέψω στους γονείς μου.»

Επίτευξη οικονομικής ανεξαρτησίας και παράλληλα αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης.

Πέτρος, 22 ετών, φοιτητής του ΤΕΙ Κρήτης:

«...μελλοντικά θα ήθελα να είμαι οικονομικά ανεξάρτητος, έχοντας παράλληλα ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης. Θα ήθελα, δηλαδή, το εισόδημά μου να επαρκεί, ώστε να καλύπτω όχι μόνο τις βασικές μου ανάγκες, αλλά και να μπορώ να διαθέτω χρήματα για να κάνω πράγματα που μου αρέσουν, όπως μία εκδρομή μία φορά την εβδομάδα, ένα καφέ με φίλους μετά τη δουλειά και γενικότερα, ψυχαγωγικού χαρακτήρα δραστηριότητες. Ωστόσο, η επιθυμία μου αυτή προφανώς και δεν θα πραγματοποιηθεί αν δεν εργάζομαι.»

2) Σχέδια για τον τόπο διαμονής

Εκφραζόμενα σχέδια για το μέλλον, τα οποία σχετίζονται με τον τόπο διαμονής, δεν θα υλοποιηθούν ή ενδέχεται να μην υλοποιηθούν λόγω της δυσκολίας εξεύρεσης εργασίας. Πιο συγκεκριμένα, στα πλαίσια της εν λόγω άποψης, εκφράζονται τα εξής μελλοντικά σχέδια:

Παραμονή στην Ελλάδα.

Εμμανουέλα, 22 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«Με έχει οδηγήσει στο να πάρω την απόφαση να φύγω από την Ελλάδα, πράγμα που δεν μου αρέσει. Είναι άσχημο να αφήνεις τον τόπο που μεγάλωσες και τους δικούς σου ανθρώπους, αλλά θα το κάνω, αν και θα προτιμούσα να παραμείνω στην Ελλάδα.»

Επιστροφή, εύρεση εργασίας και διαμονή στον τόπο καταγωγής.

Ευαγγελία, 22 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«Τελειώνοντας τη σχολή, θα ήθελα να επιστρέψω στον τόπο καταγωγής μου, να βρω εκεί μια δουλειά και να νοικιάσω ένα σπίτι, ώστε να είμαι κοντά στην οικογένειά μου και να την βλέπω όσο συχνά θέλω. Πλέον, αυτό δε νομίζω ότι μπορεί να γίνει, γιατί είμαι διατεθειμένη όχι μόνο να αλλάξω πόλη, αλλά και να μεταβώ στο εξωτερικό, αν χρειαστεί, για να βρω εργασία.»

Διαμονή και εύρεση εργασίας σε μέρος διαφορετικό από τον τόπο καταγωγής.

Ελευθέριος, 21 ετών, φοιτητής του ΤΕΙ Κρήτης:

«...δε θα ήθελα να παραμείνω στην [αναφέρεται ο τόπος καταγωγής του συνεντευξιαζόμενου] όλη μου την ζωή. Δεν είναι ότι δεν μου αρέσει, αλλά ως νέος, θέλω να δω και άλλα μέρη, να γνωρίσω κόσμο και να μάθω και άλλα πράγματα. Θα ήθελα πολύ να εργαστώ σε κάποιο άλλο μέρος, όπως εδώ, στην Κρήτη, η οποία μου αρέσει, όχι μόνο ως μέρος, αλλά και επειδή μένω μόνος μου στο σπίτι, έχω αρκετό προσωπικό χώρο. Αλλά αν δε βρω εργασία, οπότε δεν μπορώ να αυτοσυντηρηθώ, θα επιστρέψω στην [αναφέρεται ο τόπος καταγωγής του συνεντευξιαζόμενου], γιατί δεν θέλω σε καμία περίπτωση να με συντηρούν οι γονείς μου.»

3) Εκπαιδευτικά σχέδια

Αναφερόμενα μελλοντικά σχέδια εκπαιδευτικού χαρακτήρα, ενδέχεται να μην πραγματοποιηθούν λόγω της δυσκολίας εξεύρεσης εργασίας και άρα της έλλειψης χρημάτων.

Κωνσταντίνα, 30 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«...έχω κατά κύριο λόγο κάποια σχέδια εκπαιδευτικού χαρακτήρα. Θα ήθελα, δηλαδή, να ενισχύσω τα προσόντα μου με ένα μεταπτυχιακό ή κάποιο επιμορφωτικό πρόγραμμα. Ωστόσο, τα σχέδιά μου αυτά, σαφώς και επηρεάζονται από τη δυσκολία εύρεσης εργασίας, καθώς για να τα πραγματοποιήσω, πρέπει να συγκεντρώσω κάποιο χρηματικό ποσό και να το διαθέσω για το σκοπό αυτό. Επομένως, δεν είναι βέβαιο ότι τα σχέδιά μου αυτά θα υλοποιηθούν.»

4) Απασχόληση στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας

Η δυσκολία εξεύρεσης εργασίας, ενδεχομένως να καταστήσει αδύνατη την υλοποίηση του εκφραζόμενου μελλοντικού σχεδίου για απασχόληση στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας.

Στεφανία, 22 ετών, φοιτήτρια του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης:

«...ένα σχέδιο είναι η απασχόλησή μου στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας. Εννοώ ότι θέλω να εργαστώ ως Κοινωνική Λειτουργός. Όμως, εάν δε βρω

δουλειά στο συγκεκριμένο τομέα, εκ των πραγμάτων θα χρειαστεί να δουλέψω κάπου αλλού.»

5) Σχέδια που αφορούν στην προσωπική ζωή των ερωτώμενων

Αναφερόμενα σχέδια για το μέλλον, τα οποία σχετίζονται με την προσωπική ζωή των ερωτώμενων, δεν θα υλοποιηθούν ή ενδέχεται να μην υλοποιηθούν λόγω της δυσκολίας εξεύρεσης εργασίας. Πιο συγκεκριμένα, στα πλαίσια της εν λόγω άποψης, εκφράζονται τα εξής μελλοντικά σχέδια:

Σύναψη ερωτικής σχέσης.

Νικολέτα, 22 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«...πάει πίσω όλη μου η ζωή, γιατί θέλω να κάνω μία σχέση, αλλά δε γίνεται. Δε γίνεται, γιατί πότε θα δέσει αυτή η σχέση; Πώς θα προχωρήσει; Πώς θα συζητήσουμε ή θα έχουμε τον χώρο μας μαζί; Μετά θα θέλω να βγούμε έξω, να κάνουμε πράγματα μαζί, δεν θα έχω την οικονομική δυνατότητα!»

Συνέχιση συγκατοίκησης με τον ερωτικό σύντροφο.

Δάφνη, 22 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Αθήνας:

«...θα σταματήσω να μένω μαζί με το αγόρι μου. Κατάθλιψη με πιάνει όταν το σκέφτομαι. Πάνω που συνηθίσαμε ο ένας τον άλλο, θα χρειαστεί να ξαναμάθω να μένω με τους γονείς μου. Όμως, όσο και να θέλω να συγκατοικήσω με τον σύντροφό μου, από τη στιγμή που είναι σχεδόν βέβαιο πως δε θα βρούμε εργασία, καθώς δουλειές δεν υπάρχουν, δε θα μπορέσουμε να μείνουμε μαζί.»

Δημιουργία οικογένειας.

Ρένα, 22 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«Ακόμα, στο μέλλον θα ήθελα να κάνω οικογένεια, σε δέκα χρόνια ας πούμε... Φυσικά, αυτό θα είναι ανέφικτο, αν δεν έχω εργασία και αν δεν μπορώ, έτσι, να εξασφαλίσω στα παιδιά μου ένα αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο και να τους παρέχω πρακτικά εφόδια, όπως δυνατότητα να σπουδάσουν, να μάθουν ξένες γλώσσες, υπολογιστές και τα λοιπά. Ελπίζω μέχρι τότε τα πράγματα να έχουν βελτιωθεί...»

Διαφοροποίηση απόψεων μεταξύ φοιτητών ΤΕΙ-Πανεπιστημίου

Αναφορικά με τη διαφοροποίηση των εκφραζόμενων απόψεων μεταξύ φοιτητών ΤΕΙ και Πανεπιστημίου, αξίζει να σημειωθεί ότι φοιτητές ΤΕΙ αναφέρονται σε ορισμένα μελλοντικά σχέδια, τα οποία ενδέχεται να επηρεαστούν από τη δυσκολία εξεύρεσης εργασίας, για τα οποία δε γίνεται λόγος από φοιτητές Πανεπιστημίου. Πιο συγκεκριμένα, τα μελλοντικά αυτά σχέδια, είναι τα εκπαιδευτικά.

Με βάση τα υπόλοιπα δημογραφικά στοιχεία, δεν παρατηρείται ουσιαστική διαφοροποίηση στις αναφερόμενες απόψεις των συμμετεχόντων.

5. Τρόποι (στρατηγικές) αντιμετώπισης των δυσκολιών για εξεύρεση εργασίας στο αντικείμενο (Κοινωνική Εργασία)

Αρχικά, άξιο αναφοράς είναι το γεγονός ότι στην πλειοψηφία τους, οι συμμετέχοντες αναφέρονται σε συγκεκριμένους τρόπους που σκοπεύουν να εφαρμόσουν ή ήδη εφαρμόζουν για να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες για εξεύρεση εργασίας στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας.

Αναφερόμενοι τρόποι (στρατηγικές) αντιμετώπισης των δυσκολιών για εξεύρεση εργασίας στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας

1) Ενίσχυση εκπαιδευτικών εφοδίων

Η ενίσχυση εκπαιδευτικών εφοδίων, αποτελεί εκφραζόμενο τρόπο αντιμετώπισης των δυσκολιών για εξεύρεση εργασίας στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας. Πιο συγκεκριμένα, στα πλαίσια της εν λόγω άποψης, αναφέρονται οι εξής στρατηγικές:

Απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών.

Πανδώρα, 22 ετών, φοιτήτρια του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης:

«...θα κάνω οπωσδήποτε μεταπτυχιακό και κατά προτίμηση αυτό που γίνεται στο πανεπιστήμιό μου και έχει απόλυτη συνάφεια με την Κοινωνική Εργασία. Με αυτό τον τρόπο, θεωρώ πως θα γίνω καλύτερη επαγγελματίας, αφού θα έχω αυξήσει τις γνώσεις μου για το αντικείμενο σπουδών μου, με αποτέλεσμα να έχω πολύ περισσότερες πιθανότητες να βρω εργασία ως Κοινωνική Λειτουργός.»

Αναζήτηση και παρακολούθηση σεμιναρίων σχετικών με την Κοινωνική Εργασία.

Ελευθέριος, 21 ετών, φοιτητής του ΤΕΙ Κρήτης:

«...αυτή τη στιγμή, ψάχνω και παρακολουθώ σεμινάρια που πραγματοποιούνται εδώ στην πόλη και έχουν σχέση με την Κοινωνική Εργασία. Δεν πάω σε όλα όμως που βρίσκω. Το βασικότερο πράγμα που ρωτάω όταν παίρνω τηλέφωνο τους υπεύθυνους, είναι το κόστος της

παρακολούθησης, πράγμα που αν είναι σχετικά φθηνό, εξασφαλίζει και τη συμμετοχή μου. Είναι κι αυτό ένα παραπάνω εφόδιο, μικρό μεν, αλλά δεν παύει να μετρά θετικά στην μελλοντική μου προσπάθεια για εύρεση εργασίας στο αντικείμενο σπουδών μου.»

Παρακολούθηση ορισμένων σχολών, μέσω των οποίων παρέχονται γνώσεις και ένας βαθμός εξειδίκευσης σχετικά με την Κοινωνική Εργασία.

Κωνσταντίνα, 30 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«...σκοπεύω να παρακολουθήσω κάποιες σχολές που παρέχουν γνώσεις και ένα επίπεδο ειδίκευσης σχετικά με το αντικείμενό μας, όπως, ας πούμε, οι σχολές γονέων.»

Βελτίωση του επιπέδου γνώσης της αγγλικής γλώσσας.

Σεβαστή, 22 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Αθήνας:

«... θα βελτιώσω τα αγγλικά μου. Έχω στα άμεσα σχέδιά μου να πάρω το proficiency, το lower το έχω ήδη. Είναι πολύ σημαντικό πτυχίο το proficiency, αφού πλέον τα αγγλικά τα συναντάς παντού μπροστά σου, από ασχολίες τις καθημερινότητας μέχρι το επάγγελμά σου. Οποσδήποτε, το proficiency αποτελεί σημαντικό προσόν για εύρεση εργασίας ως Κοινωνική Λειτουργός, ενώ παράλληλα θα με βοηθήσει στο να έχω περισσότερες πιθανότητες να με επιλέξουν σε ένα μεταπτυχιακό. Επιπλέον, τα περισσότερα άρθρα και περιοδικά Κοινωνικής Εργασίας είναι στα αγγλικά. Το να μάθω άριστα αγγλικά είναι απαραίτητο. »

Απόκτηση άριστης γνώσης χρήσης ηλεκτρονικών υπολογιστών και λήψη του αντίστοιχου πτυχίου.

Ηρώ, 21 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«Στα άμεσα σχέδιά μου, όμως, είναι να αποκτήσω άριστη γνώση χρήσης ηλεκτρονικών υπολογιστών και να πάρω το αντίστοιχο πτυχίο.»

2) Ενημέρωση για θέσεις εργασίας και διαθεσιμότητα μετάβασης σε άλλη πόλη

Αναφερόμενο τρόπο αντιμετώπισης των δυσκολιών για εξεύρεση εργασίας στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας, συνιστά η ενημέρωση για διαθέσιμες θέσεις εργασίας στο εν λόγω επάγγελμα, σε ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, καθώς και η διαθεσιμότητα για μετάβαση σε πόλη της Ελλάδας, διαφορετική από την πόλη διαμονής.

Ευφροσύνη, 29 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«Φυσικά, όταν πάρω το πτυχίο μου, θα ενημερώνομαι για τις διαθέσιμες θέσεις εργασίας για Κοινωνικούς Λειτουργούς σε ιδιωτικό και δημόσιο τομέα και θα κάνω αιτήσεις, ακόμα και αν πρέπει να μεταβώ σε κάποια άλλη πόλη της Ελλάδας, από αυτή που διαμένω τώρα, για να εργαστώ.»

3) Μετάβαση στο εξωτερικό

Η μετάβαση στο εξωτερικό, αποτελεί εκφραζόμενο τρόπο αντιμετώπισης των δυσκολιών για εξεύρεση εργασίας στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας.

Εμμανουέλα, 22 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«Η μετανάστευση είναι τρόπος που θα εφαρμόσω για να βρω δουλειά στο αντικείμενό μου.»

Ιφιγένεια, 22 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Αθήνας:

«...θα μεταβώ στο εξωτερικό και πιο συγκεκριμένα σε χώρα της Ευρώπης μέσω του προγράμματος ανταλλαγής φοιτητών erasmus και θα πραγματοποιήσω εκεί την πρακτική μου άσκηση. Εν συνεχεία, σκοπεύω να παραμείνω στη χώρα αυτή για εργασία.»

4) Εθελοντισμός

Αναφερόμενο τρόπο αντιμετώπισης των δυσκολιών για εξεύρεση εργασίας στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας, συνιστά ο εθελοντισμός.

Ρένα, 22 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«Αυτό που θα εφαρμόσω σίγουρα, είναι ο εθελοντισμός. Θεωρώ ότι με τον τρόπο αυτό, θα μπορέσω να δικτυωθώ περισσότερο αναφορικά με τις κοινωνικές υπηρεσίες και να εμπλουτίσω, παράλληλα, τις γνώσεις και το βιογραφικό μου.»

5) Δημιουργία κύκλου γνωριμιών

Εκφραζόμενο τρόπο αντιμετώπισης των δυσκολιών για εξεύρεση εργασίας στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας, αποτελεί η δημιουργία κύκλου γνωριμιών με επαγγελματίες που έχουν ως πεδίο δράσης τη συγκεκριμένη επιστήμη ή παρεμφερείς με αυτήν επιστήμες.

Σεβαστή, 22 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Αθήνας:

«Επιπλέον, προσπαθώ να δημιουργήσω ένα κύκλο γνωριμιών με επαγγελματίες που δραστηριοποιούνται στον κλάδο της Κοινωνικής Εργασίας ή σε παρεμφερείς με αυτήν επιστήμες και που να με εκτιμούν, να με γνωρίζουν και να μπορώ να στηρίζομαι στη βοήθειά τους. Και όταν λέω να στηρίζομαι στη βοήθειά τους, εννοώ να έχουν γνώση της δουλειάς που κάνω ως Κοινωνική Λειτουργός, ώστε, αργότερα, να με έχουν υπόψη τους για κάποια πιθανή επαγγελματική συνεργασία.»

6) Χρήση πολιτικού μέσου

Η χρήση πολιτικού μέσου σε περίπτωση που προκύψει πρόβλημα επιβίωσης, συνιστά αναφερόμενο τρόπο αντιμετώπισης των δυσκολιών για εξεύρεση εργασίας στον τομέα της Κοινωνικής εργασίας.

Νικολέτα, 22 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«... στο χειρότερο σενάριο, πράγμα που δε θέλω σε καμία περίπτωση να κάνω, αλλά αν αντιμετωπίζω πρόβλημα επιβίωσης θα το κάνω, είναι να πάω να βρω κανέναν πολιτικό από τη [αναφέρεται ο τόπος καταγωγής του συνεντευξιαζόμενου] να με βολέψει κάπου σε θέση Κοινωνικής Λειτουργού ή σε κάτι άλλο και θα του κάνω παζάρια με ψήφους.»

Διαφοροποίηση απόψεων μεταξύ φοιτητών ΤΕΙ-Πανεπιστημίου

Σε ό,τι αφορά τη διαφοροποίηση των εκφραζόμενων απόψεων μεταξύ φοιτητών ΤΕΙ και Πανεπιστημίου, αξίζει να αναφερθεί ότι φοιτητές ΤΕΙ εκφράζουν ορισμένους τρόπους αντιμετώπισης των δυσκολιών εξεύρεσης εργασίας στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας που σκοπεύουν να εφαρμόσουν ή ήδη εφαρμόζουν, τους οποίους, φοιτητές Πανεπιστημίου δεν αναφέρουν ότι σκοπεύουν να εφαρμόσουν ή ότι ήδη εφαρμόζουν. Πιο συγκεκριμένα, οι τρόποι αυτοί είναι η διαθεσιμότητα μετάβασης σε άλλη πόλη, η μετάβαση στο εξωτερικό, η δημιουργία κύκλου γνωριμιών και η χρήση πολιτικού μέσου σε περίπτωση που προκύψει πρόβλημα επιβίωσης.

Με βάση τα υπόλοιπα δημογραφικά στοιχεία, δεν παρατηρείται ουσιαστική διαφοροποίηση στις αναφερόμενες απόψεις των συμμετεχόντων.

6. Ρόλος της οικογένειας στα σχέδια για το μέλλον

Αρχικά, αξίζει να αναφερθεί ότι στην πλειοψηφία τους, οι συμμετέχοντες κάνουν λόγο για θετικό ρόλο της οικογένειάς τους στα σχέδιά τους για το μέλλον.

Συνδυασμός οικονομικής και ηθικής στήριξης ή γενικότερη στήριξη της οικογένειας στα σχέδια για το μέλλον

Μέρος των συμμετεχόντων, αναφέρεται σε συνδυασμό οικονομικής και ηθικής στήριξης της οικογένειάς του στα μελλοντικά του σχέδια ή κάνει λόγο, γενικότερα, για στήριξη από πλευράς της.

Πέτρος, 22 ετών, φοιτητής του ΤΕΙ Κρήτης:

«...στα σχέδιά μου για το μέλλον, η οικογένειά μου προτίθεται να με στηρίζει υλικά και ηθικά.»

Στεφανία, 22 ετών, φοιτήτρια του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης:

«Η οικογένειά μου...θα με στηρίζει στα μελλοντικά μου σχέδια.»

Αδυναμία οικονομικής, αλλά μόνο ηθική στήριξη της οικογένειας στα σχέδια για το μέλλον

Μέρος των συμμετεχόντων, αναφέρεται σε μη δυνατότητα οικονομικής, αλλά μόνο ηθικής στήριξης της οικογένειάς του στα σχέδιά του για το μέλλον. Πιο αναλυτικά:

Στέλλα, 22 ετών, φοιτήτρια του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης:

«...η οικογένειά μου δε μπορεί να με στηρίξει οικονομικά, αλλά μόνο ηθικά στα μελλοντικά μου σχέδια, αλλά δεν έχω και την απαίτηση να το κάνει, γιατί γνωρίζω πώς έχουν τα πράγματα και την οικονομική βοήθεια που μου παρέχει, γνωρίζω ότι με δυσκολία μπορεί και μου την παρέχει. Ωστόσο, η ηθική στήριξη είναι δεδομένη. Στα μελλοντικά μου σχέδια, η οικογένειά μου και θα με ενθαρρύνει και θα πιστέψει σε εμένα και θα είναι δίπλα μου.»

Κανένας ρόλος της οικογένειας στα σχέδια για το μέλλον

Σε μία περίπτωση, αναφέρεται άποψη, σύμφωνα με την οποία, η οικογένεια δεν έχει κανένα ρόλο στα μελλοντικά σχέδια συμμετέχοντα.

Ξανθίπη, 24 ετών, φοιτήτρια του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης:

«Την οικογένειά μου την αγαπώ και τη σέβομαι πάρα πολύ. Αλλά δεν έχει κανένα ρόλο στα μελλοντικά μου σχέδια. Δεν της το απαγορεύω, αλλά δε νομίζω ότι μπορεί και να με βοηθήσει κάπως. Δεν έχω πρόβλημα με τους γονείς μου, υλικά όμως είναι αδύνατον να με βοηθήσουν. Αλλά και ηθικά, πώς να με κάνουν να νιώσω εγώ καλύτερα, όταν οι ίδιοι είναι σε τόσο άσχημη κατάσταση; Να μου μεταφέρουν αισιοδοξία; Από πού; Δε πιστεύω πως δε θέλουν να με στηρίξουν ηθικά, αλλά αντικειμενικά είναι αδύνατον.»

Διαφοροποίηση απόψεων μεταξύ φοιτητών ΤΕΙ-Πανεπιστημίου

Αναφορικά με τη διαφοροποίηση των εκφραζόμενων απόψεων μεταξύ φοιτητών ΤΕΙ και Πανεπιστημίου, αξίζει να σημειωθεί ότι μόνο από συμμετέχοντα που φοιτά σε Πανεπιστήμιο εκφράζεται άποψη, σύμφωνα με την οποία, η οικογένεια δεν έχει κανένα ρόλο στα μελλοντικά του σχέδια.

Με βάση τα υπόλοιπα δημογραφικά στοιχεία, δεν παρατηρείται ουσιαστική διαφοροποίηση στις αναφερόμενες απόψεις των συμμετεχόντων.

7. Επίδραση της δυσκολίας εξεύρεσης εργασίας στη στάση απέναντι στις σπουδές στην Κοινωνική Εργασία

Αρχικά, άξιο αναφοράς αποτελεί το γεγονός ότι στην πλειοψηφία τους, οι συμμετέχοντες εκφράζουν θετική στάση απέναντι στις σπουδές τους στην Κοινωνική Εργασία.

Συμμετέχοντες των οποίων η στάση δεν επηρεάζεται από τη δυσκολία εξεύρεσης εργασίας

Στην πλειοψηφία τους, οι συμμετέχοντες αναφέρονται σε μη επίδραση της δυσκολίας εξεύρεσης εργασίας στη στάση τους προς τις σπουδές τους στην Κοινωνική Εργασία.

Ελευθέριος, 21 ετών, φοιτητής του ΤΕΙ Κρήτης:

«Η δυσκολία εξεύρεσης εργασίας δεν έχει επηρεάσει τη στάση μου απέναντι στις σπουδές μου στην Κοινωνική Εργασία.»

Συμμετέχοντες των οποίων η στάση επηρεάζεται θετικά από τη δυσκολία εξεύρεσης εργασίας

Εκφραζόμενη θετική επίδραση της γενικότερης δυσκολίας εξεύρεσης εργασίας στη στάση απέναντι στις σπουδές στην Κοινωνική Εργασία, αποτελεί η πρόκληση επιπρόσθετης εκτίμησης προς τις εν λόγω σπουδές και την αξία τους.

Ευφροσύνη, 29 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«Θεωρώ ότι η συγκεκριμένη δυσκολία επέδρασε θετικά στην περίπτωση μου. Παλαιότερα, είχα διακόψει τις σπουδές μου για να εργαστώ και μάλιστα αυτό έγινε προ περιόδου οικονομικής κρίσης. Τη σχολή, όμως, την ξανάρχισα αφότου ξέσπασε η κρίση και θα την τελειώσω. Βγαίνοντας έξω, δουλεύοντας, βλέποντας πόσο δύσκολες είναι οι συνθήκες τα τελευταία χρόνια, εκτίμησα περισσότερο τις σπουδές μου και την αξία τους.»

Αναφερόμενη θετική επίδραση της δυσκολίας εξεύρεσης εργασίας στη στάση απέναντι στις σπουδές στην Κοινωνική Εργασία, συνιστά η έκφραση μεγαλύτερου βαθμού συνέπειας και επιμέλειας προς αυτές.

Στεφανία, 22 ετών, φοιτήτρια του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης:

«Την έχει επηρεάσει θετικά, όσο περίεργο και να ακούγεται, γιατί ναι μεν με αγχώνει το γεγονός πως μπορεί ποτέ να μη δουλέψω ως Κοινωνική Λειτουργός, αλλά αυτό με έχει κάνει να πειστώσω και να γίνω περισσότερο συνεπής και επιμελής προς τις σπουδές μου, ώστε να γίνω καλύτερη και να ξεχωρίσω σε αυτές.»

Συμμετέχοντες των οποίων η στάση επηρεάζεται αρνητικά από τη δυσκολία εξεύρεσης εργασίας

Εκφραζόμενη αρνητική επίδραση της δυσκολίας εξεύρεσης εργασίας στη στάση απέναντι στις σπουδές στην Κοινωνική Εργασία, αποτελεί η πρόκληση απογοήτευσης και ματαίωσης ως προς τις σπουδές στη συγκεκριμένη επιστήμη.

Νικολέτα, 22 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«...απογοητεύομαι ως ένα βαθμό, γιατί τόσα χρόνια σπουδάζω για το τι Για να μην βρω δουλειά;»

Αναφερόμενη αρνητική επίδραση της δυσκολίας εξεύρεσης εργασίας στη στάση απέναντι στις σπουδές στην Κοινωνική Εργασία, συνιστά η διαμόρφωση της αντίληψης ότι οι εν λόγω σπουδές δεν έχουν οπωσδήποτε σαν στόχο ή προοπτική την εύρεση εργασίας στο συγκεκριμένο αντικείμενο.

Δημήτρης, 23 ετών, φοιτητής του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης:

«Πλέον, σπουδάζω για μένα, για να πάρω το πτυχίο, για να νιώσω ηθική ικανοποίηση. Παλαιότερα, υπήρχε και άλλος σκοπός στις σπουδές. Δηλαδή, σκεφτόμουν ότι θα σπουδάσω, ώστε έτσι, αργότερα, να εργαστώ στον κλάδο της Κοινωνικής Εργασίας. Πλέον, η εύρεση εργασίας στον κλάδο αυτό είναι πολύ δύσκολη.»

Διαφοροποίηση απόψεων μεταξύ φοιτητών ΤΕΙ-Πανεπιστημίου

Σε ό,τι αφορά τη διαφοροποίηση των εκφραζόμενων απόψεων μεταξύ φοιτητών ΤΕΙ και Πανεπιστημίου, αξίζει να αναφερθεί ότι μόνο από συμμετέχοντα που φοιτά σε ΤΕΙ εκφράζεται άποψη, σύμφωνα με την οποία, η γενικότερη δυσκολία εξεύρεσης εργασίας έχει ως αποτέλεσμα την πρόκληση επιπρόσθετης εκτίμησης προς τις σπουδές του στην Κοινωνική Εργασία και την αξία τους.

Με βάση τα υπόλοιπα δημογραφικά στοιχεία, δεν παρατηρείται ουσιαστική διαφοροποίηση στις αναφερόμενες απόψεις των συμμετεχόντων.

8. Επίδραση της δυσκολίας εξεύρεσης εργασίας στη στάση απέναντι στο επάγγελμα της Κοινωνικής Εργασίας

Αρχικά, αξίζει να αναφερθεί ότι στην πλειοψηφία τους, οι συμμετέχοντες εκφράζουν θετική στάση απέναντι στο επάγγελμα της Κοινωνικής Εργασίας.

Συμμετέχοντες των οποίων η στάση δεν επηρεάζεται από τη δυσκολία εξεύρεσης εργασίας

Στην πλειοψηφία τους, οι συμμετέχοντες αναφέρονται σε μη επίδραση της δυσκολίας εξεύρεσης εργασίας στη στάση τους απέναντι στο επάγγελμα της Κοινωνικής Εργασίας.

Ευάγγελος, 22 ετών, φοιτητής του ΤΕΙ Κρήτης:

«Η στάση μου απέναντι στο επάγγελμα της Κοινωνικής Εργασίας δεν επηρεάζεται από τη δυσκολία εξεύρεσης εργασίας...»

Συμμετέχων του οποίου η στάση επηρεάζεται θετικά από τη δυσκολία εξεύρεσης εργασίας

Σε μία περίπτωση, γίνεται λόγος για θετική επίδραση της δυσκολίας εξεύρεσης εργασίας στη στάση απέναντι στο επάγγελμα της Κοινωνικής Εργασίας. Πιο συγκεκριμένα:

Αναφερόμενη θετική επίδραση της δυσκολίας εξεύρεσης εργασίας στη στάση απέναντι στο επάγγελμα της Κοινωνικής Εργασίας, αποτελεί η ενίσχυση της επιθυμίας για άσκηση του συγκεκριμένου επαγγέλματος και της προσπάθειας για εύρεση θέσης εργασίας στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας.

Νικολέτα, 22 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«Την έχει επηρεάσει θετικά, γιατί με κάνει να θέλω ακόμα περισσότερο να ασκήσω το επάγγελμα της Κοινωνικής Εργασίας και μου δίνει ακόμα μεγαλύτερη ώθηση να προσπαθήσω να βρω μια θέση εργασίας στο επάγγελμα αυτό, ώστε να μπορέσω να δώσω βοήθεια στους ανθρώπους που το έχουν ανάγκη. Όσο περισσότερο βλέπω γύρω μου δυστυχία και δυσκολίες, τόσο περισσότερο θέλω να συμβάλλω, ως Κοινωνική Λειτουργός, στην αντιμετώπισή τους και στη βελτίωση της παρούσας κατάστασης.»

Συμμετέχων του οποίου η στάση επηρεάζεται αρνητικά από τη δυσκολία εξεύρεσης εργασίας

Σε μία περίπτωση, γίνεται αναφορά σε αρνητική επίδραση της δυσκολίας εξεύρεσης εργασίας στη στάση απέναντι στο επάγγελμα της Κοινωνικής Εργασίας. Πιο συγκεκριμένα:

Εκφραζόμενη αρνητική επίδραση της δυσκολίας εξεύρεσης εργασίας στη στάση απέναντι στο επάγγελμα της Κοινωνικής Εργασίας, συνιστά η πρόκληση απογοήτευσης.

Εμμανουέλα, 22 ετών, φοιτήτρια του ΤΕΙ Κρήτης:

«Δεν την έχει επηρεάσει πολύ, γιατί με ενδιαφέρει πάρα πολύ, μου αρέσει το επάγγελμα της Κοινωνικής Εργασίας. Εντάξει, σίγουρα υπάρχει απογοήτευση, γιατί είναι δύσκολο να βρούμε δουλειά σε αυτό...».

Διαφοροποίηση απόψεων μεταξύ φοιτητών ΤΕΙ-Πανεπιστημίου

Αναφορικά με τη διαφοροποίηση των εκφραζόμενων απόψεων μεταξύ φοιτητών ΤΕΙ και Πανεπιστημίου, αξίζει να σημειωθεί ότι μόνο φοιτητές ΤΕΙ κάνουν λόγο για επίδραση της δυσκολίας εξεύρεσης εργασίας στη στάση τους απέναντι στο επάγγελμα της Κοινωνικής Εργασίας. Πιο συγκεκριμένα, σε μία περίπτωση, η εν λόγω επίδραση είναι θετική, ενώ σε άλλη περίπτωση, είναι αρνητική.

Με βάση τα υπόλοιπα δημογραφικά στοιχεία, δεν παρατηρείται ουσιαστική διαφοροποίηση στις αναφερόμενες απόψεις των συμμετεχόντων.

6. Συμπεράσματα - συζήτηση

Αρχικά, αναφορικά με την ανεργία των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα σήμερα, οι συμμετέχοντες στο σύνολό τους, παρουσίασαν μία αρνητική εικόνα, ενώ έκαναν λόγο για ποσοστά ανεργίας που κυμάνθηκαν από 19% έως 60%. Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο, τον Φεβρουάριο του 2013, το ποσοστό ανεργίας ατόμων ηλικίας 15-24 ετών ήταν 64,2%, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για άτομα με ηλικία 25-34 ετών ήταν 36,2%. Επιπροσθέτως, το ποσοστό ανεργίας (ατόμων ηλικίας 15-74 ετών) για απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ήταν, το Δ' τρίμηνο του 2012, 16,6%, ενώ για κατόχους διδακτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών ήταν 14,3% (Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2013). Με βάση τα παραπάνω, φαίνεται ότι το αναφερθέν από τους συμμετέχοντες εύρος ανεργίας είναι πολύ πιθανό να περιλαμβάνει το πραγματικό ποσοστό της ανεργίας των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και ότι οι πρώτοι, ενδεχομένως έχουν σε γενικά πλαίσια διαμορφώσει ορθή αντίληψη τόσο για το ποσοστό της υπό μελέτη ανεργίας, όσο και για τη σχετική με αυτή επικρατούσα κατάσταση.

Το ότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες ανέφεραν ποσοστά ανεργίας από 40% έως 60%, ίσως καταδεικνύει τις ιδιαίτερα μεγάλες διαστάσεις που εκείνοι αποδίδουν στο εν λόγω φαινόμενο.

Σε ό,τι αφορά τα αίτια της ανεργίας των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα, εκφράστηκε πλουραλισμός απόψεων. Πιο συγκεκριμένα, τα αίτια που αναφέρθηκαν αφορούσαν την ευθύνη του κράτους, την έλλειψη αξιοκρατίας στις προσλήψεις, την οικονομική κρίση, τη δράση πολυεθνικών εταιρειών, την αδυναμία και μη αξιοπιστία της ελληνικής οικονομίας, την αύξηση των ορίων ηλικίας για συνταξιοδότηση, την ευθύνη των ίδιων των Ελλήνων πολιτών, το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, τις απόψεις της οικογένειας και της κοινωνίας, γενικότερα, σχετικά με την αξία του πτυχίου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τη μη επαρκή προσπάθεια των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για ένταξη στην αγορά εργασίας και τη μεγαλύτερη αμοιβή των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε σχέση με εκείνους που δεν είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Όπως γίνεται εμφανές, τα αίτια για τα οποία έγινε λόγος στο θεωρητικό μέρος (τα οποία ήταν η υφιστάμενη οικονομική κρίση [Κάτσικας, 2013], η αδύναμη σύνδεση μεταξύ του εκπαιδευτικού συστήματος και της αγοράς εργασίας [Katsanevas, 2002 στους Katsanevas and Livanos, 2010], η επί σειρά ετών οικονομική πολιτική που ασκείται από τις κυβερνήσεις, η εκπαιδευτική πολιτική που έχουν ακολουθήσει όλες οι κυβερνήσεις, καθώς και η νοοτροπία της ελληνικής οικογένειας [Δρεττάκης, 2007]), αναφέρθηκαν και από την πλευρά των συμμετεχόντων. Μάλιστα, άξιο αναφοράς αποτελεί και το γεγονός ότι έγινε λόγος και για αίτια τα οποία δεν αναφέρονταν στην ευρεθείσα βιβλιογραφία (η έλλειψη αξιοκρατίας στις προσλήψεις, η δράση πολυεθνικών εταιρειών, η αδυναμία και μη αξιοπιστία της ελληνικής οικονομίας, η αύξηση των ορίων ηλικίας για συνταξιοδότηση, η ευθύνη των ίδιων των Ελλήνων πολιτών, η μη επαρκής προσπάθεια των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για ένταξη στην αγορά εργασίας και η μεγαλύτερη αμοιβή των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε σχέση με εκείνους που δεν είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης) και τα οποία ενδέχεται να ευθύνονται για την ανεργία των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Τα δεδομένα αυτά, πιθανώς σημαίνουν ότι οι συμμετέχοντες, αθροιστικά, έχουν επίγνωση των

πραγματικών αιτιών που ευθύνονται για την υπό μελέτη ανεργία, ότι «εισήλθαν» σε διαδικασία ουσιαστικής αναζήτησης και προβληματισμού, καθώς και ότι η ανεργία συνιστά ένα θέμα το οποίο τους ενδιαφέρει και τους απασχολεί σε μεγάλο βαθμό.

Αναφορικά με τις προσδοκίες για επαγγελματική αποκατάσταση, αρχικά αξίζει να αναφερθεί ότι στην πλειοψηφία τους, οι συμμετέχοντες εξέφρασαν τη δυσκολία εύρεσης εργασίας στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας. Ωστόσο, άλλοτε παρουσιάστηκε αισιόδοξη στάση, άλλοτε απαισιόδοξη και άλλοτε άγνοια ως προς τις προσδοκίες για επαγγελματική αποκατάσταση στον εν λόγω τομέα. Πιο συγκεκριμένα, αισιόδοξη στάση εκφράστηκε υπό την προϋπόθεση αύξησης των προσόντων και παράλληλης συνεχούς αναζήτησης και ενημέρωσης για διαθέσιμες θέσεις απασχόλησης στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας, καθώς και υπό την προϋπόθεση μετάβασης και αναζήτησης εργασίας σε θέση Κοινωνικού Λειτουργού στο εξωτερικό. Επιπροσθέτως, αισιοδοξία εκφράστηκε με βάση την άποψη ότι υπάρχει συνεχής έκδοση συμβάσεων για Κοινωνικούς Λειτουργούς και ότι οι εν λόγω επαγγελματίες πανεπιστημιακής εκπαίδευσης έχουν μικρότερο ανταγωνισμό εν συγκρίσει με τους αντίστοιχους τεχνολογικής εκπαίδευσης, καθώς και με βάση τη γνώμη ότι η πρόσληψη Κοινωνικών Λειτουργών θα αποτελέσει ανάγκη, λόγω των ιδιαίτερα πολλών και αυξανόμενων προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι πολίτες της χώρας.

Αντιθέτως, στα πλαίσια απαισιόδοξης στάσης, εκφράστηκε η άποψη ότι με δεδομένη την κακή οικονομική κατάσταση της χώρας, πιθανότερο ενδεχόμενο αποτελεί η μη εύρεση εργασίας σε θέση Κοινωνικού Λειτουργού. Επίσης, στα ίδια πλαίσια εντάσσεται και η πεποίθηση για μη επαγγελματική αποκατάσταση στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας στο άμεσο μέλλον, λόγω της ιδιαίτερα μεγάλης δυσκολίας εξεύρεσης εργασίας στο συγκεκριμένο επάγγελμα, καθώς και η άποψη, σύμφωνα με την οποία, υπάρχει πλήρης έλλειψη προσδοκιών για επαγγελματική αποκατάσταση στον εν λόγω τομέα. Ακόμα, μέρος των συμμετεχόντων εξέφρασε άγνοια αναφορικά με την επαγγελματική του αποκατάσταση στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας.

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω, μέρος των συμμετεχόντων εξέφρασε απαισιόδοξια ή άγνοια, κάτι που ενδεχομένως σημαίνει ότι η οικονομική κατάσταση της χώρας και η ανεργία που επικρατεί συνιστούν παράγοντες που έχουν ασκήσει σε σημαντικό βαθμό αρνητική επίδραση στις προσδοκίες του για επαγγελματική αποκατάσταση στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας. Αντιθέτως, συμμετέχοντες που εξέφρασαν αισιόδοξη στάση, ενδέχεται να μην έχουν δεχθεί την ίδια επίδραση, ωστόσο σε μικρότερο βαθμό.

Μάλιστα, άξιο αναφοράς αποτελεί το γεγονός ότι συμμετέχοντας που φοιτούσε στο Πανεπιστήμιο, ανέφερε άποψη στα πλαίσια της οποίας εκφράστηκε αισιοδοξία αναφορικά με την επαγγελματική του αποκατάσταση στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας, λόγω συνεχούς έκδοσης συμβάσεων για Κοινωνικούς Λειτουργούς και μικρότερου ανταγωνισμού των εν λόγω επαγγελματιών πανεπιστημιακής εκπαίδευσης εν συγκρίσει με τους αντίστοιχους επαγγελματίες τεχνολογικής εκπαίδευσης. Ο μικρότερος ανταγωνισμός αιτιολογήθηκε από τον συμμετέχοντα με βάση το ότι στην Ελλάδα υπάρχει μόλις ένα τμήμα από το οποίο αποφοιτούν Κοινωνικοί Λειτουργοί πανεπιστημιακής εκπαίδευσης και τρία τμήματα για τους αντίστοιχους επαγγελματίες τεχνολογικής εκπαίδευσης. Η αναφερθείσα διάκριση για τις προοπτικές επαγγελματικής αποκατάστασης των δύο αυτών κατηγοριών

επαγγελματιών, ενδεχομένως αντανακλά μία ίσως γενικότερα επικρατούσα αντίληψη, σύμφωνα με την οποία, απόφοιτοι πανεπιστημιακών σχολών έχουν καλύτερες προοπτικές επαγγελματικής αποκατάστασης από απόφοιτους Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, ακόμα και όταν μεταξύ τους έχουν την ίδια ειδικότητα.

Επιπροσθέτως, μόνο από συμμετέχοντες που φοιτούσαν σε ΤΕΙ, αναφέρθηκαν οι απόψεις ότι πιθανότερο ενδεχόμενο αποτελεί η μη εύρεση εργασίας στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας και ότι υπάρχει πλήρης έλλειψη προσδοκιών για επαγγελματική αποκατάσταση στον εν λόγω τομέα. Μέσω των απόψεων αυτών, ίσως γίνεται εμφανές ότι συμμετέχοντες που φοιτούσαν σε ΤΕΙ νιώθουν περισσότερο επαγγελματικά ευάλωτοι από συμμετέχοντες που φοιτούσαν σε Πανεπιστήμιο, κάτι που ενδεχομένως αντανακλά και πάλι την προαναφερθείσα αντίληψη περί διάκρισης των προοπτικών επαγγελματικής αποκατάστασης ανάλογα με το εκπαιδευτικό υπόβαθρο των επαγγελματιών (ανάλογα, δηλαδή, με το αν είναι απόφοιτοι πανεπιστημιακής ή τεχνολογικής εκπαίδευσης).

Ακόμα, αξίζει να αναφερθεί ότι στην πλειοψηφία τους, οι συμμετέχοντες αναφέρθηκαν στο ενδεχόμενο ετεροαπασχόλησής τους. Στο μεγαλύτερο μέρος τους, οι εν λόγω συμμετέχοντες ανέφεραν το προαναφερθέν ενδεχόμενο σε περίπτωση μη εύρεσης θέσης απασχόλησης στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας, ενώ άλλοι δεν έθεσαν τη συγκεκριμένη προϋπόθεση. Βάσει των παραπάνω, είναι εμφανές ότι η ετεροαπασχόληση συνιστά εναλλακτική επαγγελματική επιλογή για τους περισσότερους από τους προαναφερθέντες συμμετέχοντες, ωστόσο κάποιοι δεν την θεωρούν δευτερεύουσα. Η αναφορά συμμετεχόντων στην ετεροαπασχόληση, ως εναλλακτική ή μη επιλογή, ενδεχομένως προκύπτει κυρίως από την αρνητική εικόνα που ίσως έχουν για τη δυνατότητα εύρεσης εργασίας στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας.

Μάλιστα, συμμετέχοντες ηλικίας από 23 έως 30 ετών, εξέφρασαν στο σύνολό τους το ενδεχόμενο ετεροαπασχόλησής τους, ενώ η άποψη αυτή δεν εκφράστηκε από το σύνολο των συμμετεχόντων με ηλικία μικρότερη των 23 ετών. Τα δεδομένα αυτά, ίσως σημαίνουν ότι οι πρώτοι δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στην εύρεση εργασίας εν συγκρίσει με τους δεύτερους, λόγω της μεγαλύτερης ηλικίας τους, ενώ ενδεχομένως να συνδέονται και με το ότι οι πρώτοι, στην πλειοψηφία τους, έχουν ήδη αποκτήσει εμπειρία από την αγορά εργασίας και έτσι ίσως έχουν μία περισσότερο ρεαλιστική εικόνα για αυτή, εν συγκρίσει με την πλειοψηφία των δεύτερων, η οποία δεν έχει ανάλογη εμπειρία.

Σε ό,τι αφορά την επίδραση της δυσκολίας εξεύρεσης εργασίας στα μελλοντικά σχέδια, αρχικώς αξίζει να αναφερθεί ότι στην πλειοψηφία τους, οι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι μελλοντικά σχέδιά τους επηρεάζονται ή ενδέχεται να επηρεαστούν από την προαναφερθείσα δυσκολία. Πιο συγκεκριμένα, υποστηρίχθηκε ότι λόγω της δυσκολίας αυτής, δεν θα πραγματοποιηθούν ή ενδέχεται να μην πραγματοποιηθούν σχέδια σχετικά με τη δυνατότητα για ανεξαρτησία και αυτονομία, με τον τόπο διαμονής, με την εκπαίδευση, με την απασχόληση στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας και με την προσωπική ζωή των συμμετεχόντων.

Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο, επιπτώσεις της ανεργίας που επικεντρώνονται στους νέους συνιστούν οι δυσκολίες στην επαγγελματική σταδιοδρομία, η καθυστέρηση της ενηλικίωσης, η φτώχεια και η στέρηση, καθώς και

η παραβατική συμπεριφορά (Δεδουσόπουλος, χ.χ.). Εκτός της τελευταίας, οι προαναφερθείσες συνέπειες επιβεβαιώθηκαν και από την πλειοψηφία των συμμετεχόντων, κάτι που σημαίνει ότι οι συμμετέχοντες, πλειοψηφικά, ενδέχεται να βιώσουν ή ήδη βιώνουν επιπτώσεις της ανεργίας στη ζωή τους.

Αναφορικά με τους τρόπους αντιμετώπισης των δυσκολιών για εξεύρεση εργασίας στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας, άξιο αναφοράς αποτελεί το γεγονός ότι στην πλειοψηφία τους, οι συμμετέχοντες αναφέρθηκαν σε συγκεκριμένους τρόπους που σκοπεύουν να εφαρμόσουν ή ήδη εφαρμόζουν για να αντιμετωπίσουν τις εν λόγω δυσκολίες. Πιο συγκεκριμένα, οι τρόποι αυτοί ήταν η ενίσχυση εκπαιδευτικών εφοδίων, η ενημέρωση για θέσεις εργασίας και η διαθεσιμότητα μετάβασης σε άλλη πόλη, η μετάβαση στο εξωτερικό, ο εθελοντισμός, η δημιουργία κύκλου γνωριμιών και η χρήση πολιτικού μέσου.

Όπως φαίνεται, από την πλευρά της πλειοψηφίας των συμμετεχόντων εκφράστηκε πλουραλισμός στρατηγικών, κάτι που ενδεχομένως σημαίνει ότι οι συμμετέχοντες, πλειοψηφικά, δεν εφησυχάζουν, αλλά ενεργούν ή σκοπεύουν να ενεργήσουν ουσιαστικά, ώστε να αντιμετωπίσουν επαρκώς τις δυσκολίες για εξεύρεση εργασίας στο αντικείμενο σπουδών τους.

Σε ό,τι αφορά το ρόλο της οικογένειάς τους στα μελλοντικά τους σχέδια, αρχικά αξίζει να αναφερθεί ότι στην πλειοψηφία τους, οι συμμετέχοντες έκαναν λόγο για θετικό ρόλο αυτής. Μάλιστα, μέρος των συμμετεχόντων αναφέρθηκε σε συνδυασμό οικονομικής και ηθικής στήριξης από την οικογένειά του ή έκανε λόγο, γενικότερα, για στήριξη από πλευράς της. Τα παραπάνω φαίνεται να επιβεβαιώνονται και από δεδομένα που αναφέρθηκαν στο θεωρητικό μέρος, σύμφωνα με τα οποία, η οικογένεια στην Ελλάδα αποτελεί σημαντική πηγή στήριξης των άνεργων μελών της και διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην οικονομική και ψυχολογική στήριξή τους, αλλά και στη διαμονή τους (Σούλιος, 2013).

Επιπροσθέτως, άλλοι συμμετέχοντες αναφέρθηκαν στη δυνατότητα μόνο ηθικής και όχι οικονομικής στήριξης από την οικογένειά τους στα σχέδιά τους για το μέλλον, ενώ σε μία περίπτωση εκφράστηκε άποψη, σύμφωνα με την οποία, η οικογένεια δεν έχει κανένα ρόλο στα μελλοντικά σχέδια συμμετέχοντα, λόγω αδυναμίας παροχής οικονομικής, αλλά και ηθικής στήριξης σε αυτόν. Οι δύο αυτές απόψεις, ενδεχομένως συνδέονται με πληροφορίες που αναφέρθηκαν σε προηγούμενο κεφάλαιο, σύμφωνα με τις οποίες, κατά το πρόσφατο διάστημα έχει αφαιρεθεί σημαντικό μέρος των δυνατοτήτων παρέμβασης της οικογένειας και έχει μειωθεί η ικανότητά της να λειτουργεί ως μηχανισμός στήριξης των άνεργων μελών της σε σύγκριση με προηγούμενα χρόνια (Σούλιος, 2013).

Αναφορικά με την επίδραση της δυσκολίας εξεύρεσης εργασίας στη στάση απέναντι στις σπουδές στην Κοινωνική Εργασία, αρχικά άξιο αναφοράς αποτελεί το γεγονός ότι στην πλειοψηφία τους, οι συμμετέχοντες εξέφρασαν θετική στάση απέναντι στις σπουδές τους στη συγκεκριμένη επιστήμη.

Ακόμα, η πλειοψηφία αναφέρθηκε σε μη επίδραση της δυσκολίας εξεύρεσης εργασίας στη στάση της προς τις σπουδές της στην Κοινωνική Εργασία. Ωστόσο, μέρος των συμμετεχόντων έκανε λόγο για επίδραση η οποία σε άλλες περιπτώσεις ήταν θετική και σε άλλες αρνητική. Πιο συγκεκριμένα, θετική επίδραση αποτέλεσε η

πρόκληση επιπρόσθετης εκτίμησης προς τις σπουδές στην Κοινωνική Εργασία και την αξία τους, καθώς και η έκφραση μεγαλύτερου βαθμού συνέπειας και επιμέλειας προς αυτές. Αντιθέτως, αρνητική επίδραση αποτέλεσε η πρόκληση απογοήτευσης και ματαίωσης ως προς τις σπουδές στην Κοινωνική Εργασία, καθώς και η διαμόρφωση της αντίληψης ότι οι εν λόγω σπουδές δεν έχουν οπωσδήποτε σαν στόχο ή προοπτική την εύρεση εργασίας στο συγκεκριμένο αντικείμενο.

Με βάση τα παραπάνω, φαίνεται ότι οι συμμετέχοντες, πλειοψηφικά, αφενός εκφράζουν θετική στάση προς τις σπουδές τους στην Κοινωνική Εργασία, άρα και σημαντικό βαθμό ταύτισης με αυτές, αφετέρου εκφράζουν σταθερότητα, δηλώνοντας ότι η στάση τους προς αυτές δεν επηρεάζεται από τη δυσκολία εξεύρεσης εργασίας. Μάλιστα, αξίζει να αναφερθεί ότι ακόμα και όταν αναφέρεται επίδραση της εν λόγω δυσκολίας, αυτή δεν είναι πάντα αρνητική, αλλά αντίθετα, σε κάποιες περιπτώσεις επηρεάζεται θετικά η στάση συμμετεχόντων απέναντι στις σπουδές τους.

Σε ό,τι αφορά την επίδραση της δυσκολίας εξεύρεσης εργασίας στη στάση απέναντι στο επάγγελμα της Κοινωνικής Εργασίας, αρχικά αξίζει να αναφερθεί ότι στην πλειοψηφία τους, οι συμμετέχοντες εξέφρασαν θετική στάση απέναντι σε αυτό.

Επιπροσθέτως, η πλειοψηφία έκανε λόγο για μη επίδραση της δυσκολίας εξεύρεσης εργασίας στη στάση της απέναντι στο συγκεκριμένο επάγγελμα. Ωστόσο, σε μία περίπτωση έγινε αναφορά σε θετική επίδραση, ενώ σε άλλη περίπτωση σε αρνητική. Πιο συγκεκριμένα, θετική επίδραση αποτέλεσε η ενίσχυση της επιθυμίας για άσκηση του εν λόγω επαγγέλματος και της προσπάθειας για εύρεση θέσης εργασίας στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας, ενώ αρνητική επίδραση αποτέλεσε η πρόκληση απογοήτευσης.

Βάσει των παραπάνω, γίνεται εμφανές ότι η πλειοψηφία των συμμετεχόντων εκφράζει θετική στάση απέναντι στο επάγγελμα της Κοινωνικής Εργασίας, επομένως και σημαντικό βαθμό ταύτισης με αυτό, ενώ εκφράζει σταθερότητα, αναφέροντας ότι η στάση της προς αυτό δεν επηρεάζεται από τη δυσκολία εξεύρεσης εργασίας. Επιπροσθέτως, άξιο αναφοράς αποτελεί το γεγονός ότι ακόμα και όταν γίνεται λόγος για επίδραση της προαναφερθείσας δυσκολίας, αυτή δεν είναι πάντοτε αρνητική. Αντιθέτως, σε μία περίπτωση η στάση συμμετεχόντων απέναντι στο επάγγελμα της Κοινωνικής Εργασίας επηρεάζεται θετικά.

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι οι απόψεις των συμμετεχόντων τόσο αναφορικά με τις σπουδές στην Κοινωνική Εργασία, όσο και απέναντι στο εν λόγω επάγγελμα, εκφράζονται στα πλαίσια θεωρητικού επιπέδου, καθώς πρόκειται για άτομα τα οποία σπουδάζουν και όχι για επαγγελματίες Κοινωνικούς Λειτουργούς που έχουν αναζητήσει σχετική εργασία και έχουν βιώσει δυσκολίες επαγγελματικής αποκατάστασης. Αν ίσχυε η δεύτερη περίπτωση, ενδεχομένως οι κατά πλειοψηφία θετικές απόψεις τους να επηρεάζονταν αρνητικά.

Δυσκολίες

Οι δυσκολίες που προέκυψαν στα πλαίσια τέλεσης της παρούσας εργασίας ήταν δύο.

Αρχικά, δυσκολία αποτέλεσε η εύρεση περιορισμένης βιβλιογραφίας για τις θεματικές ενότητες του θεωρητικού μέρους που σχετίζονταν με επαγγελματικές προοπτικές Κοινωνικών Λειτουργών, με αίτια ανεργίας των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα, με επιπτώσεις της ανεργίας στη ζωή των νέων και με το ρόλο της οικογένειας στη ζωή των ανέργων.

Επιπροσθέτως, δυσκολία προέκυψε σε επίπεδο συλλογής δεδομένων και ανάλυσής τους στα πλαίσια της ποιοτικής έρευνας που έλαβε χώρα, καθώς ήταν η πρώτη φορά που οι ερευνητές συμμετείχαν σε ανάλογη έρευνα.

Προτάσεις για έρευνα

Μελλοντικές έρευνες προτείνεται να αφορούν σε τρία συγκεκριμένα αντικείμενα.

Αρχικά, θα ήταν ενδιαφέρον να λάβει χώρα έρευνα σχετικά με απόψεις νέων αποφοίτων Κοινωνικής Εργασίας για την ανεργία, ώστε να δοθεί μία εικόνα αναφορικά με απόψεις νέων ατόμων τα οποία έχουν αποπερατώσει τις σπουδές τους στη συγκεκριμένη επιστήμη και ενδεχομένως έχουν μία περισσότερο στενή επαφή με την αγορά εργασίας σε σχέση με τελειόφοιτους φοιτητές.

Επιπροσθέτως, μελλοντική έρευνα θα μπορούσε να έχει ως αντικείμενο τη μελέτη της επαγγελματικής αποκατάστασης αποφοίτων του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του ΤΕΙ Κρήτης, ώστε να δοθεί μία εικόνα του πώς αυτή διαμορφώνεται στα πλαίσια της σύγχρονης πραγματικότητας, καθώς τα σχετικά δεδομένα που ευρέθησαν μέσω βιβλιογραφικής αναζήτησης δεν ήταν πρόσφατα.

Τέλος, θα ήταν ενδιαφέρον να πραγματοποιηθεί έρευνα αναφορικά με απόψεις εργαζόμενων με συμβάσεις ορισμένου χρόνου, Κοινωνικών Λειτουργών, για την επαγγελματική τους ικανοποίηση και για τη δυνατότητα παραγωγής αποτελεσματικής εργασίας. Με τον τρόπο αυτό, θα μπορούσε να δοθεί μία εικόνα του πώς η επαγγελματική ικανοποίηση και η δυνατότητα παραγωγής αποτελεσματικής εργασίας διαμορφώνονται στα πλαίσια της ορισμένου χρόνου εργασίας, ενός δεδομένου υπό το οποίο ενδεχομένως εργάζεται σημαντικός αριθμός Κοινωνικών Λειτουργών.

Βιβλιογραφία

Ελληνική Βιβλιογραφία

Δεδουσόπουλος, Α. (2004) Η ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΡΥΘΜΙΣΗ-ΕΥΕΛΙΞΙΕΣ-ΑΠΟΡΡΥΘΜΙΣΗ. ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ θεωρίες της Ανεργίας. Αθήνα: τυπωθήτω.

Δημοπούλου-Λαγωνίκα, Μ. (2009) *Μεθοδολογία Κοινωνικής Εργασίας- Μοντέλα Παρέμβασης*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Δρεττάκης, Ε. (2007) «Τα αίτια της υψηλής ανεργίας των πτυχιούχων ΑΕΙ-ΤΕΙ. Η οικονομική και εκπαιδευτική πολιτική» *Ελευθεροτυπία*. 10 Μαΐου.

Ζαφειρόπουλος, Κ. (2005) *Πώς γίνεται μια επιστημονική εργασία; ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική ΑΕ.

Καλλινικάκη, Θ. (2009) *Κοινωνική Εργασία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Καλλινικάκη, Θ. (2011) *Εισαγωγή στη Θεωρία & την Πρακτική της Κοινωνικής Εργασίας*. Αθήνα: Τόπος.

Ελληνική ηλεκτρονική βιβλιογραφία

Γεωργιάκης, Η. (2013) «Σπάει όλα τα ρεκόρ η ανεργία στην Ελλάδα με νέο άλμα στο 27,2%» *Τα Νέα*. <http://www.tanea.gr/news/economy/article/5011619/spaei-ola-ta-rekor-me-neo-alma-sto-27-2/> [πρόσβαση 27 Μαΐου 2013].

Δεδουσόπουλος, Α. (2007) *Ενεργητικές Πολιτικές Απασχόλησης- Θεωρία και Αξιολογήσεις*. http://topa.applied-maths.gr/modules/module_80new/ACTIVEFIN1.pdf [πρόσβαση 30 Μαΐου 2013].

Δεδουσόπουλος, Α. (χ.χ.) «ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΙΣ – Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ» http://topa.gr/modules/module_80new.htm [πρόσβαση 2 Δεκεμβρίου 2013].

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης- Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης (χ.χ) *Μαθήματα ανά Εξάμηνο*. <http://www.socadm.duth.gr/undergraduate/course/> [πρόσβαση 11 Μαΐου 2013].

Ελληνική Στατιστική Αρχή (1998) *Γενικές Πληροφορίες της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού (Α Τρίμηνο 1998 - Δ Τρίμηνο 2012)*. http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0101/Other/A0101_SJO_01_MT_QQ_01_1998_04_2012_01_F_GR.pdf [πρόσβαση 28 Μαΐου 2013].

Ελληνική Στατιστική Αρχή (2013) *Δελτίο Τύπου- Έρευνα Εργατικού Δυναμικού: Φεβρουάριος* 2013.

http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0101/PressReleases/A0101_SJO02_DT_MM_02_2013_01_F_GR.pdf [πρόσβαση 28 Μαΐου 2013].

Ελληνική Στατιστική Αρχή (2013) *Δελτίο Τύπου- Έρευνα Εργατικού Δυναμικού: Δ' Τρίμηνο* 2012.

http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0101/PressReleases/A0101_SJO01_DT_QQ_04_2012_01_F_GR.pdf [πρόσβαση 29 Μαΐου 2013].

Ελληνική Στατιστικά Αρχή (2013) *Εργατικό Δυναμικό-Τριμηνιαίες έρευνες 1998-2012*.

http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-themes?p_param=A0101 [πρόσβαση 28 Μαΐου 2013].

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ (2013) *ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 86 Συγχώνευση Τμημάτων, ίδρυση-συγκρότηση- ανασυγκρότηση Σχολών στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης*. Αρ. Φύλλου 124, 3 Ιουνίου, ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ <http://www.et.gr/index.php/2013-01-28-14-06-23/search-laws> [πρόσβαση 24 Ιουνίου 2013].

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ (2013) *ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 94 Συγχώνευση Τ.Ε.Ι. Πάτρας και Τ.Ε.Ι. Μεσολογγίου-Μετονομασία Σχολής και Τμημάτων-Συγχώνευση Τμημάτων-Κατάργηση Παραρτημάτων και Τμημάτων- Συγκρότηση Σχολών Τ.Ε.Ι. Δυτικής Ελλάδας*. Αρ. Φύλλου 132, 5 Ιουνίου, ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ <http://www.et.gr/index.php/2013-01-28-14-06-23/search-laws> [πρόσβαση 24 Ιουνίου 2013].

Ιερεμιάδη, Ε. (2008) *ΕΡΓΑΣΙΑ: ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ*.

[http://www.eif.gov.cy/mlsi/dl/genderequality.nsf/0/249A794E6EA4F719C22579A5002F27FC/\\$file/%CE%B1%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B9%CE%B1_%CF%84%CF%89%CE%BD_%CE%B3%CF%85%CE%BD%CE%B1%CE%B9_%CE%BA%CF%89%CE%BD_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CF%80%CE%BF_%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7_%CE%B1%CF%80%CE%B1%CF%83%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%83.pdf](http://www.eif.gov.cy/mlsi/dl/genderequality.nsf/0/249A794E6EA4F719C22579A5002F27FC/$file/%CE%B1%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B9%CE%B1_%CF%84%CF%89%CE%BD_%CE%B3%CF%85%CE%BD%CE%B1%CE%B9_%CE%BA%CF%89%CE%BD_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CF%80%CE%BF_%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7_%CE%B1%CF%80%CE%B1%CF%83%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%83.pdf) [πρόσβαση 22 Νοεμβρίου 2013].

Καναβιτσάς, Ε. (2005) *Οι ψυχολογικές επιπτώσεις της ανεργίας*. <http://e-psychology.gr/work-psychology/135-consequences-of-unemployment> [πρόσβαση 5 Ιουνίου 2013].

Κάτσικας, Χ. (2013) «Πρώτη επιλογή η αγωνία» *Η Εφημερίδα των Συντακτών*. <http://www.efsyn.gr/?p=22153> [πρόσβαση 29 Μαΐου 2013].

Λιανός, Θ., Παπαβασιλείου, Α. & Χατζηανδρέου, Α. (2009) *ΑΡΧΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ- ΜΙΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΑ*. <http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/document/file.php/DSGL-C117/%CE%94%CE%B9%CE%B4%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%20%CE%A0%CE%B1%CE%BA%CE%AD%CF%84%CE%BF/%CE%92%CE%B9%CE%B2%CE%BB%CE%AF%CE%BF%20%CE%9C%CE%B1%CE%B8%CE%B7%CF%84%CE%AE/00arxesoikonomikisTheorias.pdf> [πρόσβαση 5 Ιουνίου 2013].

Νταντά, Ε. (2009) *ΘΕΜΑ: ΑΝΕΡΓΙΑ*. <http://eureka.lib.teithe.gr:8080/bitstream/handle/10184/1873/NTANTA.pdf?sequence=1> Αλεξάνδρειο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Θεσσαλονίκης [πρόσβαση 5 Ιουνίου 2013].

Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (2013) *Παροχές Ανεργίας*. http://www.oaed.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=618&Itemid=616&lang=el [πρόσβαση 31 Μαΐου 2013].

Πετκίδου, Ε. (2007) *ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ 'ΝΕΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ'*. <http://estia.hua.gr:8080/dspace/bitstream/123456789/240/1/Ptychiaki23.pdf> [πρόσβαση 5 Ιουνίου 2013].

Σούλιος, Π. (2013) «ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΟΙ ΣΕ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ». *ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ*, (207), σελ. 22-28. Μηνιαία έκδοση του Ινστιτούτου Εργασίας / Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας. <http://www.inegsee.gr/sitefiles/files/enhmerosh-ioyliios-aygoystos-207.pdf> [πρόσβαση 23 Δεκεμβρίου 2013].

ΤΕΙ Αθήνας- Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας (2010) *Ο ρόλος του Τμήματος*. <http://www.teiath.gr/seyp/socialwork/categories.php?id=7604&lang=el> [πρόσβαση 11 Μαΐου 2013].

ΤΕΙ Αθήνας- Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας (2010) *Πρόγραμμα μαθημάτων προπτυχιακής εκπαίδευσης στην Κοινωνική Εργασία*. <http://www.teiath.gr/seyp/socialwork/articles.php?id=7996&lang=el> [πρόσβαση 11 Μαΐου 2013].

ΤΕΙ Κρήτης- Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας (2007) *Οδηγός Επαγγέλματος των Πτυχιούχων Κοινωνικής Εργασίας των ΤΕΙ*. http://www.teicrete.gr/koinerg/selida/index.php?option=com_content&task=view&id=363&Itemid=578 [πρόσβαση 14 Μαΐου 2013].

Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας (2013) *Σχέδιο Δράσης για την ενίσχυση της Απασχόλησης και της Επιχειρηματικότητας των Νέων*. <http://www.isotita.gr/var/uploads/ANNOUNCEMENTS/SXEDIO-DRASIS-APASXOLISI&EPIXEIRIMATIKOTITA-NEON.pdf> [πρόσβαση 31 Μαΐου 2013].

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού (2013) *Σχέδιο Αθηνά*.

http://www.minedu.gov.gr/publications/docs2013/130131_sxedio_athna_deltio_typo_y.pdf [πρόσβαση 9 Μαΐου 2013].

Χατζηπαΐλος, Π. (2013) «Κόλαφος η έκθεση του ΟΗΕ για την ανεργία» *Εξελίξεις*.

<http://exelixeis.gr/kosmos/epikairoτητα/kolafos-i-ekthesi-tou-oie-gia-tin-anergia> [πρόσβαση 25 Μαΐου 2013].

Ξενόγλωσση ηλεκτρονική βιβλιογραφία

Eurostat (2013) *Glossary: Youth unemployment*
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Glossary:Youth_unemployment [πρόσβαση 7 Νοεμβρίου 2013].

Eurostat (2013) *Unemployment rates, seasonally adjusted, April 2013.png*.
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Unemployment_rates_seasonally_adjusted_April_2013.png&filetimestamp=20130531083134 [πρόσβαση 27 Μαΐου 2013].

International Labour Organization (2013) *GLOBAL EMPLOYMENT TRENDS FOR YOUTH 2013*.
http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/publication/wcms_212423.pdf [πρόσβαση 7 Νοεμβρίου 2013].

Katsanevas, T. and Livanos, I. (2010) *Unemployment in Greece: trends and main causes*.

http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/ier/publications/2006/katsanevas_and_livanos_2006.pdf [πρόσβαση 30 Μαΐου 2013].

Organisation for Economic Co-operation and Development (2012) *Education at a Glance 2012*.
<http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/oecd-eag-2012-en.pdf> [πρόσβαση 26 Μαΐου 2013].

Organisation for Economic Co-operation and Development (2012) *Multilingual Summaries- Education at a Glance 2012- Summary in Greek*.
http://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2012_eag-2012-en/summaries;jsessionid=1aznrw8q09u6n.delta [πρόσβαση 26 Μαΐου 2013].

Rushe, D. (2013) «World unemployment figures set to rise in 2013, claims UN labour agency» *the guardian*.
<http://www.guardian.co.uk/business/2013/jan/22/ilo-unemployment-numbers-rise-2013> [πρόσβαση 25 Μαΐου 2013].

Wright State University (2013) *Definition of Social Work*.
http://www.wright.edu/cola/Dept/social_work/sw_definition.htm [πρόσβαση 5 Μαΐου 2013].

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Προγράμματα σπουδών τμημάτων Κοινωνικής Εργασίας (Πίνακες 1-3)

Πίνακας 1. Ενδεικτικό πρόγραμμα σπουδών τμήματος Κοινωνικής Εργασίας ΤΕΙ Κρήτης

Α΄ ΕΞΑΜΗΝΟ			Β΄ ΕΞΑΜΗΝΟ		
A/A	ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Y/EY	A/A	ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Y/EY
1	Εισαγωγή στην Κοινωνική Εργασία	Y	1	Επικοινωνία και Συνέντευξη	Y
2	Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία	Y	2	Κοινωνιολογία των Θεσμών	Y
3	Εισαγωγή στην Ψυχολογία	Y	3	Κλινική Ψυχολογία	Y
4	Κοινωνική Πολιτική	Y	4	Πληροφορική II	Y
5	Συγγραφή Επιστημονικής Εργασίας Πληροφορική I	Y	5	Πολιτική Υγείας και Κοινωνικής Φροντίδας	Y
6	Δίκαιο	Y	6	Οικογενειακή Πολιτική	Y

Σύνολο ωρών διδασκαλίας: 20
 Φόρτος εργασίας: 52
 Πιστωτικές μονάδες: 30

Σύνολο ωρών διδασκαλίας: 20
 Φόρτος εργασίας: 50
 Πιστωτικές μονάδες: 30

	Γ΄ ΕΞΑΜΗΝΟ			Δ΄ ΕΞΑΜΗΝΟ		
A/A	ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Y/EY		A/A	Y/EY	
1	Θεωρία - Δεοντολογία Γενικής Κοινωνικής Εργασίας	Y		1	Μεθοδολογία Γενικής Κοινωνικής Εργασίας	Y
2	Ψυχοπαθολογία Ενηλίκων και Παιδιών- Εφήβων	Y		2	Κοινοτική Εργασία	Y
3	Κοινωνική Εργασία με Ομάδες - Μέσα Προγράμματος	Y		3	Στατιστική	Y
4	Κοινωνική Πολιτική για Ευάλωτες Ομάδες	Y		4	Δια-πολιτισμική Κοινωνική Εργασία	Y
5	Παραπρωματικότητα: Πρόληψη-Αντιμετώπιση	Y		5	Κοινωνική Εργασία με Οικογένεια	Y
				6	Πρακτική Άσκηση- Εποπτεία I	Y

Σύνολο ωρών διδασκαλίας: 22
Φόρτος εργασίας: 52
Πιστωτικές μονάδες: 30

Σύνολο ωρών διδασκαλίας: 24
Φόρτος εργασίας: 52
Πιστωτικές μονάδες: 30

	Ε΄ ΕΞΑΜΗΝΟ				ΣΤ΄ ΕΞΑΜΗΝΟ	
A/A	ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Y/EY		A/A	ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Y/EY
1	Μεθοδολογία Κοινωνικής Έρευνας	Y		1	Ποιοτική Κοινωνική Έρευνα	Y
2	Κοινωνική Εργασία και Μέθοδοι παρέμβασης	Y		2	Εκτίμηση Αναγκών και Κοινωνικός Σχεδιασμός	Y
3	Κλινική Κοινωνική Εργασία	Y		3	Κοινωνική Εργασία και Φροντίδα υγείας	EY
4	Κοινωνική Οργάνωση και Διοίκηση	Y		4	Συμβουλευτική Οικογένειας-Παρέμβαση Κοιν. Εργασίας σε Κρίση	EY
5	Θεωρητικές Προσεγγίσεις στην Κοινωνική Εργασία	Y		5	Τοπική Αυτοδιοίκηση και Κοινωνική Πολιτική	EY
6	Πρακτική Άσκηση-Εποπτεία II	Y		6	European Social Policy	EY
				7	Πρακτική Άσκηση-Εποπτεία III	

Σύνολο ωρών διδασκαλίας: 24
Φόρτος εργασίας: 52
Πιστωτικές μονάδες: 30

Σύνολο ωρών διδασκαλίας: 25
Φόρτος εργασίας: 47
Πιστωτικές μονάδες: 30

	Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ				Η' ΕΞΑΜΗΝΟ	
A/A	ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Y/EY		A/A	ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Y/EY
1	Σεμινάριο Τελειοφοίτων	Y		1	Πτυχιακή Εργασία	Y
2	Ορολογία Ξένης Γλώσσας	Y		2	Πρακτική Άσκηση στο Επάγγελμα	Y
3	Κοινωνική Εργασία με Ηλικιωμένα και Ανάπηρα Άτομα	EY				
4	Συμβουλευτική Παιδιών-Εφήβων	EY				
5	Θέματα Φύλου και Ισότητας	EY				
6	Παρέμβαση σε Κοινωνικά Αποκλεισμένες Ομάδες	EY				
7	Πρακτική Άσκηση-Εποπτεία IV	Y				

Σύνολο ωρών διδασκαλίας: 26
Φόρτος εργασίας: 46
Πιστωτικές μονάδες: 30

Πιστωτικές μονάδες: 30

Επεξήγηση συντομογραφικών όρων

Y: Υποχρεωτικό

EY: Κατ' Επιλογήν Υποχρεωτικό

(ΤΕΙ Κρήτης- Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, 2007)

**Πίνακας 2. Ενδεικτικό πρόγραμμα σπουδών Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας
ΤΕΙ Αθήνας**

ΕΞΑΜΗΝΟ : (I) Α							
α/α	Κωδικός	Μάθημα	ΕΜ	Θ	Ε	Σύνολο	ΔΜ
1.	101	Εισαγωγή στην Κοινωνική Εργασία	Υ	3		3	5
2.	102	Αυτογνωσία Κοινωνικού Λειτουργού	Υ	2	2	4	4
3.	103	Γενική Κοινωνιολογία	Υ	3		3	5
4.	104	Εισαγωγή στην Ψυχολογία	Υ	3		3	5
5.	105	Στοιχεία Δικαίου	Υ	3		3	5
6.	106	Συγγραφή Επιστημονικής Μελέτης και Βιβλιογραφική Έρευνα	Υ	2	4	6	6
	Σύνολο			16	6	22	30

ΕΞΑΜΗΝΟ : (II) Β							
α/α	Κωδικός	Μάθημα	ΕΜ	Θ	Ε	Σύνολο	ΔΜ
1.	201	Σύγχρονη Κοινωνική Πολιτική & Ευρωπαϊκή Ένωση	Υ	3		3	5
2.	202	Τεχνικές Έκφρασης και Επικοινωνίας στην Κ.Ε.Ο.	Υ		3	3	2
3.	203	Επαγγελματική Ηθική, Δεοντολογία και Επιχειρηματικότητα	Υ	3		3	5
4.	204	Προγράμματα Κοινωνικής Πρόνοιας	Υ	3	4	7	8
5.	205	Κοινωνιολογία της Υγείας	Υ	3		3	5
6.	206	Κοινωνική Ψυχολογία	Υ	3		3	5
	Σύνολο			15	7	22	30

ΕΞΑΜΗΝΟ : (III) Γ							
α/α	Κωδικός	Μάθημα	ΕΜ	Θ	Ε	Σύνολο	ΔΜ
1.	301	Μεθοδολογία Κοινωνικής Εργασίας με Άτομα	Υ	4		4	6
2.	302	Μεθοδολογία Κοινωνικής Εργασίας με Κοινότητα	Υ	4	1	5	7
3.	303	Οργάνωση-Διοίκηση Κοινωνικών Υπηρεσιών	Υ	3	4	7	7
4.	304	Συνέντευξη	Υ		3	3	2
5.	305	Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης	Υ	3		3	4
6.	306	Κλινική Ψυχολογία	Υ	3		3	4
	Σύνολο			17	8	25	30

ΕΞΑΜΗΝΟ : (IV) Δ							
α/α	Κωδικός	Μάθημα	ΕΜ	Θ	Ε	Σύνολο	ΔΜ
1.	401	Μεθοδολογία Κοινωνικής Εργασίας με Ομάδες	Υ	3		3	4
2.	402	Κοινοτική Εργασία στο Τοπικό Επίπεδο	Υ	3	1	4	6
3.	403	Κοινωνιολογία της Οικογένειας	Υ	3	1	4	6
4.	404	Αναπτυξιακή Ψυχολογία	Υ	3	1	4	6
5.	405	Πληροφορική και Κοινωνική Εργασία	Υ		3	3	2
6.	406	Ψυχιατρική	Υ	4		4	6
	Σύνολο			16	6	22	30

ΕΞΑΜΗΝΟ : (V) Ε							
α/α	Κωδικός	Μάθημα	ΕΜ	Θ	Ε	Σύνολο	ΔΜ
1.	501	Κοινωνικός Σχεδιασμός στις Κοινωνικές Υπηρεσίες	Υ	3		3	5
2.	502	Κοινωνιολογία της Απόκλισης	Υ	3	1	4	6
3.	503	Κοινωνική Εργασία με Παιδιά και Εφήβους	Υ	3		3	5
4.	504	Πρακτική Εργαστηριακή Άσκηση Ι - Εποπτεία Ι	Υ		13	13	9
	ΟΜΑΔΑ ΜΑΘ. ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΩΝ: 1 από 2						
5α.	505	Κοινωνική Εργασία με Αναπήρους και Ηλικιωμένους	ΕΥ	3		3	5
5β.	506	Κοινωνική Εργασία στον Εργασιακό Χώρο	ΕΥ	3		3	5
	ΜΕΡΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΟΜΑΔΑΣ ΜΑΘ. ΕΠΙΛΟΓΗΣ			3		3	5
	Σύνολο			12	14	26	30

ΕΞΑΜΗΝΟ : (VI) ΣΤ							
α/α	Κωδικός	Μάθημα	ΕΜ	Θ	Ε	Σύνολο	ΔΜ
1.	601	Κοινωνική Έρευνα στη Κοινωνική Εργασία Ι	Υ	2	3	5	6
2.	602	Ξένη Γλώσσα - Ορολογία	Υ	2		2	2
3.	603	Πρακτική Εργαστηριακή Άσκηση ΙΙ - Εποπτεία ΙΙ	Υ		13	13	10
	Α΄ ΟΜΑΔΑ ΜΑΘ. ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΩΝ: 1 από 2						
4α.	604	Κοινωνικός Αποκλεισμός στην Ελληνική Κοινωνία	ΕΥ	3		3	6
4β.	605	Κοινωνιολογία της Επικοινωνίας	ΕΥ	3		3	6
	ΜΕΡΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ Α΄ ΟΜΑΔΑΣ ΜΑΘ. ΕΠΙΛΟΓΗΣ			3		3	6
	Β΄ ΟΜΑΔΑ ΜΑΘ. ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΩΝ: 1 από 2						
5α.	606	Κοινωνική Εργασία με Εξαρτημένα Άτομα	ΕΥ	3		3	6
5β.	607	Κοινωνική Εργασία στην Υγεία-Ψυχική Υγεία	ΕΥ	3		3	6
	ΜΕΡΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ Β΄ ΟΜΑΔΑΣ ΜΑΘ. ΕΠΙΛΟΓΗΣ			3		3	6
	Σύνολο			10	16	26	30

ΕΞΑΜΗΝΟ : (VII) Ζ							
α/α	Κωδικός	Μάθημα	ΕΜ	Θ	Ε	Σύνολο	ΔΜ
1.	701	Κοινωνική Έρευνα στη Κοινωνική Εργασία II	Υ	3	3	6	7
2.	702	Κοινωνική Εργασία με Οικογένεια	Υ	4		4	6
3.	703	Κοινωνική Εργασία σε Καταστάσεις Κρίσης	Υ	4		4	6
4.	704	Συστήματα Διαγνωστικής Εκτίμησης στην Κοινωνική Εργασία	Υ	4		4	6
	ΟΜΑΔΑ ΜΑΘ. ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΩΝ: 1 από 2						
5α.	705	Διαπολιτισμική Κοινωνική Εργασία	ΕΥ	3		3	5
5β.	706	Κοινωνική Εργασία στην Εκπαίδευση	ΕΥ	3		3	5
	ΜΕΡΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΟΜΑΔΑΣ ΜΑΘ. ΕΠΙΛΟΓΗΣ			3		3	5
	Σύνολο			18	3	21	30
				Θ	Ε	Σύνολο	ΔΜ
	Γενικό Σύνολο επτά (7) Εξαμήνων			104	60	164	210

ΕΞΑΜΗΝΟ : (VIII) Η							
α/α	Κωδικός	Μάθημα	ΕΜ	Θ	Ε	Σύνολο	ΔΜ
1.	801	Πρακτική Άσκηση στο Επάγγελμα	Υ				10
2.	802	Πτυχιακή Εργασία	Υ				20
	Σύνολο						30

				Θ	Ε	Σύνολο	ΔΜ
	Γενικό Σύνολο για λήψη Πτυχίου			104	60	164	240

Επεξήγηση συντομογραφικών όρων

ΕΜ: Είδος Μαθήματος

Υ: Υποχρεωτικό

ΕΥ: Κατ' Επιλογήν Υποχρεωτικό

Θ: Θεωρία

Ε: Εργαστήριο

ΔΜ: Διδακτικές Μονάδες

(ΤΕΙ Αθήνας- Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, 2010)

Πίνακας 3. Ενδεικτικό πρόγραμμα σπουδών Τμήματος Κοινωνικής Διοίκησης Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης (Κατεύθυνση Κοινωνικής Εργασίας)

A Εξάμηνο

1. Εισαγωγή στην Κοινωνική Πολιτική
2. Εισαγωγή στην Κοινωνική Εργασία
3. Εισαγωγή στο Δίκαιο
4. Οικονομική Ανάλυση I
5. Οργάνωση και Δυναμική της Κοινωνίας
6. Εισαγωγή στην Πολιτική Επιστήμη
7. Μεθοδολογία της Κοινωνικής Έρευνας I

B Εξάμηνο

1. Οικονομική Ανάλυση II
2. Κράτος και Κρατικές Πολιτικές
3. Εγκληματολογία και Αντεγκληματική Πολιτική
4. Εισαγωγή στην Ψυχολογία
5. Συνταγματικό Δίκαιο I - Οργάνωση του Κράτους

Γ Εξάμηνο

1. Κοινωνική Στατιστική I
2. Οργάνωση και Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
3. Διοικητικό Δίκαιο I - Οργάνωση Δημόσιας Διοίκησης
4. Κοινωνική Εργασία
5. Κοινωνικός Σχεδιασμός

Δ Εξάμηνο

1. Δημόσια Οικονομική
2. Μεθοδολογία Κοινωνικής Έρευνας II
3. Η Κοινωνική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης
4. Συνταγματικό Δίκαιο II - Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα
5. Το Θεσμικό Πλαίσιο της Κοινωνικής Προστασίας
6. Κοινωνική Ψυχολογία

Ε Εξάμηνο

1. Θεωρία Κοινωνικής Εργασίας
2. Κοινωνική Εργασία σε Πολυπολιτισμικές Κοινωνίες
3. Η Διαγνωστική Εκτίμηση στην Κοινωνική Εργασία
4. Κοινωνική Φροντίδα Οικογένειας - Παιδιού
5. Δίκαιο και Παραβατικότητα Ανηλίκων
6. Πρακτική Άσκηση I,II,III,IV (55 Φοιτητές) - Εποπτεία Πρακτικής Άσκησης

ΣΤ Εξάμηνο

1. Κοινωνική Εργασία στο Χώρο της Υγείας
2. Κοινωνική Εργασία και Μειονότητες
3. Κοινωνική Εργασία με Ομάδες
4. Εξελικτική ψυχολογία (Συνδιδασκαλία με το Ζ' Εξάμηνο)
5. Πρακτική Άσκηση Ι-ΙΙ - Εποπτεία Π.Α.

Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Ψυχοπαθολογία
2. Οργάνωση και Διοίκηση Κοινωνικών Υπηρεσιών (Μάθημα κοινό με της κατεύθυνσης της Κ.Π.)

Η' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Κλινική Κοινωνική Εργασία
2. Διαπολιτισμική Ψυχολογία
3. Κοινωνική Εργασία με Άτομα με Αναπηρίες
4. Κοινωνική Εργασία στις Εξαρτήσεις
5. Πρακτική Άσκηση ΙΙΙ-ΙΥ - Εποπτεία Π.Α

Η Πρακτική Άσκηση στις εφαρμογές και την έρευνα της Κοινωνικής Εργασίας διαρκεί 4 εξάμηνα Ε,ΣΤ, Ζ και Η, 18 ώρες την εβδομάδα. Η Πρακτική Άσκηση συνοδεύεται από εποπτεία η οποία διαρκεί μια (1) διδακτική ώρα την εβδομάδα. Η Πρακτική και η Εποπτεία της ισοδυναμούν με πέντε εξαμηνιαία υποχρεωτικά μαθήματα.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

1. Ασφάλεια και ανθρώπινα δικαιώματα (Α' Εξάμηνο)
2. Κοινωνία και Περιβάλλον (Α' Εξάμηνο)
3. Ψυχολογία της Επικοινωνίας (Γ' Εξάμηνο)
4. Οικονομική της υγείας (Γ' Εξάμηνο)
5. Τυπικός κοινωνικός έλεγχος και αποκλίνουσα συμπεριφορά (Γ' εξάμηνο)
6. Κοινωνία, Οικονομία και Πολιτική στην ΝΑ Ευρώπη (Γ' Εξάμηνο)
7. Πολιτική Οικονομία του Κοινωνικού κράτους (Ε' Εξάμηνο)
8. Κοινωνική Επιχειρηματικότητα και Κοινωνικό Μάρκετινγκ (Ε' Εξάμηνο)
9. Συμβουλευτική (Ε' Εξάμηνο)
10. Τοπική Αυτοδιοίκηση και Κοινωνική Πολιτική (Ε' Εξάμηνο)
11. Ειδικά Θέματα Δημόσιας Οικονομικής (Ε' Εξάμηνο)
12. Ψυχολογία των ομάδων και ηγεσία (Ε' Εξάμηνο)
13. Η Τέχνη στην Κοινωνική Εργασία (Ε' εξάμηνο)
14. Στατιστική Ανάλυση δεδομένων (Ε' εξάμηνο)
15. Συγκριτική Κοινωνική Εργασία (Ζ' Εξάμηνο)
16. Πληροφορική Ι (Ζ' Εξάμηνο)
17. Πληροφορική ΙΙ (Ζ' Εξάμηνο)
18. Οικονομικά της Κοινωνικής Ασφάλισης (Ζ' Εξάμηνο)

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

1. Κοινωνία της πληροφορίας και προστασία του ατόμου (Β' Εξάμηνο)
2. Ιστορία Κοινωνικής Πολιτικής (Β' Εξάμηνο)
3. Ουματολογία (Δ' Εξάμηνο)
4. Μεθοδολογία Κοινωνικής Εργασίας (Δ' Εξάμηνο)
5. Κινητικότητα στον ευρωπαϊκό χώρο (Δ' Εξάμηνο)
6. Συγκριτική Ανάλυση Συστημάτων Υγειονομικής Περιθαλψης (Δ' Εξάμηνο)
7. Σωφρονιστικό σύστημα και Κοινωνική Πολιτική (Στ' Εξάμηνο)
8. Ειδικά θέματα Οικονομικών της Εργασίας (Στ' Εξάμηνο)
9. Περιφερειακή Ανάπτυξη - Χωροταξία (Στ' Εξάμηνο)
10. Ιστορία Κοινωνιολογικών θεωριών (ΣΤ' Εξάμηνο)
11. Σύγχρονη Κοινωνική Θεωρία και Ελληνική Κοινωνική Πολιτική, (Στ' εξάμηνο)
12. Χρηματοοικονομική Διοίκηση (με έμφαση στην Υγεία) (Στ' εξαμήνο)
13. Οργάνωση και Διοίκηση των Υπηρεσιών Υγείας (Στ' εξάμηνο)

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΕΝΤΑΣΣΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΩΣΤΟΣΟ ΔΕΝ ΠΡΟΣΦΕΡΟΝΤΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2012-2013

1. Εισαγωγή στην οργάνωση της Διεθνούς Κοινωνίας (Β' Εξάμηνο)
2. Διαχείριση ανθρωπίνων πόρων (Στ', Η' Εξάμηνο)
3. Κοινωνική Στατιστική ΙΙ (Δ', Στ', Η' Εξάμηνο)
4. Πολιτικές της Ε.Ε. από την Αγορά στην Αλληλεγγύη (Ε', Ζ' Εξάμηνο)
5. Κοινωνική Ψυχιατρική (Ζ' Εξάμηνο)
6. Σχεδιασμός και Εκπόνηση Κοινωνικής Έρευνας (Στ', Η' Εξάμηνο)
7. Μετανάστευση στην Ενωμένη Ευρώπη (Στ', Η' Εξάμηνο)
8. Τεχνικές Προσφορών και Εκπόνησης Προγραμμάτων Κοινωνικής Παρέμβασης (Στ', Η' Εξάμηνο)
9. Θεωρίες Κοινωνικής Μεταβολής και Ανάπτυξης
10. Συγκριτική Κοινωνική Πολιτική
11. Ανάλυση της Κοινωνικής Πολιτικής ΙΙ: Αξιολόγηση Προγραμμάτων
12. Κοινωνικά Δικαιώματα (εμβάθυνση) (Ε' Εξάμηνο)
13. Εισαγωγή στη Διοικητική Επιστήμη (Ε', Ζ' Εξάμηνο)
14. Θεωρητική και Εμπειρική Ανάλυση Οικονομικής Ανισότητας (Στ', Η' Εξάμηνο)

Όλα τα μαθήματα (υποχρεωτικά και υποχρεωτικά επιλογής) διδάσκονται 3 ώρες εβδομαδιαίως (Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης- Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης, χ.χ.).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Σχέδιο Δράσης για την ενίσχυση της Απασχόλησης και της Επιχειρηματικότητας των Νέων

Αναλυτικές πληροφορίες για τις δράσεις που προβλέπονται στα πλαίσια του «Σχεδίου Δράσης για την ενίσχυση της Απασχόλησης και της Επιχειρηματικότητας των Νέων», ανά Υπουργείο υπαγωγής τους, παρατίθενται παρακάτω:

Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας

1. Επιταγή εισόδου στην αγορά εργασίας για άνεργους νέους ως 29 ετών

Σκοπός του εν λόγω προγράμματος είναι η επίτευξη δομημένης πορείας εισόδου των νεοεισερχόμενων άνεργων νέων στην αγορά εργασίας, η οποία θα καταλήξει στην τοποθέτησή τους σε θέσεις απασχόλησης σε επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα.

Στα πλαίσια επίτευξης των παραπάνω, παρέχεται αμειβόμενη κατάρτιση έως 100 ώρες (περιλαμβάνεται και ασφαλιστική κάλυψη έναντι κινδύνου, ατυχήματος και άλλων) σε συνδυασμό με εκπαιδευτική καθοδήγηση, αμειβόμενη πρακτική άσκηση / εργασιακή εμπειρία πέντε (5) μηνών, καθώς και επιχορήγηση των επιχειρήσεων που θα μετατρέψουν την πρακτική άσκηση σε σύμβαση εργασίας, με κάλυψη των εργοδοτικών εισφορών για ένα έτος.

Ωφελούμενοι του προγράμματος είναι άνεργοι πτυχιούχοι ΑΕΙ/ΤΕΙ έως 29 ετών, καθώς και άνεργοι απόφοιτοι υποχρεωτικής, δευτεροβάθμιας και μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με το ίδιο όριο ηλικίας, οι οποίοι έχουν ολοκληρώσει τις σπουδές τους, κατά προτεραιότητα το αργότερο 36 μήνες πριν την υποβολή αίτησής τους στο πρόγραμμα.

2. Προώθηση καινοτομικής επιχειρηματικότητας νέων και συμβουλευτική καθοδήγηση επιχειρηματιών

Σκοπός της συγκεκριμένης δράσης είναι η υποβοήθηση υλοποίησης καινοτομικών επιχειρηματικών πρωτοβουλιών άνεργων νέων, μέσω οικονομικής και συμβουλευτικής υποστήριξής τους, αφενός στο στάδιο σύστασης της νέας επιχείρησης και αφετέρου κατά τη λειτουργία της.

Στα πλαίσια του προγράμματος προβλέπεται, σε πρώτη φάση, χρηματοδοτική ενίσχυση για τη δημιουργία επιχειρήσεων, ιδιαίτερα εκείνων που ενσωματώνουν στοιχεία καινοτομίας. Εν συνεχεία, παρέχεται συμβουλευτική υποστήριξη το κόστος της οποίας είναι συγκεκριμένο.

Ωφελούμενοι της δράσης είναι άνεργοι ηλικίας έως 35 ετών.

3. Επιχειρηματικότητα στην ύπαιθρο

Σκοπός του προγράμματος είναι η προώθηση ανέργων στην απασχόληση, μέσω της βελτίωσης των δεξιοτήτων τους στον αγροτοδιατροφικό τομέα και της παροχής συμβουλευτικής υποστήριξης για ανάληψη επιχειρηματικής δραστηριότητας στον πρωτογενή τομέα.

Στα πλαίσια της συγκεκριμένης δράσης, περιλαμβάνεται αμειβόμενη επαγγελματική κατάρτιση σε θέματα επιχειρηματικότητας, έναρξης και διαχείρισης αγροτικής μονάδας, συμβουλευτική για σχετικά θέματα, καθώς και υποβοήθηση επενδυτικής δραστηριότητας, δηλαδή εξεύρεσης κονδυλίων έναρξης και εντοπισμού ενδιαφερόμενων επενδυτών.

Ωφελούμενοι του συγκεκριμένου προγράμματος είναι άνεργοι έως 35 ετών.

4. Εθνικό Δίκτυο Άμεσης Κοινωνικής Παρέμβασης

Η σύσταση Εθνικού Δικτύου Άμεσης Κοινωνικής Παρέμβασης αποσκοπεί αφενός στη μείωση του αριθμού των ατόμων που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή/και υφίστανται υλικές στερήσεις ή/και διαβιούν σε νοικοκυριά χωρίς εργαζόμενα μέλη και αφετέρου στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού των ατόμων αυτών.

Στα πλαίσια επίτευξης του παραπάνω σκοπού, προβλέπεται διετής χρηματοδότηση για δημιουργία, λειτουργία και στελέχωση από άνεργους διακοσίων τουλάχιστον «Κοινωνικών Δομών Άμεσης Αντιμετώπισης της Φτώχειας», μέσω των οποίων θα παρέχονται ολοκληρωμένες υπηρεσίες σε άστεγους και άτομα που βρίσκονται ή απειλούνται να βρεθούν σε κατάσταση φτώχειας.

Ωφελούμενοι της συγκεκριμένης δράσης είναι άνεργοι έως 30 ετών, οι οποίοι και θα εργαστούν στις κοινωνικές δομές, καθώς και άτομα που βρίσκονται ή κινδυνεύουν να βρεθούν σε κατάσταση φτώχειας, τα οποία και θα είναι αποδέκτες των προσφερόμενων από τις εν λόγω δομές, υπηρεσιών.

5. Προγράμματα κοινωφελούς εργασίας στον πολιτισμό για νέους

Σκοπός του προγράμματος είναι η εξάμηνη ή επτάμηνη απασχόληση ανέργων σε συγχρηματοδοτούμενα έργα κατασκευής, ανάδειξης και συντήρησης πολιτιστικών υποδομών, καθώς και σε υπηρεσίες φύλαξης των αρχαιολογικών χώρων και μουσείων, αντιμετωπίζοντας ανάγκες των αρμόδιων υπηρεσιών και φορέων του Υπουργείου Πολιτισμού, που δεν χαρακτηρίζονται ως πάγιες και διαρκείς και δεν μπορούν να καλυφθούν από το υπάρχον μόνιμο προσωπικό.

Ωφελούμενοι της συγκεκριμένης δράσης είναι άνεργοι έως 30 ετών, οι οποίοι είναι εγγεγραμμένοι στα ειδικά μητρώα του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ).

6. Πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρήσεων για πρόσληψη άνεργων πτυχιούχων Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων

Σκοπός του προγράμματος είναι η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας πλήρους απασχόλησης, στον ιδιωτικό τομέα, μέσω πρόσληψης άνεργων, οι οποίοι είναι κάτοχοι πρώτου πτυχίου, μεταπτυχιακού ή διδακτορικού ελληνικών ΑΕΙ/ΤΕΙ, ή ισότιμου τίτλου σχολών της αλλοδαπής.

Πιο συγκεκριμένα, στα πλαίσια της εν λόγω δράσης, προβλέπεται 27μηνη απασχόληση, με χρηματοδότηση 24 μηνών και υποχρέωση της επιχείρησης να χρηματοδοτήσει τους εναπομείναντες 3 μήνες εργασίας.

Ωφελούμενοι του προγράμματος είναι άνεργοι πτυχιούχοι μέχρι 35 ετών, οι οποίοι είναι εγγεγραμμένοι στα ειδικά μητρώα του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ).

7. Πιλοτική δράση για την υποστήριξη νέων για τη δημιουργία Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων

Στόχος της δράσης είναι η προώθηση της Κοινωνικής Οικονομίας και της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας, μέσω παροχής βοήθειας για ίδρυση Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων και εκπαίδευσης άνεργων που θα εργαστούν σε αυτές.

Πιο συγκεκριμένα, παρέχεται άμεση χρηματοδότηση Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων που ιδρύονται βάσει του Ν.4019/2011, όπως αυτός ισχύει, με παράλληλη δημιουργία μηχανισμών υποστήριξης κάθε φάσης λειτουργίας τους.

Επιπροσθέτως, για τους υποψήφιους κοινωνικούς επιχειρηματίες, λαμβάνει χώρα πληροφόρηση, αρχική συμβουλευτική, εκπαίδευση στην Κοινωνική Οικονομία και την Κοινωνική Επιχειρηματικότητα, κατάρτιση, αν είναι αναγκαίο, στο αντικείμενο δραστηριότητας της επιχείρησης, καθώς και εκπόνηση επιχειρηματικού σχεδίου.

Ωφελούμενοι της συγκεκριμένης δράσης είναι άνεργοι ηλικίας 18 έως 29 ετών.

8. Υποστήριξη των επιχειρήσεων για την απασχόληση προσωπικού υψηλής εξειδίκευσης

Κύριος σκοπός του συγκεκριμένου προγράμματος είναι η βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση, η αύξηση της επαγγελματικής ένταξης και η πρόληψη της ανεργίας των ερευνητών, μέσω της απόκτησης επαγγελματικής πείρας σε επιχειρήσεις.

Στα πλαίσια της εν λόγω δράσης, παρέχεται απασχόληση, διάρκειας 18 έως 36 μηνών, για ερευνητικές δραστηριότητες σε επιχειρήσεις όλων των κλάδων της οικονομίας, με χρηματοδότηση του 70% του συνολικού μισθολογικού κόστους.

Ωφελούμενοι του εν λόγω προγράμματος είναι άνεργοι ερευνητές και τεχνικό προσωπικό (απόφοιτοι ΑΕΙ ή ΤΕΙ) έως 35 ετών.

1. Πρακτική άσκηση τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Πανεπιστήμια)

Στόχος της δράσης είναι η υποστήριξη φοιτητών των Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων στην προσπάθειά τους για είσοδο στην αγορά εργασίας, στην απόκτηση πολύτιμης εργασιακής εμπειρίας σχετικής με το αντικείμενο των σπουδών τους, στην αφομοίωση γνώσεων και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων επαγγελματικής συνείδησης.

Πιο συγκεκριμένα, στα πλαίσια του συγκεκριμένου προγράμματος προβλέπεται:

- Πραγματοποίηση αμειβόμενης πρακτικής άσκησης (περιλαμβάνεται και ασφαλιστική κάλυψη έναντι κινδύνου, ατυχήματος και άλλων) σε όλα τα ιδρύματα.
- Ενημέρωση, καθοδήγηση και συμβουλευτική των φοιτητών.
- Οργάνωση και συντονισμός των προγραμμάτων πρακτικής άσκησης.
- Δικτύωση και συνεργασία του Γραφείου Διασύνδεσης (ΓΔ) με επιχειρήσεις, οργανισμούς, φορείς και ενώσεις αποφοίτων.
- Οργάνωση δυνατότητας πρακτικής άσκησης για ειδικές ομάδες φοιτητών (ΑμΕΑ, μειονότητες, κλπ).
- Οργάνωση δυνατότητας αμειβόμενης πρακτικής άσκησης στο εξωτερικό (περιλαμβάνεται και ασφαλιστική κάλυψη έναντι κινδύνου, ατυχήματος και άλλων).
- Ενημέρωση των επιχειρήσεων, οργανισμών και συλλογικών φορέων για τα προγράμματα πρακτικής άσκησης.
- Συστηματική παρακολούθηση και εποπτεία των προγραμμάτων της πρακτικής άσκησης.
- Άμεση επικοινωνία φοιτητή – εργοδότη με το Γραφείο Πρακτικής Άσκησης κατά την διάρκεια εκπόνησης της πρακτικής άσκησης.

Ωφελούμενοι της συγκεκριμένης δράσης είναι φοιτητές όλων των Πανεπιστημίων (εκτός του Ελληνικού Ανοιχτού Πανεπιστημίου).

2. Πρακτική άσκηση τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα)

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα επιδιώκει τον ίδιο σκοπό και περιλαμβάνει όμοιες παροχές με την προαναφερθείσα δράση, με τη διαφορά ότι απευθύνεται σε φοιτητές όλων των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΤΕΙ). Επιπροσθέτως, μεταξύ των δύο δράσεων υπάρχει διαφορά ως προς το ύψος της συνολικά παρεχόμενης αμοιβής για πρακτική άσκηση (στη δεύτερη περίπτωση το χρηματικό όριο είναι ανώτερο).

3. Πρακτική άσκηση δημόσιων και ιδιωτικών ΙΕΚ (Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης) αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης

Στα πλαίσια του εν λόγω προγράμματος, επιδιώκεται η δημιουργία επιτυχών διασυνδέσεων της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης των αποφοίτων δημόσιων και ιδιωτικών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) με την αγορά εργασίας.

Μέσω της συγκεκριμένης δράσης, παρέχεται η δυνατότητα για πραγματοποίηση αμειβόμενης πρακτικής άσκησης (περιλαμβάνεται και ασφαλιστική κάλυψη έναντι κινδύνου, ατυχήματος και άλλων) για τους απόφοιτους δημόσιων και ιδιωτικών

Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ). Με τον τρόπο αυτό, αναμένεται να αφομοιωθούν και να συμπληρωθούν οι θεωρητικές γνώσεις και τα εργαστηριακά μαθήματα με την εκπαίδευση στους ίδιους τους δυνητικούς χώρους εργασίας και να προσαρμοστούν οι γνώσεις των αποφοίτων στις πραγματικές ανάγκες της παραγωγικής διαδικασίας.

Όπως προαναφέρθηκε, ωφελούμενοι του προγράμματος είναι απόφοιτοι δημόσιων ή ιδιωτικών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ).

4. Πρακτική άσκηση Επαγγελματικών Σχολών (ΕΠΑ.Σ.) Μαθητείας- Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ)

Η συγκεκριμένη δράση αποσκοπεί στο να συμβάλλει στην αφομοίωση και στην προσαρμογή των γνώσεων στις πραγματικές ανάγκες της παραγωγικής διαδικασίας και στην εξοικείωση των μαθητών – σπουδαστών των Επαγγελματικών Σχολών του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) με το εργασιακό περιβάλλον.

Στα πλαίσια του εν λόγω προγράμματος, παρέχεται χρηματοδότηση (το ποσό φτάνει έως το 70% επί του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη, όπως ισχύει κάθε φορά, ενώ περιλαμβάνεται ασφαλιστική κάλυψη έναντι κινδύνου, ατυχήματος και άλλων) της πρακτικής άσκησης των μαθητών - σπουδαστών των Επαγγελματικών Σχολών του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) σε επιδοτούμενες θέσεις πρακτικής άσκησης αντίστοιχες των επαγγελματικών τους προσόντων.

Ωφελούμενοι της συγκεκριμένης δράσης είναι, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, μαθητές-σπουδαστές των Επαγγελματικών Σχολών του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ).

5. Πρακτική άσκηση πρωτοετών σπουδαστών των Ακαδημιών Εμπορικού Ναυτικού (ΑΕΝ)

Στόχος της συγκεκριμένης δράσης είναι η ενίσχυση των Ακαδημιών Εμπορικού Ναυτικού (ΑΕΝ), οι οποίες παρέχουν επαγγελματική κατάρτιση για ειδικευμένες θέσεις εργασίας στα επαγγέλματα πλοιάρχου και μηχανικού εμπορικού ναυτικού και ανήκουν στην τρίτη βαθμίδα της ανώτερης τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης. Μέσω του εν λόγω προγράμματος, επιδιώκεται η σύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος με την αγορά εργασίας μέσω της πρακτικής άσκησης, του επαγγελματικού προσανατολισμού και του επιχειρηματικού πνεύματος των σπουδαστών.

Πιο συγκεκριμένα, το πρόγραμμα παρέχει τη δυνατότητα αμειβόμενης πρακτικής άσκησης (περιλαμβάνεται και ασφαλιστική κάλυψη έναντι κινδύνου, ατυχήματος και άλλων) για τους πρωτοετείς σπουδαστές των Ακαδημιών Εμπορικού Ναυτικού (ΑΕΝ), στα πλαίσια απόκτησης εργασιακής εμπειρίας.

Όπως προαναφέρθηκε, ωφελούμενοι της δράσης είναι πρωτοετείς σπουδαστές των Ακαδημιών Εμπορικού Ναυτικού (ΑΕΝ).

6. Πρόγραμμα μαθητείας αποφοίτων Τεχνικής Εκπαίδευσης

Στόχος του προγράμματος είναι η αναβάθμιση των Σχολών Τεχνικής Εκπαίδευσης και η διασύνδεσή τους με την αγορά εργασίας.

Συγκεκριμένα, μέσω της εν λόγω δράσης, χορηγούνται υποτροφίες και παρέχεται η δυνατότητα σε απόφοιτους, αμέσως μετά την ολοκλήρωση της δευτεροβάθμιας τεχνικής εκπαίδευσής τους, να μαθητεύσουν σε θέσεις μαθητείας που προσφέρουν επιχειρήσεις για 4 έως 6 μήνες, προκειμένου να αποκτήσουν επαγγελματική εμπειρία στον παραγωγικό τομέα, σε κλάδους σχετικούς με την εκπαίδευσή τους. Για όλη τη διάρκεια της μαθητείας, παρέχεται κάλυψη έναντι κινδύνου, ατυχήματος και άλλων.

Ωφελούμενοι του προγράμματος είναι απόφοιτοι των τελευταίων δύο σχολικών ετών ή τριών, εφόσον πρόκειται για άρρενες που έχουν εκπληρώσει τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις, της Δημόσιας Τεχνικής Εκπαίδευσης, δηλαδή: (α) των Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑ.Λ.), (β) των Επαγγελματικών Σχολών (ΕΠΑ.Σ.) και (γ) των αντίστοιχων δομών της Ειδικής Αγωγής και ειδικότερα: των Τεχνικών Επαγγελματικών Εκπαιδευτηρίων (ΤΕΕ Β' Βαθμίδας) και Εργαστηρίων Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ε.Ε.Ε.Ε.Κ.), του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού.

7. Γραφεία Διασύνδεσης Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Πανεπιστήμια)

Σκοπός της συγκεκριμένης δράσης είναι η σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας, μέσα από την ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας, δικτύωσης και συνεργασίας με επιχειρήσεις, εργοδοτικούς φορείς και την ευρύτερη κοινωνία, καθώς και μέσα από την παροχή ολοκληρωμένης συμβουλευτικής υποστήριξης και καθοδήγησης στους φοιτητές και αποφοίτους για το σχεδιασμό των περαιτέρω σπουδών τους και της προσωπικής τους επαγγελματικής σταδιοδρομίας.

Μέσω του εν λόγω προγράμματος, παρέχονται τα εξής:

Γραφεία Διασύνδεσης

- Δράσεις προβολής / δημοσιότητας και διάχυσης των αποτελεσμάτων.
- Ανάπτυξη μηχανισμών σύνδεσης των αποφοίτων με τα Ιδρύματά τους.
- Δικτύωση με τους φορείς προώθησης της απασχόλησης και διαμεσολάβησης, καθώς και δικτύωση σε διεθνές επίπεδο.
- Ανάπτυξη ή/και εμπλουτισμός βάσεων δεδομένων φοιτούντων και αποφοίτων, καθώς και δράσεις παρακολούθησης/ αξιολόγησης.
- Παρεμβάσεις για άτομα με ειδικές ανάγκες, για ειδικές ομάδες φοιτητών και για αλλοδαπούς φοιτητές.
- Πιστοποίηση των Γραφείων Διασύνδεσης κατά ISO.
- Δημιουργία δικτύου μεντόρων.
- Διενέργεια ερευνών και μελετών αναφορικά με την κατάσταση στην αγορά εργασίας.
- Υποστήριξη δραστηριοτήτων που συμβάλλουν στον επαγγελματικό προσανατολισμό των μαθητών και αποφοίτων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.
- Ετήσιο σχέδιο δράσης του Γραφείου Διασύνδεσης.

Τμήμα Σταδιοδρομίας

- Αναβάθμιση/ επέκταση των Υπηρεσιών Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού.
- Ολοκληρωμένη Υπηρεσία Πληροφόρησης / Εξυπηρέτησης των φοιτητών/ αποφοίτων.
- Ανάπτυξη μηχανισμού επικαιροποίησης των αναγνωστηρίων.
- Υπηρεσία καταχώρησης βιογραφικών.
- Σύνδεση με το Γραφείο Πρακτικής Άσκησης.

Τμήμα Επιχειρηματικότητας

- Δράσεις ευαισθητοποίησης.
- Παρακολούθηση των αποφοίτων που χρησιμοποίησαν τις Υπηρεσίες Επιχειρηματικότητας ή / και παρακολούθησαν τα Εργαστήρια Επιχειρηματικότητας.
- Υπηρεσία καθοδήγησης / υποστήριξης επιχειρηματικών ιδεών των φοιτητών.
- Συμμετοχή σε εκδηλώσεις και δραστηριότητες σχετικές με την επιχειρηματικότητα.

Ωφελούμενοι της εν λόγω δράσης είναι φοιτητές και απόφοιτοι των Πανεπιστημίων.

8. Γραφεία Διασύνδεσης Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα)

Ο επιδιωκόμενος σκοπός, καθώς και οι προβλεπόμενες παροχές είναι όμοιες με την παραπάνω δράση, με τη διαφορά ότι στην παρούσα περίπτωση, οι ωφελούμενοι είναι φοιτητές και απόφοιτοι των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΤΕΙ).

9. Μονάδες Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας (Πανεπιστήμια)

Στόχος του προγράμματος είναι η επέκταση, η ενίσχυση και η ποιοτική αναβάθμιση των παρεμβάσεων για την ανάπτυξη της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας των φοιτητών στα Πανεπιστήμια της χώρας, ως απαραίτητο στοιχείο της στρατηγικής για τη σύνδεση της ανώτατης εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας.

Στο πλαίσιο αυτό, δημιουργείται ειδική Μονάδα Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας στα ιδρύματα της ανώτατης εκπαίδευσης της χώρας, μέσω των οποίων υλοποιείται:

- Ανάπτυξη επιχειρηματικής νοοτροπίας και κουλτούρας στο φοιτητικό πληθυσμό.
- Ανάπτυξη θετικής στάσης και νοοτροπίας ως προς την επιχειρηματικότητα και την ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών.
- Ανάδειξη της καινοτομίας και επιχειρηματικότητας ως σημαντικής προοπτικής απασχόλησης.
- Παροχή γνώσεων σχετικά με την επιχειρηματικότητα και ανάπτυξη βασικών, αλλά και εξειδικευμένων επιχειρηματικών δεξιοτήτων / ικανοτήτων.
- Υποστήριξη για την ίδρυση νέων παραγωγικών μονάδων ή την ανάληψη επιχειρηματικής πρωτοβουλίας.
- Ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ της ακαδημαϊκής κοινότητας και των παραγωγικών φορέων.
- Προαγωγή της έρευνας σε συναφή με την επιχειρηματικότητα πεδία.

Επιπροσθέτως, στα πλαίσια της εν λόγω δράσης, παρέχονται:

- Μαθήματα καινοτομίας και επιχειρηματικότητας.
- Επισκέψεις σε παραγωγικούς φορείς.
- Συμβουλευτική καθοδήγηση σε φοιτητές.

Ωφελούμενοι του συγκεκριμένου προγράμματος είναι φοιτητές των Πανεπιστημίων της χώρας.

10. Μονάδες Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας (Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα)

Ο σκοπός που επιδιώκεται, καθώς και οι παροχές της συγκεκριμένης δράσης είναι κοινές με το προαναφερθέν πρόγραμμα. Η μεταξύ τους διαφορά, έγκειται στο γεγονός ότι στην παρούσα περίπτωση η δράση απευθύνεται σε φοιτητές των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων.

Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων

1. Ενίσχυση επιχειρηματικότητας νέων (Β΄ κύκλος)

Σκοπός της συγκεκριμένης δράσης είναι η ενίσχυση επιχειρηματικών πρωτοβουλιών νέων με έμφαση σε αγαθά και υπηρεσίες υψηλής προστιθέμενης αξίας, με παράλληλη ενσωμάτωση καινοτομικών ιδεών και περιβαλλοντικά φιλικών παραγωγικών διαδικασιών.

Μέσω του προγράμματος, επιχορηγούνται άνεργοι για την ίδρυση νέας επιχείρησης.

Ωφελούμενοι της δράσης είναι άνεργοι 18-35 ετών, οι οποίοι είναι εγγεγραμμένοι στα ειδικά μητρώα του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ).

2. Ολοκληρωμένη παρέμβαση για τη στήριξη της απασχόλησης γυναικών μέσω ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας

Στα πλαίσια του συγκεκριμένου προγράμματος, επιδιώκεται η ενίσχυση επιχειρηματικών σχεδίων που θα αναληφθούν από άνεργες γυναίκες. Με τον τρόπο αυτό, η δράση θα συνεισφέρει στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της γυναικείας απασχόλησης, καθώς και στη μείωση του υψηλού ποσοστού της ανεργίας των γυναικών.

Μέσω του εν λόγω προγράμματος, άνεργες γυναίκες επιχορηγούνται για την ίδρυση νέας επιχείρησης και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Μάλιστα, έμφαση δίνεται στις γυναίκες που απολύθηκαν κατά την τριετία 2010-2012, στις πολύτεχνες, στις απειλούμενες από τον κίνδυνο φτώχειας, καθώς και σε αυτές που υπάγονται στην κατηγορία των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Ωφελούμενες της δράσης είναι γυναίκες 18-35 ετών, οι οποίες έχουν την ιδιότητα του ανέργου ή είναι εγγεγραμμένες στα ειδικά μητρώα του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) (Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, 2013).